

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

ANALÝZA PODNIKATELSKÉHO PROSTŘEDÍ V ČR

Diplomová práce

Studijní program: N6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Bc. Jiří Plachta**

Vedoucí práce: prof. Ing. Ivan Jáč, CSc.

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Economics

ANALYSIS OF THE BUSINESS ENVIRONMENT IN THE CZECH REPUBLIC

Diploma thesis

Study programme: N6208 – Economics and Management

Study branch: 6208T085 – Business Administration

Author: **Bc. Jiří Plachta**

Supervisor: prof. Ing. Ivan Jáč, CSc.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Jiří Plachta**
Osobní číslo: **E12000133**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Analýza podnikatelského prostředí v ČR**
Zadávající katedra: **Katedra podnikové ekonomiky**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Úvod do problematiky.
2. Vývoj podnikatelského prostředí v ČR.
3. Právní formy podnikání v ČR.
4. Programy podpory podnikání.
5. PESTEL analýza ČR.

Rozsah grafických prací: dle potřeby dokumentace
Rozsah pracovní zprávy: 65 normostran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

Elektronická databáze článků ProQuest (knihovna.tul.cz)

JÁČ, I. Komplexní pohled na problematiku regionálních disparit z hlediska municipalit. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-245-1424-6.

Operational programme Enterprise and innovation 2007-2013: summary and supported activities survey. Prague: Ministry of Industry and Trade of the Czech Republic, 2007. ISBN 978-80-254-2335-6.

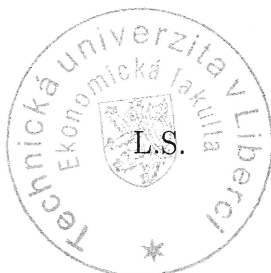
VEBER, J. a J. SRPOVÁ. Podnikání malé a střední firmy. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4520-6.

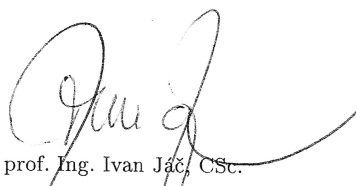
VITURKA, M. Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky. 1. vyd. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3638-9.

Vedoucí diplomové práce: **prof. Ing. Ivan Jáč, CSc.**
Katedra podnikové ekonomiky
Konzultant diplomové práce: **Ing. Kateřina Maršíková, Ph.D.**
Katedra podnikové ekonomiky

Datum zadání diplomové práce: **31. října 2013**
Termín odevzdání diplomové práce: **7. května 2014**

doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Ivan Jáč, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2013

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Anotace

Předmětem diplomové práce je provedení Analýzy podnikatelského prostředí ČR. Cílem práce je komplexní zhodnocení kvality podnikatelského prostředí České republiky a porovnání jeho konkurenceschopnosti v mezinárodním srovnání. První kapitoly jsou zaměřeny na výklad souvisejících potřebných pojmů, přiblížení vývoje podnikatelského prostředí ČR v historickém kontextu a představení forem podnikání podle nové právní úpravy. Čtvrtá kapitola se zabývá jednotlivými formami podpory podnikání na národní úrovni i v rámci Evropské unie a v závěru obsahuje vyhodnocení posledního programovacího období. Závěrečná kapitola obsahuje PESTEL analýzu českého podnikatelského prostředí a zhodnocení jeho konkurenceschopnosti v mezinárodním srovnání pomocí vybraných indexů. Přínosem závěrečné práce je vytvoření uceleného přehledu o aktuální kvalitě podnikatelského prostředí na národní a mezinárodní úrovni.

Klíčová slova

Podnikatelské prostředí

Malé a střední podniky

Podpora podnikání

Strukturální fondy

PESTEL analýza

Index konkurenceschopnosti

Annotation

The subject of this Diploma thesis is Analysis of the business environment in the Czech Republic. The aim of this thesis is a complex evaluation of the quality of the business environment in the Czech Republic and to compare its competitiveness in the international comparison. The first chapters are focused on the definition of related terms, the approximation of the development of the business environment of the Czech Republic in the historical context and the introduction of forms of business according to new legislation. The fourth chapter deals with individual forms of business support at the national level and in the European Union, the chapter also contains the evaluation of final programming period. The final chapter contains the Pestel analysis of the Czech business environment and the evaluation of its competitiveness in the international comparison per selected indices. The acquisition of the diploma thesis is conceiving of the comprehensive overview of the current quality of the business environment at the national and international level.

Keywords

Business environment

Small and medium enterprises

Business support

Structural funds

PESTEL analysis

Competitiveness index

Obsah

Seznam ilustrací.....	11
Seznam tabulek.....	12
Seznam použitých zkratk, značek a symbolů	13
Úvod	15
Zhodnocení současného stavu	16
1 Podnikatelské prostředí a jeho vývoj v České republice.....	17
1.1 Základní teoretické pojmy	17
1.1.1 Podnikatel	17
1.1.2 Podnikání.....	18
1.1.3 Malé a střední podnikání (MSP).....	18
1.1.4 Podnik.....	20
1.2 Podnikatelské prostředí.....	20
1.2.1 Definice a základní charakteristiky podnikatelského prostředí.....	21
1.2.2 Faktory ovlivňující podnikatelské prostředí	23
1.2.3 Regionální disparity.....	29
2 Vývoj podnikatelského prostředí v ČR	31
2.1 Situace mezi první a druhou světovou válkou	31
2.2 Hodnocení výchozí situace před transformací prostředí ČR	32
2.3 Transformace ekonomiky ČR	36
2.3.1 Politický vývoj a transformace	37
2.3.2 Hospodářská politika	38
2.3.3 Vlastnické vztahy a privatizace	40
3 Právní formy podnikání v ČR	46
3.1 Veřejná obchodní společnost	47
3.2 Komanditní společnost	48

3.3	Společnost s ručením omezeným.....	49
3.4	Akciová společnost	51
3.5	Družstva	52
3.6	Evropská společnost (SE)	54
3.7	Veřejné (státní) podniky	56
3.8	Moderní trendy v podnikání	58
3.8.1	Franchising	58
3.8.2	Offshore společnosti	59
3.9	Živnostenské podnikání	61
4	Podpora podnikání v ČR	63
4.1	Nepřímá podpora podnikání	66
4.1.1	Investiční pobídky v ČR.....	67
4.1.2	Plán snižování administrativní zátěže podnikatelů.....	68
4.1.3	CzechInvest	70
4.1.4	CzechTrade	71
4.1.5	Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. (ČMZRB).....	73
4.1.6	Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP)	73
4.1.7	Česká exportní banka, a.s. (ČEB).....	74
4.2	Přímá podpora podnikání	75
4.2.1	Operační programy programovacího období 2014-2020	75
4.2.2	Produkty Českomoravské záruční a rozvojové banky.....	78
4.3	Zhodnocení programovacího období 2007-2013.....	79
4.3.1	Cíl 1 – Konkurenceschopná česká ekonomika	83
4.3.2	Cíl 2 – Otevřená, flexibilní a soudržná společnost.....	84
4.3.3	Cíl 3 – Atraktivní prostředí.....	85
4.3.4	Cíl 4 – Vyvážený rozvoj území	86

4.4	Příklad dobré praxe využití veřejných zdrojů	88
5	Vyhodnocení podnikatelského prostředí ČR.....	91
5.1	PESTEL analýza	91
5.1.1	Politické faktory	91
5.1.2	Ekonomické faktory	94
5.1.3	Sociální faktory	98
5.1.4	Technologické faktory	100
5.1.5	Environmentální faktory.....	103
5.1.6	Legislativní prostředí	103
5.2	Index snadnosti podnikání (Ease of Doing Business Index)	105
5.3	Index konkurenceschopnosti Světového ekonomického fóra (WEF).....	116
	Ekonomické zhodnocení a vlastní návrh řešení	119
	Závěr	122
	Seznam použité literatury	123

Seznam ilustrací

Obr. 1 - Pořadí ČR v jednotlivých dílčích indikátorech indexu Ease of Doing Business za rok 2014.....	106
Obr. 2 - Pořadí ČR v celkovém hodnocení WEF a podkategoriích Základních požadavků v letech 2011-2013	117
Obr. 3 - Pořadí ČR v kategorii Zvyšování výkonnosti a jednotlivých podoblastech v letech 2011-2013	117
Obr. 4 - Pořadí ČR v Inovačních a sofistikovaných faktorech a dílčích indikátorech v letech 2011-2013	118

Seznam tabulek

Tab. 1 - Kvantitativní typologie podnikání dle nařízení EU	19
Tab. 2 - Veřejná obchodní společnost	48
Tab. 3 - Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních v. o. s. v letech 2007 – 2013 ...	48
Tab. 4 - Komanditní společnost.....	49
Tab. 5 - Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních k. s. v letech 2007 – 2013	49
Tab. 6 - Společnost s ručením omezeným	51
Tab. 7 - Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních s.r.o. v letech 2007 – 2013	51
Tab. 8 - Akciová společnost	52
Tab. 9 - Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních a.s. v letech 2007 – 2013	52
Tab. 10 - Družstva	54
Tab. 11 - Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních družstev v letech 2007 – 2013	54
Tab. 12 - Počet evropských společností v ČR v letech 2007 – 2013	56
Tab. 13 - Počty jednotlivých neziskových organizací v letech 2007 – 2013	58
Tab. 14 - Hlavní cíle a indikátory Koncepce MSP 2014+	65
Tab. 15 - Vývoj snižování administrativní zátěže v letech 2008 – 2012.....	70
Tab. 16 - Přehled využívání prostředků z operačních programů v období 2007-2013	82
Tab. 17 - HDP ve vybraných zemích dle statistik OECD za rok 2012	95
Tab. 18 - Porovnání HDP na obyvatele v PPS u vybraných států s průměrem EU 28 = 100	95
Tab. 19 - Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích dle statistik Světové banky	96
Tab. 20 - Míra inflace spotřebitelských cen ve vybraných zemích	97
Tab. 21 - Hodnocení finanční svobody v ČR	98
Tab. 22 - Vybrané demografické ukazatele ČR za rok 2012.....	99
Tab. 23 - Výdaje na VaV v ČR a vybraných státech EU	101
Tab. 24 - Hodnocení ČR podle indexu konkurenceschopnosti WEF	116

Seznam použitých zkratek, značek a symbolů

a.s. = Akciová společnost

CPI = Index vnímání korupce

ČEB = Česká exportní banka

ČMZRB = Českomoravská záruční a rozvojová banka

ČNB = Česká národní banka

ČSSD = Česká strana sociálně demokratická

ČSÚ = Český statistický úřad

DPH = Daň z přidané hodnoty

DTF = Vzdálenost od hranice

ECB = Evropská centrální banka

EGAP = Exportní garanční a pojišťovací společnost

EK = Evropská komise

EO = Ekvivalentní obyvatel

EPO = Evropský patentový úřad

EU = Evropská unie

EUR = Společná měna Evropské unie

FNM = Fond národního majetku

FO = Fyzická osoba

HDI = Index lidského rozvoje

HDP = Hrubý domácí produkt

ICT = Informační a komunikační technologie

IMF = Mezinárodní měnový fond

IP = Investiční pobídka

IPF = Investiční privatizační fond

Kč = Měna používaná v České republice

KDU-ČSL = Křesťanská a demokratická unie – Československá strana lidová

KP = Kuponová privatizace

k.s. = Komanditní společnost

MMR = Ministerstvo pro místní rozvoj

MPO = Ministerstvo průmyslu a obchodu

MPSV = Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP (SME) = Malé a střední podniky
MŽP = Ministerstvo životního prostředí
NOK = Národní orgán pro koordinaci
NOZ = Nový občanský zákoník
NSRR = Národní strategický referenční rámec
ODS = Občanská demokratická strana
OECD = Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
OHIM = Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu
OP = Operační program
OR = Obchodní rejstřík
OZE = Obnovitelné zdroje
PCO = Platební a certifikační orgán
PO = Právnícká osoba
POP = Podnikatelské prostředí
PPP = Parita kupní síly
PPS = Standard kupní síly
ROP = Regionální operační program
RVHP = Rada vzájemné hospodářské pomoci
ŘO = Řídící orgán
SBČS = Státní banka československá
SCM = Standardní nákladový model
SE = Evropská společnost
s.p. = Státní podnik
s.r.o. = Společnost s ručením omezeným
US = Unie svobody
VaV = Výzkum a vývoj
v.o.s. = Veřejná obchodní společnost
WB = Světová banka
WEF = Světové ekonomické fórum
WIPO = Světová organizace duševního vlastnictví
ZOK = Zákon o obchodních korporacích

Úvod

V dnešním globalizovaném světě nabývá na důležitosti politika rozvoje podnikatelského prostředí (POP). Každý investor, který se chystá zahájit či rozšířit své podnikatelské aktivity, se rozhoduje na základě kvality podnikatelského prostředí v daném území či zemi. Proto je v zájmu každého státu kultivovat a rozvíjet takové prostředí, které bude pozitivně nakloněno k rozvoji podnikání a obstojí v mezinárodním srovnání. Podnikatelé se zejména rozhodují na základě rozsahu nabízených podpor podnikání, časové náročnosti jednotlivých úkonů (byrokratická zátěž) a výše nákladů spojených s podnikatelskou činností. Kvalitu POP je možné z geografického hlediska zkoumat zejména ze tří pohledů. Předmětem této práce je zhodnocení na národní a mezinárodní úrovni, naopak regionální úroveň bude zmíněna jen okrajově. Důvodem je zejména široká dostupnost zdrojů zaměřených na regiony, zatímco mezinárodní konkurenceschopností se zabývají pouze zahraniční agentury. Téma práce bylo zvoleno na základě zájmu o rozšíření znalostí v oblasti podpory podnikání a kvality jednotlivých součástí POP a zároveň aktuálnost této problematiky z pohledu rozpracování jednotlivých operačních programů pro nové programovací období.

Většina literárních a internetových zdrojů spatřuje jako hlavní problém podnikatelského prostředí zvýšenou míru korupce ve veřejné sféře a příliš náročné administrativní zatížení podnikatelů. Zároveň se ve většině případů do jednoho shodují, že vývoj a stav POP v České republice je ovlivněn předchozími zkušenostmi z doby okupace a centrálně řízené, plánované ekonomiky. Tento vliv s nástupem generace, která již toto období nezažila, postupně slábne.

Cílem práce je vytvořit ucelený přehled o aktuální kvalitě podnikatelského prostředí na národní a mezinárodní úrovni včetně zmínění historických souvislostí. Tomu odpovídá struktura práce, kdy jsou nejdříve s pomocí uvedených zdrojů přiblíženy důležité teoretické poznatky, následuje vyhodnocení posledního programovacího období a v závěru je posouzena kvalita českého podnikatelského prostředí v mezinárodním srovnání za pomoci indexů Světové banky a Světového ekonomického fóra.

Zhodnocení současného stavu

Hodnocením úrovně podnikatelského prostředí na národní a mezinárodní úrovni není v literárních zdrojích věnována příliš velká pozornost. Většina autorů se zabývá především stavem a vývojem na regionální úrovni. S mezinárodním hodnocením se lze setkat zejména v ročních hodnoceních, vydávaných prestižními mezinárodními organizacemi, jako jsou Světová banka, Světové ekonomické fórum či agentura Bloomberg.

V mezinárodním hodnocení Česká republika dlouhodobě není hodnocena vůbec pozitivně a v rámci členských států OECD patří dokonce k nejhorším. Přestože hodnotící indexy nemusejí vždy přesně odrážet reálný stav, jelikož málokdy zahrnují veškeré důležité oblasti, je třeba tento nedobrá výsledek vnímat. Jedná se totiž o pohled, kterým ČR vnímají zahraniční odborníci a který může být velice blízký důležitým zahraničním investorům. Proto je třeba v rámci závěrečné práce zjistit původ slabého hodnocení podnikatelského prostředí České republiky zhodnocením všech důležitých oblastí od historického vývoje až po samotné hodnotící metody zahraničních organizací.

V závěrečné práci bude využito odborné literatury pro zpracování teoretického rámce a vytvoření souvislého konceptu z pohledu několika různých přístupů. Text je obohacen názory autorů, kteří se dlouhodobě podílejí na utváření podnikatelského prostředí v ČR nebo se angažují v politickém životě, stejně jako těch zabývajících se dlouhodobě analýzou POP v České republice. Práce je vhodně doplněna informacemi z věrohodných internetových zdrojů, jelikož aktuální informace z oblasti podnikatelského prostředí nejsou součástí vydaných monografií a pro zjištění skutečné aktuální úrovně podnikatelského prostředí je nutné pracovat s nejaktuálnějšími daty. Jsou tak například použity databáze Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Světové banky (WD), Evropské unie (Eurostat) nebo Českého statistického úřadu, dále mezinárodní hodnotící indexy Světové banky (Ease of Doing Business) či Světového ekonomického fóra (Global Competitiveness Report) a v neposlední řadě aktuální informace z webových sídel jednotlivých ministerstev a jiných institucí veřejné správy.

1 Podnikatelské prostředí a jeho vývoj v České republice

První kapitola diplomové práce je věnována základním charakteristikám podnikatelského prostředí a jeho vývoji v rámci České republiky. V úvodu budou vysvětleny základní teoretické pojmy. Dále bude popsáno, co podnikatelské prostředí znamená, co je jeho součástí a kdo se na jeho utváření podílí.

1.1 Základní teoretické pojmy

Úvodní část je věnována vysvětlení základních pojmů, které se budou v textu často vyskytovat. Jedná se zejména o podnikatele, podnikání obecně, malé a střední podnikání či podnik.

1.1.1 Podnikatel

Výklad slova podnikatel se dlouhodobě vyvíjí. Ve svém původním středověkém významu šlo o zprostředkovatele. K hlavní činnosti, kterou bylo zprostředkování obchodů, po čase přibýlo také zprostředkování dodávek pro vládu. Během 18. století začal být podnikatel spojován s osobou, která realizuje projekt s přijetím rizika úspěchu či neúspěchu. Ve 20. století pak ještě přibývá pozice inovátora. Nejaktuálnější definice se nachází v novém občanském zákoně č. 89/2012 Sb., kde § 420 a 421 říká, že podnikatelem je¹:

- kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku,
- pro účely ochrany spotřebitele také každá osoba, která uzavírá smlouvy související s vlastní obchodní, výrobní nebo obdobnou činností či při samostatném výkonu svého povolání, popřípadě osoba, která jedná jménem nebo na účet podnikatele,

¹ *Občanský zákoník: Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích; Zákon o mezinárodním právu soukromém: 2014: úplná znění.* Olomouc: ANAG, sv. Právo (ANAG), s 96. ISBN 978-80-7263-855-0.

- osoba zapsaná v obchodním rejstříku,
- osoba, která má k podnikání živnostenské nebo jiné oprávnění podle jiného zákona.

Setkat se ale můžeme i s jinými definicemi, jako například u Vebera a Srpové, podle kterých je podnikatel²:

- osoba realizující podnikatelské aktivity s rizikem rozšíření nebo ztráty vlastního kapitálu,
- osoba schopná rozpoznat příležitosti, mobilizovat a využívat zdroje a prostředky k dosažení stanovených cílů a ochotná podstoupit tomu odpovídající rizika,
- iniciátor a nositel podnikání – investuje své prostředky, čas, úsilí a jméno, přebírá odpovědnost, nese riziko s cílem dosáhnout svého finančního a osobního uspokojení.

1.1.2 Podnikání

S pojmem podnikatel úzce souvisí podnikání. Také zde existuje mnoho výkladů tohoto pojmu. Podle Synka a Kislingerové se podnikání vyznačuje několika podstatnými rysy³:

- snahou o zhodnocení vloženého kapitálu, což znamená dosažení zisku,
- uspokojováním potřeb zákazníků, které vede k dosažení zisku,
- minimalizací rizika,
- vloženým kapitálem (vlastním či cizím).

1.1.3 Malé a střední podnikání (MSP)

Pro potřeby této práce je potřeba se zaměřit také na pojem „Malé a střední podnikání“, který bude často používán. V mezinárodním kontextu se často používá označení SME (Small and Medium Enterprises). Tento typ firem je součástí každé kvalitně fungující tržní ekonomiky, což dokazuje široká možnost čerpání dotací v této oblasti. Přesné vymezení velikosti firmy spadající do této kategorie není jednoznačné. Podle Vebera

² VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. Podnikání malé a střední firmy. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, Expert (Grada), s. 15. ISBN 978-80-247-4520-6.

³ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. Podniková ekonomika. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxv, Beckovy ekonomické učebnice, s. 3. ISBN 978-80-7400-336-3.

a Srpové⁴ je možné rozdělení na statistické pojetí, členění podle nařízení komise Evropské unie (EU) či zákona o podpoře malého a středního podnikání.

Statistické pojetí je od roku 1997 sladěno s kvantitativní typologií podnikání Eurostatu následovně:

- **malé podnikání** = do 20 zaměstnanců,
- **střední podnikání** = do 100 zaměstnanců,
- **velké podnikání** = 100 a více zaměstnanců.

Nařízení komise EU používá pro klasifikaci MSP čtyři kritéria, kterými jsou počet zaměstnanců, roční obrat, bilanční suma roční rozvahy a nezávislost (podíl vlastnictví jiným podnikem). Rozdělení do tří skupin podniků podle uvedených parametrů uvádí tabulka č. 1.

Tab. 1 - Kvantitativní typologie podnikání dle nařízení EU

Typ podniku	Počet zaměstnanců	Roční obrat	Bilanční suma roční rozvahy	Nezávislost
Mikropodnik	< 10	≤ 2 mil. EUR	≤ 2 mil. EUR	< 25 %
Malý podnik	< 50	≤ 10 mil. EUR	≤ 10 mil. EUR	< 25 %
Střední podnik	< 250	≤ 50 mil. EUR	≤ 43 mil. EUR	< 25 %

Zdroj: vlastní tvorba

Členění podle zákona o podpoře malého a středního podnikání č. 47/2002 Sb. přímo vychází z členění uvedeného výše. „Za malého a středního podnikatele se pro účely tohoto zákona považuje podnikatel, který splňuje kritéria stanovená přímo použitelným předpisem Evropských společenství.“⁵ Pojetí tohoto zákona se vztahuje na firmy, které jak již z názvu vyplývá, žádají o podporu podnikání. Jednotlivé hodnoty určujících podmínek se vztahují k poslednímu uzavřenému účetnímu období. Obrat a aktiva jsou přepočítávány dle kurzu

⁴ VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. Podnikání malé a střední firmy. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4520-6.

⁵ Ministerstvo financí ČR. Zákon o podpoře malého a středního podnikání [online]. Praha, 2002, s. 2 [cit. 2014-01-03]. Dostupné v PDF z:

<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=47~2F2002&rpp=15#seznam>

Evropské centrální banky (ECB) ke konci roku, předcházejícímu roku podání žádosti o podporu.

1.1.4 Podnik

Běžný člověk si pod tímto pojmem většinou vybaví firmu, která něco vyrábí. Obvykle ale už nemá tušení, že může mít i jiný význam. Z odborného hlediska existuje mnoho různých definic, které ale v podstatě vyjadřují stejný význam. Několik takových uvádí Veber a Srpová⁶:

- nejobecněji jde o subjekt, v němž dochází k přeměně zdrojů (vstupů) ve statky (výstupy),
- obsáhleji je to uspořádaný soubor prostředků, zdrojů, práv a jiných majetkových hodnot (ať vlastních či pronajatých), které slouží podnikateli k provozování podnikatelských aktivit,
- z právního hlediska jde o soubor hmotných, jakož i osobních a nehmotných složek podnikání. K podniku náleží věci, práva a jiné majetkové hodnoty, které patří podnikateli a slouží k provozování podniku nebo vzhledem k své povaze mají tomuto účelu sloužit,
- podnikem se také rozumí každý subjekt vykonávající hospodářskou činnost, bez ohledu na jeho právní formu. K těmto subjektům patří zejména osoby samostatně výdělečně činné a rodinné podniky vykonávající řemeslné či jiné činnosti a obchodní společnosti nebo sdružení, která běžně vykonávají hospodářskou činnost.

1.2 Podnikatelské prostředí

Ve druhé části první kapitoly je přiblížen pojem podnikatelské prostředí. Nejdříve jsou vysvětleny základní definice a charakteristiky. Většina textu je věnována výčtu jednotlivých faktorů, které podnikatelské prostředí utvářejí a ovlivňují.

⁶ VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. Podnikání malé a střední firmy. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, Expert (Grada), s. 15-16. ISBN 978-80-247-4520-6.

1.2.1 Definice a základní charakteristiky podnikatelského prostředí

Podnikatelské prostředí je stěžejním tématem, proto je mu vyhrazena samostatná podkapitola, ve které půjde zejména o podchycení teoretických východisek. Praktickému rozboru prostředí v rámci České republiky bude věnována závěrečná část práce. Pro lepší představu, co se pod pojmem skrývá, bude lepší hned zpočátku uvést přibližující definici, podle které se jedná o⁷: „*souhrn faktorů ekonomického, politického, právního, technologického, sociálního a kulturního charakteru, které mají dopad na kvalitu podmínek, v nichž podnikatelské subjekty rozvíjejí svoje aktivity, a podstatným způsobem ovlivňují jejich konkurenceschopnost, výkonnost, růstový potenciál a determinují atraktivitu dané země pro zahraniční investory.*“

Jak vyplývá z definice, jde o všechny faktory, které nějakým způsobem působí na firmu. Dále je možné tvrdit, že žádný podnik není v tržním prostředí absolutně izolovaný a vždy je určitými vlivy pozitivně či negativně ovlivněn. Zmiňované prostředí kolem podniku se v čase neustále mění, což je důvodem, proč by se firmy měly pravidelně (nejlépe neustále) zabývat jeho analýzou. Ta je obvykle zaměřena na dvě oblasti, a to vnější (makro + mikro) a vnitřní okolí. Faktory makrookolí jsou charakteristické tím, že působí na podnik zvenku, jejich dopad je na všechny účastníky trhu stejný a je velmi obtížné je jakkoliv ovlivňovat. Prvky mikrookolí se nacházejí v bezprostřední blízkosti subjektu, který je může částečně ovlivňovat. Vnitřní faktory jsou pak ty, které působí zevnitř firmy a jsou spojeny s konkrétním jedním podnikem schopným tyto vlivy poměrně snadno ovlivnit.

Nyní jen krátce o vnějším okolí z hlediska historie a úloze státu v jeho utváření. První okamžiky, kdy se začaly projevovat dopady odlišných podmínek pro podnikání, se objevují na přelomu 18. a 19. století během průmyslové revoluce. Stejně období je také spojováno s rozmachem svobodného podnikání. Za základní podmínky fungování podnikání jsou v té době označeny soukromé vlastnictví výrobních prostředků a umožnění volného pohybu osob za prací. Objevují se i první formy kapitálu jako nezbytný zdroj

⁷ Černá, Iveta: *Formy a nástroje podpory podnikání v ČR a jejich komparace s Velkou Británií*. Doktorská disertační práce. Praha: Katedra mezinárodního obchodu VŠE v Praze, 2008, s. 2.

pro podnikání. Zmiňované odlišné podmínky (lokalita, výběr poplatků a daní, zvyklosti atd.) resultují v nestejný rozmach v rámci jednotlivých územních celků. Zjednodušeně řečeno záleželo na tom, jakým způsobem se každý stát rozhodl nastavit podmínky podnikání. Šlo zejména o výši daní, možnosti přístupu ke kapitálu a úvěrům či měnové kursy. Výše uvedené charakteristiky v obecném pojetí platí až dodnes. Stručnou definicí je vystihuje Petříček⁸: „podnikat se dá ve svobodné společnosti, v rámci nastolených a fungujících tržních podmínek, za existence volné soutěže, konkurence, při možnosti soukromého vlastnictví a za existence finančních zdrojů (jinými slovy kapitálu), při možnosti využití zápůjčního kapitálu (tzn. bank), při využití volné pracovní síly a možnosti uplatnění vyrobené produkce na trhu.“

Na závěr tohoto úvodu stručně o vztahu státu a podnikatelského prostředí. Stát je hlavním tvůrcem podnikatelského prostředí, které obvykle přizpůsobuje svým ekonomickým cílům. Zároveň ale musí respektovat podmínky uvedené výše, jinak by jeho kroky směřovaly k omezování a narušování. Možnosti státu jsou tak na jednu stranu omezené, na druhou jich ale stále zbývá dostatek na to, aby mohly plnit stanovené cíle hospodářské politiky. Ze zmíněných důvodů je mezi odborníky zasahování státu do tržní ekonomiky silně kontroverzním tématem. Někteří se shodují na tom, že přínosem jsou, pokud vedou k podpoře ekonomického růstu a zároveň nedeformují tržní ekonomické prostředí. Důležité také je, aby tyto zásahy nebyly příliš diskriminační⁹. Nyní již zbývá pouze uvést, které složky se na utváření podnikatelského prostředí podílejí. Jsou to zejména:

- státní orgány,
- státem zřízené nebo státem podporované instituce a agentury,
- soudy,
- orgány veřejné správy,
- vzdělávací zařízení všech typů,
- výzkumná a vývojová pracoviště,

⁸ PETŘÍČEK, Václav. *Vývoj podnikatelského prostředí v České republice*. Vyd. 1. Praha: Corona, 2006, s. 14. ISBN 80-903-3636-1.

⁹ Tamtéž, s. 14-19.

- subjekty působící v oblasti peněžnictví, banky, pojišťovny, instituce kapitálového trhu, leasingové společnosti,
- podnikatelská samospráva (komory, svazy, asociace, spolky a další),
- poradenské, zprostředkovatelské a obdobné organizace,
- tržní subjekty – reální a potenciální konkurenti a reální a potenciální kooperační partneři.

1.2.2 Faktory ovlivňující podnikatelské prostředí

Základní rozdělení faktorů na vnitřní a vnější s uvedením možnosti jejich ovlivnění již bylo provedeno v předcházejícím textu. Proto je tato část zaměřena zejména na podrobnější charakteristiku jednotlivých prvků spadajících do těchto dvou kategorií. Nejdříve bude věnována pozornost vlivům, které může podnik snadno měnit a ovlivňovat – vnitřním. Patří mezi ně zejména:

- **Organizační struktura** – obsahuje například organizační strukturu konkrétního podniku, vymezení vztahů nadřízenosti a podřízenosti, rozdělení pravomocí či úkolů a mimo jiné také způsob řízení pracovníků za účelem dosažení efektivních výkonů.
- **Zdroje** – obsahují vše, čím firma disponuje a co má k dispozici:
 - **Veškerý hmotný a nehmotný majetek.**
 - **Zákaznický kapitál** – dlouhodobé vztahy s významnými zákazníky, znalosti o nich, bližší specifikace jejich potřeb.
 - **Lidský kapitál**¹⁰ – pracovní síla podniku, která se odvíjí od všech znalostí, schopností, dovedností, postojů, kompetencí, expertíz a kreativity zaměstnanců organizace.
 - **Informace** – existují v mnoha podobách a jejich užití je široké, nejčastěji ale slouží jako podpora pro uskutečňování důležitých rozhodnutí ve firmě.
 - **Finanční zdroje** – slouží k financování podnikatelské činnosti, konkrétně k získání potřebného majetku a k úhradě výdajů na činnost firmy.
 - **Ostatní zdroje** – například potřebné suroviny pro výrobu či energie.

¹⁰ BARTÁK, Jan., *Vzdělávání ve firmě*. Praha: Alfa Nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-86851-68-6.

- **Cíle podniku** – jedná se o požadované budoucí výsledky, které mohou být definovány v mnoha oblastech a rozlišovány podle různých hledisek. Základním cílem racionální firmy je maximalizace zisku, jak obsahuje i definice podnikání. Ten je doplněn o různé strategické cíle, které již jsou individuální záležitostmi každé společnosti.
- **Pracovní podmínky** – zahrnují péči o zaměstnance v podobě udržování určitého pracovního prostředí, zajištění bezpečnosti při práci, umožnění odborného i osobnostního rozvoje, poskytnutí odpovídajícího ohodnocení a benefitů či stanovení přiměřené pracovní doby. Kvalitní a příznivé nastavení uvedených a mnoha dalších podmínek napomáhá motivovat zaměstnance k výkonu kvalitní práce, loajalitě a zájmu o vlastní rozvoj.

Jako další budou rozebrány faktory, které se týkají zejména odvětví, ve kterém konkrétní podnik působí. Z toho vyplývá, že v menší či větší míře je lze ovlivňovat. Řeč je o vnějším mikroprostředí, které utvářejí následující vlivy:

- **Dodavatelé**¹¹ – představují důležitý článek fungování společnosti. Poskytují zdroje (vstupy), díky kterým firma může uskutečňovat výrobu zboží a služeb. Pečlivý výběr vhodných dodavatelů je proto nesmírně důležitým úkolem příslušného manažera. Ten také musí neustále sledovat a předvídat chování partnerů a změny podmínek v této oblasti. Například zpoždění dodávek zásob, změny cen či nevhodné vystupování (chování) dodavatelů na trhu může ohrozit plynulý chod podniku.
- **Zákazníci**¹² – faktor, bez kterého by jakákoliv činnost firmy postrádala smysl. Jde o koncové uživatele vyrobeného zboží a služeb, kteří je mohou spotřebovávat, nebo užívat jako výrobní vstupy. Záleží na tom, zda se jedná o firemní zákazníky, nebo běžné spotřebitele. Z hlediska cílového trhu můžeme rozlišovat trhy se spotřebním zbožím (domácnosti), trhy průmyslové (ostatní firmy), trhy vládní (vláda + státní instituce) a trhy mezinárodní (zahraniční domácnosti + firmy +

¹¹ ZAMAZALOVÁ, Marcela. Marketing. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, xxiv. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-115-4.

¹² KOTLER, Philip. Moderní marketing: 4. evropské vydání. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1545-2.

vlády). V zájmu každého podniku je pravidelně analyzovat potřeby zákazníků, zejména pak jejich vztah k produktům, požadavky na kvalitu, způsoby nákupního rozhodování a další potřebné informace.

- **Konkurence**¹³ – asi nejméně ovlivnitelná složka mikroprostředí. Stupeň vlivu závisí zejména na velikosti firmy a jejím postavení v konkurenčním prostředí. Konkurenční společnosti se navzájem ovlivňují sortimentem produkce, cenovou politikou, marketingovou strategií a dalšími nástroji. Každý podnik by se měl snažit být lepší než konkurence. Proto je třeba neustále sledovat kroky svých „soupeřů“, změny v technologii či marketingu a adekvátně na ně reagovat. Čím více si je produkce soutěžitelů podobná, tím více se musejí vzájemně hlídat a rychleji reagovat na kroky druhého. Politika boje s konkurencí může využívat mnoho nástrojů, od agresivních až po pasivní, vždy by ale měla probíhat v rámci legálních pravidel a nepoškozovat konkurenty.
- **Veřejnost** – podle Kotlera¹⁴ je za veřejnost považována *jakákoli skupina, která má skutečný nebo potenciální zájem na schopnostech firmy dosáhnout svých cílů, případně má na ně vliv*. Zároveň rozeznává sedm takových základních skupin:
 - **Finanční instituce** – představují pro firmy zdroj peněžních prostředků. Zároveň obvykle vedou peněžní účty podniků a mohou pojišťovat jejich činnost v mnoha oblastech. Zástupci této skupiny jsou banky, pojišťovny, investiční společnosti či akcionáři.
 - **Média** – informují o činnosti firem ve všech odvětvích, zároveň také mohou být zdrojem informací pro podnikání. Mezi nejčastěji používané patří noviny, časopisy, rozhlasové a televizní stanice.
 - **Vládní instituce** – každá firma musí respektovat vládní nařízení, zejména pak ty, které se jí přímo týkají. Obvykle jde o požadavky na kvalitu, bezpečnost či přístup k zákazníkovi.
 - **Občanské iniciativy** – skupiny, které mohou svými názory a výroky pomoci k utváření pozitivního vnímání společnosti, stejně tak jako

¹³ ZAMAZALOVÁ, Marcela. Marketing. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, xxiv. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-115-4.

¹⁴ KOTLER, Philip. Moderní marketing: 4. evropské vydání. 1. vyd. Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1545-2.

negativního. Snahou každé firmy by mělo být s takovými iniciativami vycházet, komunikovat a nacházet kompromis mezi zájmy obou stran. Patří mezi ně například spotřebitelské organizace, ekologické skupiny či národnostní menšiny.

- **Místní komunita a občané** – každý podnik by se měl zajímat o prostředí a okolí, ve kterém provozuje svou činnost. V jeho zájmu je zohledňovat názory místních obyvatel a snažit se chránit místní prostředí. Větší firmy se obvykle snaží přispívat ke kultivaci svého okolí.
- **Širší veřejnost** – názor široké veřejnosti zejména ovlivňuje objemy nákupů. Je třeba tyto názory monitorovat a vyvinout maximální úsilí k jejich pozitivnímu ovlivnění. U větších společností fungují specializovaná oddělení, jejichž úkolem je prostřednictvím propagace a veřejných akcí zlepšovat vnímání image firmy.
- **Zaměstnanci** – tato skupina již byla zmíněna v rámci vnitřního prostředí. Zde je myšleno spíše vnímání názorů zaměstnanců (od dělníků až po představenstvo) vnějším okolím, zejména pak veřejností. Názory zaměstnanců lze ovlivnit možností komunikovat s vedením, nasloucháním jejich připomínkám a různými druhy motivací.

Jako poslední je třeba uvést vlivy, kterým bude v této práci věnována hlavní pozornost. Působí na všechny subjekty v rámci daného území stejným způsobem, jejich parametry jsou obvykle pro každý podnik dané bez možnosti jejich ovlivnění. Uvedená stručná charakteristika odpovídá vnějšímu makroprostředí, za jehož součást jsou uváděny zejména tyto hlavní faktory:

- **Politické** – zpravidla bývají odrazem současné politické linie, jelikož jsou projevem moci politických stran, koalic, opozic či jiných mocenských skupin. Skutečnost, že politické názory se každým okamžikem mění, představuje pro každý podnik značná rizika. Firmy jsou ohrožovány zejména změnami v nastavení daňového systému, způsoby podpory podnikání, omezováním soukromého vlastnictví či zasahováním do struktury trhu. Ohrožení lze vidět také v jisté míře korupce či vlivech lobbistických skupin, které se snaží hájit své zájmy prostřednictvím státní sféry. V neposlední řadě je třeba zmínit zájmové organizace,

kteře mohou mít vliv na tvorbu a prosazování řůzných norem. Podle Dvořáka a Slunčika¹⁵ tak lze souhrnně za hlavní politické faktory označit:

- typ vlády a její stabilitu,
 - svobodu tisku, úroveň byrokracie a korupce,
 - regulaci a deregulaci ekonomiky a trendy regulace a deregulace,
 - pravděpodobné změny v politickém prostředí.
- **Ekonomické** – často jsou považovány za nejsilnější v ovlivňování činnosti firem. Pro podnik jsou zdrojem výrobních faktorů či kapitálu a zároveň odběratelem vyprodukovaných výrobků a služeb. Hospodářská situace v zemi a její změny ovlivňují firmy v několika oblastech¹⁶:
 - **Dostupnost a ceny výrobních faktorů** – v moderním světě neustále dochází k rozvoji technologických postupů, čímž se výrazně zvyšuje produktivita práce. Tento fakt umožňuje firmám sídlícím ve vyspělých státech vyrábět výrazně levněji a konkurovat tak výrobcům v ostatních zemích světa.
 - **Daňová zátěž** – velice náročné téma v rozhodování příslušných státních orgánů. Je třeba zajistit takový systém, který dokáže přivést potřebné částky do státního rozpočtu, neodradí podnikatele od své činnosti příliš vysokým zatížením podnikání a zároveň příliš nepřibrzdí poptávku po spotřebních statcích.
 - **Hospodářský růst, měnový a devizový vývoj** – vlivy, které zejména ovlivňují spotřebitele a společnosti zapojené do mezinárodního obchodu. Hospodářský růst souvisí s vyšší kupní silou obyvatelstva a tím i s růstem poptávky po produkci firem. Pro firmy mezinárodně činné je důležitý vývoj devizových kurzů a situace v ostatních státech.
 - **Sociální a demografické** – v rámci analýz záleží na úhlu pohledu, co vše lze do této kategorie zařadit. Všeobecně jde především o to, jakým způsobem firma vychází s okolním prostředím, ve kterém provozuje svou činnost.

¹⁵ DVOŘÁČEK, Jiří. Podnik a jeho okolí: jak přežít v konkurenčním prostředí. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2012, xvii, s. 10. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-224-3.

¹⁶ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. Podniková ekonomika. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxv, s. 18-19. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-336-3.

Z demografického hlediska jde o získávání informací týkajících se populace daného územního celku. Podrobněji lze rozlišovat následující oblasti:

- **Sociální okolí** – jde zejména o kulturní návyky a tradice, které se vyvíjejí v rámci daného území po dlouhá léta. Firma, která chce na takovém místě provozovat svou činnost, se musí snažit alespoň částečně sladit své zájmy a zájmy místních obyvatel. Je nutné tyto faktory neustále analyzovat a své působení a marketingové praktiky jim pravidelně přizpůsobovat.
- **Demografické faktory** – charakterizují populaci daného územního celku. Zejména pak její složení, rozmístění, hustotu, věk, vzdělanost či zaměstnanost. Uvedené informace jsou důležité k provedení segmentace a přizpůsobování produktového portfolia poptávce.
- **Etické zásady** – ovlivňují, co je vnímáno zejména z morálního hlediska jako správné a co nesprávné. V rámci každého státu jsou tyto zásady značně proměnlivé a postupně se vyvíjejí a mění. Co je na jednom místě uznáváno, jinde může být odsouzeno. Podle Synka¹⁷ významnou představu o tom, co je a není dobré, vytvářejí média a veřejné mínění.
- **Technické a technologické** – již bylo uvedeno, že v této oblasti dochází k neustálému rozvoji. Často se uvádí¹⁸, že značnou výhodu v této oblasti mají finančně silné a mezinárodní firmy, jelikož mají svá vlastní vývojová a inovační střediska a mohou sledovat vývoj technologií s vyššími vynaloženými prostředky. S přelomovým vynálezem ale mohou přijít i menší firmy. Ostatní podniky, které se aktivně rozvoje neúčastní, musejí čekat na uplynutí právní ochrany, nebo v rámci zákonných mezí produkty určitým způsobem pozměňovat. Výzkum a vývoj může být brzděn různými ochrannými a bezpečnostními prvky.
- **Environmentální** – vlivy, na které je zejména v posledních letech soustředěna značná pozornost. Jedná se o využívání a zacházení s přírodními zdroji. Ochrana životního prostředí se dostává na první příčky společností řešených problémů a logicky tak přichází řada omezení v podobě certifikátů a norem nejen ze strany

¹⁷ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. Podniková ekonomika. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxv, s. 20. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-336-3.

¹⁸ ZAMAZALOVÁ, Marcela. Marketing. 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, xxiv, Beckovy ekonomické učebnice, s. 107. ISBN 978-80-7400-115-4.

jednotlivých států, ale také vyšších uskupení jako je například Evropská unie. Environmentální politiky jednotlivých států jsou značně rozmanité, záleží především na jejich vyspělosti a přístupu k ochraně životního prostředí. Z řady omezení lze například jmenovat regulaci využívání určitých surovin, povinné složení některých výrobků či emisní limity. Opakem regulací a omezení je poskytování podpory podnikatelům, kteří využívají alternativní zdroje nebo používají technologie šetrné k životnímu prostředí. Podle Kotlera¹⁹ se v přírodním prostředí projevují čtyři závažné trendy: nedostatek surovin, rostoucí ceny energií, růst znečištění a vládní intervence do managementu přírodních zdrojů.

- **Legislativní**²⁰ – právo a právní normy ovlivňují veškerou činnost podniků, jelikož vymezují chování firem. Starají se o ochranu spotřebitelů, dodržování pravidel hospodářské soutěže, stanovují náležitosti založení jednotlivých forem podnikání či způsoby vypořádání v případě úpadku společností. Hlavním zákonem, upravujícím podnikatelskou sféru byl do konce roku 2013 obchodní zákoník. Od 1. 1. 2014 ho nahrazuje nový občanský zákoník, doplněný zákonem o obchodních korporacích. Za zmínku stojí také zákon o ochraně hospodářské soutěže, zákony na ochranu spotřebitelů, zákoník práce či daňové zákony. Po vstupu do Evropské unie začal dlouhý proces harmonizace práva státu a práva unijního. Pravomoci svěřené do rukou EU lze rozlišit na výlučné a sdílené.

1.2.3 Regionální disparity

Disparity všeobecně znamenají nerovnoměrný či rozdílný vývoj v rámci určitých územních celků, kterými mohou být obce, regiony, státy či kontinenty. Obvykle se týkají oblastí ekonomické, sociální nebo politické. Pod pojmem disparita si mnoho lidí vybavuje něco záporného či omezujícího, něco bránícího rozvoji určitého území. Tento názor však není správný, protože mohou existovat jak záporné, tak i kladné, případně neutrální disparity. Kladné jsou často unikátní výhody daného regionu, které představují příležitost pro podnikatele či lepší životní podmínky pro obyvatele.

¹⁹ KOTLER, Philip. Moderní marketing: 4. evropské vydání. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, s. 148-150. ISBN 978-80-247-1545-2.

²⁰ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. Podniková ekonomika. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxv, s. 17-18. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-336-3.

Regionálními disparitami se rozumí²¹: „*neodůvodněné regionální rozdíly v úrovni ekonomického, sociálního a ekologického rozvoje regionů, a to v míře, která je z celospolečenského hlediska nežádoucí*“. Pozornost se zaměřuje především na disparity vzniklé lidskou činností, nikoliv z objektivních příčin. Regiony s příznivým rozvojem a podmínkami jsou často základem pro vznik malých a středních podniků (MSP). Ty jsou zdrojem nových pracovních příležitostí, inovačního potenciálu či zvyšování životní úrovně, které vedou k rozvoji daného regionu. Území s převažujícími zápornými disparitami se naopak vyznačují malým zájmem MSP, sociálními problémy či slabou úrovní vzdělanosti. Nejvýznamnější zdroje disparit jsou uvedeny v následujícím přehledu²²:

- geografická poloha,
- různá vybavenost regionů přírodními zdroji,
- vliv přírodních jevů,
- důsledky lidské činnosti a politických vlivů,
- různá kvalita lidských zdrojů v jednotlivých oblastech,
- neuspokojivý stav životního prostředí,
- odlišná technologická úroveň jednotlivých regionů,
- nedostatečná intenzita bytové výstavby,
- rozvoj sektoru služeb spíše v přirozených centrech,
- nízká inovační výkonnost firem v jednotlivých regionech,
- dopravní nedostupnost regionálně znevýhodněných území.

Řešení regionálních disparit je součástí politiky Evropské unie. V každém programovacím období jsou vyhlášeny operační programy zaměřené na odstraňování regionálních disparit a vyvážený rozvoj územních celků.

²¹ JÁČ, Ivan. *Jedinečnost obce v regionu*. 1. vyd. Praha: Professional publishing, 2010, s. 17.

ISBN 978-807-4310-386.

²² Tamtéž, s. 19-21.

2 Vývoj podnikatelského prostředí v ČR

Pro budoucí hodnocení aktuální kvality podnikatelského prostředí je třeba znát také jeho historický vývoj. Proto je obsahem této kapitoly nástin utváření hospodářského prostředí v ČR od doby meziválečné až po současnost. Jednotlivé kapitoly jsou různě obsáhlé podle významnosti, kterou jim autor přikládá.

2.1 Situace mezi první a druhou světovou válkou

Období mezi světovými válkami je často charakterizováno nebývalým hospodářským rozkvětem a politickou stabilitou. Postavení Československa mezi okolními státy v této době je často uváděno jako jedno z nejpríhodnějších. To vše jsou ale pouze názory, které se šíří mezi veřejností. Byla skutečná situace opravdu taková, jak lze často slyšet? Pro nalezení těchto odpovědí je nutné nahlédnout do věrohodných odborných zdrojů, které se vývojem hospodářského, politického a podnikatelského prostředí v jednotlivých obdobích zabývají.

Politická situace v Československu byla skutečně poměrně poklidná, vyznačovala se rozvojem tržního hospodářství a svobodnou možností podnikání. Bohužel takové období trvalo pouze 20 let. Příznivá hospodářská situace plynula z vývoje v tehdejší Rakousko-Uhersku, jehož součástí Československo bylo. Zároveň je ale nutné poznamenat, že toto spojení nebylo jen zdrojem příznivých skutečností, ale přineslo také značné problémy. Tím hlavním byla územní nevyrovnanost. Hlavním úkolem nového Československa tak bylo pokusit se vyrovnat vývoj ve všech územních částech. Dalším problémem bylo také národnostní složení, kdy většinu Čechů doplňovala značná část Němců, kterých bylo dokonce více než Slováků. Značné oslabení zaznamenal také mezinárodní obchod, kde došlo ke ztrátě většiny kontaktů bývalé monarchie, dovoz byl značně omezován k ochraně domácího trhu před zahraniční konkurencí.

Již v této době je možné se setkat s podporou malého a středního podnikání. Jednalo se o velice populární způsob podnikatelské činnosti, který zaznamenával značnou podporu nejen ze strany bankovní základny, ale také specializovaných komor a nově vzniklého

Ministerstva průmyslu, obchodu a živnosti. Nejčastější formou podnikání byla akciová společnost, jejíž založení bylo podmíněno státním povolením. Značný podíl tvořily také státní podniky. Příznivá pro podnikání byla měnová reforma, která brzdila inflaci a podporovala tak vývoz českého zboží do zahraničí. Všechny tyto skutečnosti stály za tím, že ekonomický růst v Československu překonával celoevropský průměr. Nejdůležitějšími institucemi, ovlivňujícími hospodářskou situaci, byly Ministerstvo financí a Ministerstvo obchodu, průmyslu a živnosti (jeho působnost byla značně podobná dnešnímu Ministerstvu průmyslu a obchodu).

Důležitým okamžikem meziválečného období byl rok 1929, kdy zhroucení kurzů na newyorské burze vyvolalo obrovskou hospodářskou krizi. Její délka a hloubka byla v různých státech odlišná. V Československu trvala přibližně do let 1933-1934, podařilo se ji překonat bez krachů bank i drobných živnostníků. Značně se na tom podílel rozvoj zbrojního průmyslu. Výrazný vliv měl také zesílený státní intervencionismus, který se projevoval zásahy státu do tržního fungování, regulací mezinárodního obchodu či kontrolou finančního trhu. Veškerý vývoj je definitivně ztlumen druhou světovou válkou a okupací české části země. Postupně docházelo ke zrušení tržního fungování ekonomiky a zavádění centrálního řízení, doprovázeného znárodněním a celospolečenským vlastnictvím. Nadcházející období až do roku 1989 není v odborných knihách příliš podrobně mapováno z důvodu nevýrazného hospodářského vývoje.

2.2 Hodnocení výchozí situace před transformací prostředí ČR

Před zahájením charakteristiky průběhu transformace ekonomiky a společnosti v ČR je třeba vystihnout počáteční situaci během 80. a 90. let, ze které celý proces vycházel. Z předchozí centrálně plánované ekonomiky plynuly jak pozitivní, tak negativní podmínky. Některé z nich budou v této kapitole rozebrány. Již dopředu lze ale prozradit, že nežádoucí aspekty převažovaly.

Základním pozitivem pro budoucí vývoj českého prostředí byla geografická poloha ve středu Evropy a snadný kontakt s vyspělými západními zeměmi. V tomto ohledu měly

ostatní země postkomunistického bloku s orientací na východ značnou nevýhodu. Dalším kladným faktorem byla relativně vysoká vzdělanost obyvatel, zejména pak v technických oborech. Ideologický vliv ale zároveň oslabil možnosti v některých oblastech, jako například ekonomice. Co se týče posuzování ekonomické úrovně, je nutné rozlišit srovnání s vyspělými zeměmi (růst Československa byl značně pomalejší) a srovnání s ostatními státy východního bloku, které bude dále bráno v úvahu. O vyspělosti Československa proti východnímu bloku svědčila relativně nízká chudoba českých obyvatel a také nízký podíl zemědělství v ekonomice²³. Některé názory ale mírní optimismus srovnáním s vyspělými zeměmi, kdy hrubý domácí produkt (HDP) na osobu byl například proti Rakousku pětkrát nižší²⁴. Příznivý vývoj zaznamenaly některé makroekonomické ukazatele, zejména inflace, veřejný a zahraniční dluh vykazovaly poměrně nízké hodnoty²⁵. Výsledkem komunistického režimu byla nízká míra nezaměstnanosti a relativní stabilita ekonomiky, které plynuly z přísné restriktivní politiky.

Negativa výchozí situace plynula zejména z centrálně řízené plánované ekonomiky a zestátnění většiny podniků. Některé negativní prvky budou v následujících odstavcích přiblíženy detailněji. Jak již bylo řečeno, základním problémem bylo centrální řízení a plánování. Celá ekonomika vycházela z předem a jasně stanovených několikaletých plánů. Státní vlastnictví většiny podniků způsobilo neexistenci konkurence, což snižovalo motivaci cokoli zlepšovat. Tento fakt byl ještě doplněn téměř nulovými rozhodovacími pravomocemi vedení jednotlivých firem. Hlavním problémem trhu byla nemožnost státního centra stanovit potřebné množství vyrobených statků, jelikož z důvodu existence fixních cen nebylo možné odhadnout poptávku. V některých odvětvích docházelo k přebytku produkce, v jiných se objevovalo nedostatkové zboží. Docházelo tudíž ke vzniku černých trhů a podplácení. Centrální řízení tak mělo vliv na efektivnost jednotlivých podniků. Ty neměly motivaci se snažit vyrobit více, jelikož by následovalo

²³ DOBEŠOVÁ, Dana. The transformation of the Czech economy. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3292-8.

²⁴ UNDP: *Human development report 1992*. New York, Oxford: Oxford University Press, 1992. ISBN 0-19-507773-3.

²⁵ CUETO NOGUERAS, Carlos de a Ladislav HÁJEK. Politics and economics in the Czech transition. 1. vyd. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000. ISBN 80-704-1232-1.

upravení centrálního plánu a případné snížení dotací na pořízení vstupů. Nemusely se žádným způsobem obávat ani o prosperitu, jelikož veškeré fungování bylo financováno formou subvencí a dotací na nákup vstupů. To se přeneslo i na morálku zaměstnanců, kteří neměli důvod odvádět kvalitní práci, mzdové odměny všech byly téměř stejné. Po znárodnění majetku téměř zmizela možnost svobodného podnikání. Soukromý sektor se podílel pouze 2 % na celkovém národním důchodu. V tomto ohledu na tom Československo bylo podstatně hůře než sousední země východního bloku (Polsko, Maďarsko). Hlavními argumenty centrálního řízení všech podniků byla snadnost řízení a kontroly.

Cenový systém byl výhradně fixní. Daňový systém nebyl jednoznačný, většina podniků podléhala různým daňovým kvótám, některých se dokonce týkala záporná sazba v podobě dotací. Nižší sazby se týkaly zejména každodenních potřeb a zboží krátkodobé spotřeby. Spotřebitelé tak neměli možnost reálně zjistit hodnotu jednotlivých produktů, což vedlo k plýtvání některými z nich (energie, voda)²⁶.

Většina produkce vyrobené v Československu byla realizována na východních trzích. Jedním z důvodů bylo členství v RVHP (Rada vzájemné hospodářské pomoci), dalšími pak nízká kvalita výrobků. Zmíněná neefektivnost ve výrobě a nulová motivace podniků cokoli inovovat, vedla k trvalému zastarávání výrobních zdrojů, které se odrazilo v kvalitě produkce. Neexistovala tak možnost odbytu na západních trzích, jelikož zboží nebylo schopné obstát v konkurenci vyspělých států. Zároveň se na domácí trh jen zřídka dostávalo kvalitní zboží ze západních trhů, které by mohlo zvýšit konkurenci a efektivnost ve výrobě. Tento fakt byl důsledkem omezování dovozu a státním stanovováním cen dováženého zboží. Příliv investic ze zahraničí byl téměř zanedbatelný, jelikož i ten podléhal státní kontrole. Česká ekonomika postrádala přítomnost sektoru služeb, jelikož komunistický režim zastával pouze hmotnou výrobu. Převládal zejména těžký a vojenský průmysl.

²⁶ ŽÍDEK, Libor. Transformace české ekonomiky: 1989-2004. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, ix, s. 13. ISBN 80-717-9922-X.

Ekonomický růst během centrálně řízené ekonomiky měl záporné tempo. Veškeré snahy o jeho zvýšení byly vedeny pouze zvyšováním množství vstupů ve výrobě, nikoliv jejich efektivním využíváním. Docházelo tak k vyčerpání některých zásob a předražené výrobě některých statků²⁷. Bankovní sektor byl také centrálně řízen. Hlavní banka měla stanovený úvěrový, pokladní a devizový plán. Centrální banka se starala o přerozdělování financí a o poskytování úvěrů jednotlivým podnikům. Půjčky byly poskytovány bez ohledu na schopnost firem závazky splácet. Běžným občanům pak úvěry téměř poskytovány nebyly.

Právní a politický systém byl zcela podřízen zájmům komunistické strany. Soudní systém byl rozvinut jen slabě, jelikož mezi státem vlastněnými podniky docházelo jen zřídka ke sporům. Na politické scéně vládla pouze komunistická strana, veškeré ostatní měly minimální vliv. Účast na všech volbách byla povinná. Kdo chtěl mít nárok na osobnostní růst či na zajímavé pracovní místo, musel být zastáncem režimu. Celkový vliv komunistické vlády byl u nás nejsilnější z celého východního bloku.

Poslední negativní aspekt souvisí s Československou společností a jejím stavem. Lidé nebyli motivováni efektivně pracovat, navíc měli blízký vztah k úplatkářství. Celý národ byl nucen žít ve lži, že příchod komunistického režimu byl osvobozením. Každý se snažil nevybočovat, aby mu nehrozil jakýkoliv trest. Všichni žili v domněnku, že se o ně stát ve všech situacích postará, jelikož nižší mzdy byly kompenzovány nárokem na dotované bydlení, rekreace zdarma či levnými potravinami²⁸. Neméně významným znakem společnosti byla neznalost v mnoha oblastech. Chyběli kvalitní soudci, experti na kapitálové trhy, marketingoví odborníci a účetní neznali západní standardy. Ekonomové ve většině případů neznali, co znamená tržní mechanismus, jelikož ve všech školách se rozebíralo pouze centrální řízení a plánování.

²⁷ HOLMAN, Robert. *Transformace české ekonomiky: v komparaci s dalšími zeměmi střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. ISBN 80-902-7956-2.

²⁸ TANZI, V. Finanční trhy a veřejné finance v procesu transformace. *Transition to market*, IMF, 1993. In BULÍŘ, A., JONÁŠ, J. *Ekonomie reformy*. Praha: Management Press, 1995. ISBN 80-85603-84-5.

2.3 Transformace ekonomiky ČR

Transformace české ekonomiky znamenala dlouhodobý proces komplexních změn, týkajících se přechodu z centrálně plánovaného na tržní systém fungování. Na samotný proces přeměny ale existovala řada různých názorů a přístupů. Mezi odborníky neexistovala jednoznačná shoda v tom, jak by měla transformace probíhat a jaký by měl být její cílový stav. Shoda existovala jen v potřebě zavedení tržní ekonomiky, která ale může mít různé podoby, lišící se zejména v rozsahu státních zásahů. Kotoučková²⁹ uvádí tři základní cílové varianty transformace:

- 1) **Třetí cesta** – zlepšení stávajícího systému, posílit roli trhu v rámci plánované ekonomiky a vytvoření konkurence mezi podniky. Tato varianta byla zavržena jako první, protože nikdo nebyl schopen jednoznačně vysvětlit, co vlastně obsahovala a jak by měla fungovat.
- 2) **Sociálně-tržní hospodářství** – státní intervencionistická politika, smíšená ekonomika se silným státem a zaměřením na zaměstnanost. Zastánci byli například Zeman či Komárek.
- 3) **Liberální hospodářství** – co nejmenší stát, minimální státní zásahy a nízká míra inflace. Tento názor prosazoval Klaus, Zielenec či Dlouhý.

Změny, které bylo třeba provést lze rozdělit na krátkodobé a dlouhodobé. V krátkém časovém intervalu bylo možné provést cenovou liberalizaci, liberalizaci zahraničního obchodu, uvolnění možnosti zakládat nové podniky, odstranění subvencí, vznik kapitálových a finančních trhů, nebo legislativní zrovnoprávnění všech forem vlastnictví. V dlouhém období bylo třeba vybudovat nový právní řád či změnit soudní systém a neformální instituce³⁰.

Názory na průběh transformačního procesu existovaly dva základní – gradualismus a šoková terapie. Hlavním rozdílem mezi oběma přístupy byl náhled na rychlost celého procesu. Úkolem šokové terapie bylo provést reformy co nejrychleji. Gradualisté naopak

²⁹ KOTOUČKOVÁ, A. *Ekonomická transformace ČR*. Sborník z konference: Česká ekonomika na přelomu tisíciletí (edited by Slaný, A.). Brno: MU, 2001. ISBN 80-210-2533-6.

³⁰ ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha, s. 28. ISBN 80-717-9922-X.

prosazovali pomalejší tempo zavádění reformem. Každá metoda nacházela své zastánce i odpůrce. Ve výsledku se jednalo o kombinaci obou, kdy výraznější převahu měla šoková terapie. Jejím hlavním argumentem byla potřeba využít podpory společnosti, která byla příznivě nakloněna ke změnám a co nejrychleji zažehnat následky předchozího systému³¹.

2.3.1 Politický vývoj a transformace

Vývoj v politické sféře měl jeden z největších vlivů na celý proces transformace. Výsledky voleb v jednotlivých obdobích výrazně ovlivňovaly směr a rychlost transformace. První volební období (1990, 1992) ovládly pravostředové strany. Začaly se také objevovat první spory mezi českou a slovenskou stranou o název republiky a jméno prezidenta. Pravostředové vlády od počátku prosazovaly pokračování v rychlém zavádění reformem. Hlavní slovo v té době měla Občanská demokratická strana (ODS) pod vedením Václava Klause. Rozložení politických preferencí ale nebylo v rámci společného státu jednoznačné. Na Slovensku zaznamenaly větší úspěch spíše levicové strany, které byly spíše sociálně zaměřeny a neprosazovaly razantní reformní kroky. Odlišný byl také dopad reformních kroků na jednotlivá území. Vše nakonec vyústilo v rozdělení federace k 1. lednu 1993. Ve volbách v roce 1996 opět zvítězila ODS, pravicová převaha ale již nebyla tak znatelná a oslabení její síly znamenalo zpomalení reformních kroků. Zvolená vláda nevydržela koaliční spory a bylo rozhodnuto o konání předčasných voleb v roce 1998. V těchto volbách již zvítězila Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), ale nedokázala sestavit většinovou vládu. Odborníci se shodují, že výměna vládnoucích stran měla příznivý vliv na průběh transformace. Zahájena byla jednání o vstupu ČR do Evropské unie (EU), která zahrnovala stanovení kritérií pro vstup. V následujících volbách v roce 2002 opět zvítězila ČSSD, tentokrát již ale sestavila koalici s Křesťanskou a demokratickou unií – Československou stranou lidovou (KDU-ČSL) a Unií svobody (US). Od května 2004 se Česká republika stala součástí Evropské unie, když pro vstup se vyjádřilo 77 % obyvatel³².

³¹ ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha, s. 30. ISBN 80-717-9922-X

³² Tamtéž, s. 31-44.

2.3.2 Hospodářská politika

Již v předchozím textu byly zmíněny dva základní směry v nahlížení na možný průběh transformace – gradualistický a šoková terapie. V září 1990 byl schválen Scénář ekonomické reformy, který byl kombinací obou přístupů s převahou prvků šokové terapie. Odůvodnění rychlého provedení reformních kroků lze hledat v obavách, kterými argumentovali tvůrci hospodářské politiky. Těmito obavami byly především nekontrolovaný růst cen po cenové liberalizaci, zneužívání monopolní struktury a rozvrácení platební bilance. Konkrétní podobou těchto obav pak byl možný vznik inflačně mzdové a inflačně devalvační spirály³³. Tento problém se reformátoři rozhodli řešit pomocí restriktivní hospodářské politiky. Jejich dalším rozhodnutím byla potřeba zafixovat alespoň jednu makroekonomickou veličinu, podle které by mohly tržní subjekty optimalizovat svá rozhodnutí. Taková veličina je nazývána kotevní a její funkci měl plnit směnný kurz. Právě fixní směnný kurz měl napomáhat stabilnější cenové hladině. Potřebnou změnou musela projít také legislativa ČR, která byla na slabé úrovni, jak bylo zmíněno ve výchozích předpokladech. Předchozí nezkušenost s tržní strukturou vedla k tomu, že se legislativní rámec neustále měnil podle nově načerpaných informací, což nepříznivě ovlivňovalo podnikatelskou sféru i obyvatelstvo³⁴.

Konkrétní postup transformace v oblasti hospodářské politiky lze rozdělit do několika období. První výchozí začínalo rokem 1990, který znamenal přípravy celého procesu. Zároveň byla přijata zákonná opatření, která umožňovala soukromé podnikání. Dalším důležitým krokem byla snaha o znovuoobnovení cenového mechanismu zrušením záporných daní z obratu. Tím došlo ke zvýšení cen většiny produktů a služeb takovým způsobem, aby se co nejvíce přiblížily tržním světovým cenám. Za vůbec nejtěžší rozhodnutí transformace považoval Klaus optimální stanovení nového směnného kurzu koruny. Kurz byl nakonec několikrát devalvován a následně fixován ke koši pěti měn. Devalvovaný kurz napomáhal domácím subjektům snadněji vyvážet své zboží za hranice a zároveň omezoval zahraniční konkurenci. V tomto období se také začínala rozvíjet

³³ HOLMAN, Robert. *Transformace české ekonomiky: v komparaci s dalšími zeměmi střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. ISBN 80-902-7956-2.

³⁴ ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha. ISBN 80-717-9922-X.

bankovní soustava. Mimo Státní banky československé (SBČS) se začala rozvíjet síť komerčních bank. Pro podnikatelské subjekty již nebylo tak snadné získávat úvěry, jako v předchozím politickém režimu. Pozůstatkem předchozí doby byl nefungující peněžní trh, který se centrální banka snažila oživit pomocí přímých nástrojů, které bývají využívány jen v takovýchto výjimečných situacích selhání trhu. Také fiskální politika měla restriktivní charakter, neboť rozpočet byl sestavován jako přebytkový. Rok 1991 byl zahájen liberalizací cen a zahraničního obchodu. Začínal tak fungovat cenový mechanismus, který měl podávat všem subjektům relevantní tržní informace. Stanovování cen bez vládních zásahů znamenalo jejich značný růst ve většině odvětví. Potraviny, nájemné, vytápění a veřejná doprava zůstaly regulovány, nicméně i u nich se projevil cenový růst. Úkolem liberalizace zahraničního obchodu bylo zvýšit nabídku pro domácí subjekty a také konkurenci mezi firmami. S pokračující restriktivní fiskální politikou docházelo k dalšímu snižování dotací podnikům. Zvyšování cenové hladiny se v tomto období snažila vláda zabránit značnou regulací mezd, které mohly růst pouze v rámci stanovených limitů a za jejich případné překročení byly stanoveny daňové sankce. Přelom let 1991 a 1992 znamenal zahájení privatizace. Prvním krokem byla „malá“ privatizace, která obnášela aukci menších podniků. Později následovala hlavní část privatizace, obsahující mimo jiné i kuponovou privatizaci. Této oblasti bude podrobněji věnována jedna z následujících podkapitol. Rok 1993 byl poznamenán rozdělením obou republik a následným zánikem společné měny. Proces výměny starých bankovek za nové byl dopředu připravený a proběhl bez výraznějších komplikací. Úvodní období transformace na svém konci zahrnovalo kompletní daňovou reformu, která znamenala zrušení daně z obratu a zavedení nových daní – z přidané hodnoty (DPH) a z příjmu právnických a fyzických osob. Výsledkem tohoto období byla poměrně stabilní situace v makroekonomické oblasti. Mikroekonomická úroveň byla poznamenána dopady transformace na některé ekonomické subjekty, jejichž výsledkem byla platební neschopnost či bankroty některých malých bank³⁵.

Druhé období transformace bylo vymezeno roky 1994 – 1996. Všeobecně znamenalo nejvýraznější růst hospodářské úrovně ČR a vysokou úspěšnost transformačních kroků.

³⁵ ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha, s. 31-44. ISBN 80-717-9922-X.

Doznívající kuponová privatizace zajišťovala příjmy vlády do státního rozpočtu, které pokrývaly ztráty ze snížení daňových kvót. Rostoucí úroveň ekonomiky ČR byla odměněna přijetím do Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) v roce 1995. Jednou z podmínek OECD bylo provedení liberalizace finančního účtu, což znamená zavedení směnitelnosti koruny a umožnění pohybu kapitálu. Tím začal příliv zahraničního kapitálu do země, který zvýšil konkurenci pro domácí bankovní sektor. Koncem roku 1996 se začaly objevovat problémy jako důsledek transformačního procesu. Těmi hlavními byly nerovnováha platební bilance, nevyjasněné vlastnické vztahy, nedostatečný právní systém či pokles ziskovosti podniků³⁶.

Třetí období transformace v letech 1997 – 1999 lze charakterizovat poklesem tempa růstu ekonomiky a zhoršením hospodářské situace v ČR v důsledku vrcholících problémů předchozích období. Přetrvávající nerovnováha platební bilance a vznik cyklického deficitu rozpočtu vyvolaly potřebu vládních zásahů. Došlo tak ke snížení rozpočtových výdajů, zpomalení růstu mezd a omezení dovozu. Dalším problémem byl vznik měnové krize, která měla za následek další kroky restriktivní politiky. Vůbec poprvé za celou dobu byla centrální banka nucena odstoupit od fixního kurzu a zavést floating. Nově zavedla ČNB v roce 1998 využívání měnového režimu cílování inflace. Nová sociálnědemokratická vláda překvapivě navázala na své předchůdce a navíc začala podporovat velké průmyslové podniky v ČR. Fiskální politika začala mít expanzivní charakter a došlo k obnovení růstu ekonomiky. Důležité byly také nové legislativní kroky, které vedly k zavádění nových a úpravám starých zákonů (obchodní, živnostenský atd.). Vláda nadále pokračovala v privatizaci velkých státních podniků a další plánovala. Po dosažení rekordního rozpočtového deficitu v roce 2003 musela být provedena reforma veřejných financí, která měla splňovat kriteria pro vstup do eurozóny.

2.3.3 Vlastnické vztahy a privatizace

Jak již naznačily předchozí kapitoly, období transformace bylo spojené s přechodem majetku ze státního vlastnictví do soukromého sektoru. Tento proces probíhal v delším časovém období a zahrnoval několik fází a způsobů rozdělování. Majetek mohl

³⁶ ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha, s. 70-80. ISBN 80-717-9922-X

být navrácen původním majitelům (restituce), nebo rozdělován v aukcích mezi nové majitele (privatizace). Průběh změny vlastnických práv v tehdejší i dnešní době nacházel značné množství jak zastánců, tak odpůrců.

Prvním výchozím krokem bylo provedení navrácení majetku původním majitelům, kterým byl zabaven předchozím režimem. Restituce od samého počátku až do dnešní doby nacházely odpůrce v řadách odborníků i samotných obyvatel. Hlavním problémem bylo vymezit, kterého majetku a kterých vlastníků se bude navrácení týkat. Dále bylo třeba rozhodnout, ve kterých případech se bude jednat o fyzické vrácení majetku a kde se využijí finanční kompenzace. Proti restitucím vystupoval jako hlavní odpůrce Klaus³⁷, který se obával vzniku sporů ve společnosti. Rozhodnuto nakonec bylo o navrácení majetku zabaveného po komunistickém puči v roce 1948, týkajícího se československých občanů, případně církví³⁸. Podle některých autorů³⁹ restituce zahrnovala přibližně 30 % majetku a týkala se 30 % obyvatel. V případě nemožnosti navrácení fyzického majetku docházelo k vyplácení finančních náhrad z Restitučního privatizačního fondu, který získával prostředky z privatizace majetku.

Druhá fáze, probíhající v letech 1991 - 1993 byla pojmenována jako „malá privatizace“ a obsahovala aukci drobných podniků zejména v oblasti služeb, obchodu a stravování. Privatizační seznamy byly dopředu zveřejňovány se všemi potřebnými informacemi. Nejdříve byl majetek nabízen subjektům domácím, později se dražby mohly zúčastnit také zahraniční. Pro řízení průběhu privatizací byl zřízen Fond národního majetku (FNM), který spravoval privatizovaný majetek a shromažďoval výnosy z dražeb. Jeho fungování často podléhalo kritice pro slabou schopnost ovlivňovat hospodaření velkých podniků a celkově pasivní úlohu v celém procesu⁴⁰. Celkově byla první část privatizace hodnocena kladně, jelikož přispěla k rozvoji svobodného podnikání. Jediným problémem bylo

³⁷ KLAUS, Václav. *Dopočítávání do jedné*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 1995. ISBN 80-856-0311-X.

³⁸ ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha. ISBN 80-717-9922-X.

³⁹ FAWN, Rick. *The Czech Republic: a nation of velvet*. Vyd. 1. Amsterdam, The Netherlands: Harwood Academic, c2000. ISBN 90-582-3044-9.

⁴⁰ TRÍSKA, Dušan. *Kupónová privatizace: sborník textů*. Praha: CEP Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002. Sborník textů. ISBN 80-865-4702-7.

dluhové financování privatizace z důvodu nedostatečných úspor domácností, které později vedlo k platební neschopnosti některých subjektů.

Poslední výrazná fáze privatizace „masová privatizace“ probíhala do roku 1994. Prívlastek „masová“ plyne zejména z rychlosti jejího provedení, ke kterému se vláda přiklonila z důvodu obav o špatné hospodaření s majetkem ze strany současných manažerů podniků a za účelem vytvoření tržního řádu⁴¹. Hlavním důvodem kritiky odpůrců rychlého provedení byly obavy z rozdělení majetku nevhodným vlastníkům, kteří nebudou s majetkem efektivně hospodařit. Vláda ale zpětně argumentovala hrozbou vyvádění majetku z podniků původními manažery (tunelování) v případě dlouhodobého provedení privatizace. Zájemci o společnosti, které se nacházely v privatizačním seznamu, museli předkládat privatizační projekty, týkající se jak celého podniku, tak i jeho určitých částí. Výjimkou bylo původní vedení podniků. To muselo povinně předkládat projekt pro celou společnost. Z řad veřejnosti mohl předkládat projekty kterýkoliv zájemce. Jejich vyhodnocení bylo v kompetencích příslušných ministerstev, případně vlády.

S pojmem privatizace bývá spojován prívlastek „kuponová“. Jednalo se o častý způsob převodu vlastnických práv k podnikům, ale jak uvádí Žídek⁴², metod existovalo mnohem více:

- **Veřejné aukce** – u velmi malých podniků, rozhodným kritériem byla pouze cena.
- **Veřejné soutěže (tendr)** – využíváno u menších podniků, výběrovým kritériem nebyla jen cena, ale také další požadavky. Metoda administrativně náročnější.
- **Přímé prodeje** – bez veřejné soutěže, předem výběr určitého vlastníka. Metoda náchylnější na vliv kontaktů a korupce. Proto musely být prodeje schváleny vládou.
- **Transformace na a. s. a prodej akcií** – akcie použity pro kuponovou privatizaci, nebo prodány prostřednictvím burzy.
- **Bezúplatný převod majetku** – zejména obcím, městům či restituentům. Majetkem obvykle byly obytné domy či školy.

⁴¹ HOLMAN, Robert. *Transformace české ekonomiky: v komparaci s dalšími zeměmi střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. Sborník textů, č.13/2002. ISBN 80-902-7956-2.

⁴² ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha, s. 168-169. ISBN 80-717-9922-X.

- **Dočasné ponechání majetku ve Fondu národního majetku.**
- **Použití zaměstnanecký akcií** – maximálně do výše 10 % privatizovaného majetku.

Ve většině případů docházelo ke kombinaci různých metod privatizace. Při výběru příjemců majetku byla preferována tzv. „Česká cesta“, což znamenalo upřednostňování převodu majetku do českých rukou⁴³.

Kuponová privatizace (KP) byla nejrozšířenější metodou, proto je jejímu přiblížení věnován samostatný odstavec. Hlavním zastáncem a tvůrcem byl opět Václav Klaus. Touto metodou bylo nakonec rozděleno téměř 50 % všech akciových společností. Žídek⁴⁴ zmiňuje několik cílů, které vyhlásili autoři této metody:

- nastolení pozitivního vztahu obyvatel k tržní ekonomice a získání zkušeností, jak v ní žít,
- rychlý převod majetku a omezení předprivatizační agonie,
- spravedlivé rozdělení majetku mezi obyvatele,
- zlomení odporu zájmových skupin v podnikové sféře i ve státním aparátu, jinak hrozilo odkládání privatizace a prodlužování předprivatizační agonie,
- zabránění spontánní privatizaci.

Hlavní část kuponové privatizace proběhla ve dvou vlnách, které byly rozděleny na několik v obou vlnách stejných fází. Nejdříve docházelo k registraci investičních privatizačních fondů. Poté se registrovali samotní účastníci, kterými mohl být občan ČSR (ČR) starší 18 let s trvalým bydlištěm na území státu. Ti si mohli za určitou částku zakoupit kuponovou knížku. Ve třetí fázi došlo k zveřejnění seznamu nabízených podniků a informací o nich. Ve čtvrté se účastníci museli rozhodnout, zda budou investovat sami, nebo svěří své kupony investičním privatizačním fondům (IPF). Poslední pátá část obsahovala průběh jednotlivých privatizačních kol, ve kterých účastníci a IPF zadávali své objednávky akcií Centru pro kupónovou privatizaci. Ministerstvo financí následně rozhodlo o ukončení první vlny, nevyužité kupony propadly a objednané akcie byly předány svým majitelům. První vlna privatizace byla započata v listopadu 1991 a ukončena závěrem roku 1993. Překvapením byl obrovský zájem obyvatel o účast

⁴³ ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha, s. 170. ISBN 80-717-9922-X.

⁴⁴ Tamtéž, s. 171-172.

v kuponové privatizaci (5,95 milionu). Druhá vlna privatizace již probíhala pouze na území ČR a to od října 1993 do konce roku 1994. Charakterizoval ji ještě větší zájem obyvatel (6,196 milionu) a menší důvěra v investiční privatizační fondy. Ta byla způsobena nesplněním některých slibů ze strany IPF. Stejně jako celý průběh transformace, také KP měla své zastánce a odpůrce. Příznivci vyzdvihují rovnost všech občanů, stejné podmínky účasti v KP a také transparentnost celého procesu⁴⁵. Dalším přínosem bylo načerpání zkušeností ze strany obyvatel s fungováním kapitálových trhů, což trhům samotným jen prospívalo. Kritici argumentovali především rozptýleným vlastnictvím jednotlivých podniků⁴⁶. Obavy měli také z vlastnění některých podniků bankami, které mohly být ovlivňovány státem. Někteří pak označovali podniky vlastněné na základě KP jako neefektivní. Židek ve svém hodnocení KP nedává argumentům kritiků velkou váhu, jelikož dle jeho názoru viděli jen negativa, aniž by se zaměřili na pozitivní faktory. Na druhou stranu uznává problém dlouhodobého procesu ustálení vlastnických vztahů v podnicích⁴⁷. Různých názorů na průběh KP bylo opravdu mnoho a není možné zde všechny zmínit, jelikož podstatou bylo vysvětlení procesu samotného.

Rokem 1994 v žádném případě proces privatizace nekončil, pouze pokračoval značně pomalejším tempem. Navíc již neměl kuponovou podobu, ale spíše převládaly přímé prodeje. Docházelo zejména k prodeji větších podniků zahraničním zájemcům. Tento postup byl ještě výraznější po volbách v roce 1998, kdy ale ne všechny snahy o odprodej byly úspěšné. Za hlavní příčiny se považovaly příliš vysoké ceny a nezvládnutí organizace. V těchto letech také docházelo k ustálení vlastnických podílů, když fondy postupně začaly odprodávat své podíly a většina podniků se tak dočkala majoritních vlastníků⁴⁸.

Celkové výsledky privatizací a restitucí lze nejlépe hodnotit s odstupem času. U takto rozsáhlých procesů je samozřejmé, že se určité problémy dostaví. I podle názorů některých

⁴⁵ KLAUS, Václav. *Země, kde se již dva roky nevládne*. Praha: CEP, 1999. ISBN 80-902-6890-0.

⁴⁶ Liška, V. Privatizace zemí střední Evropy a ČR. In *Perspektivy bankovníctví po roce 2000 ve světě a v České republice: sborník z mezinárodního semináře*. Karviná: Slezská univerzita. ISBN 80-858-7912-3.

⁴⁷ ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha, s. 180-182. ISBN 80-717-9922-X.

⁴⁸ Tamtéž, s. 191-193.

zahraničních hodnotitelů se ale ČR s celým procesem vypořádala nejlépe z celého postkomunistického bloku. Důsledkem privatizací pak byl značný podíl soukromého sektoru v ekonomice, který v roce 1990 činil 12,3 %, zatímco v roce 2002 80 %.

3 Právní formy podnikání v ČR

Jedním z prvních kroků, který musí každý začínající podnikatel učinit, je rozhodnout o právní formě nově zakládaného subjektu. Vhodnost jednotlivých forem je třeba posoudit na základě plánované velikosti podniku, počtu zaměstnanců, počtu zakladatelů, množství dostupných finančních prostředků, oboru podnikatelské činnosti, rozsahu ručení za závazky či podle toho, zda je zakladatelem fyzická nebo právnická osoba. Podnikání v ČR poznamenala od 1. 1. 2014 rozsáhlá právní úprava. Dřívější obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. byl zrušen a jeho obsah se přesunul zejména do dvou nových zákonů. Část starého obchodního zákoníku byla zrušena, část týkající se převážně smluvních vztahů se přesunula do nového občanského zákoníku (NOZ) č. 89/2012 Sb. a část obsahující právní úpravu obchodních společností a družstev lze nalézt v nově vzniklém zákoně o obchodních korporacích (ZOK) č. 90/2012 Sb., doplňujícím nový občanský zákoník. Úprava obchodního rejstříku je nově podchycena v rejstříkovém zákoně č. 304/2013 Sb. Cílem změny bylo dosáhnout moderní, jednodušší a přehlednější právní úpravy.

Obchodními korporacemi jsou chápány obchodní společnosti a družstva. Obchodní společnosti je možné dále rozdělit na osobní a kapitálové. Zákon o obchodních korporacích také obsahuje úpravu evropských společností, evropských hospodářských zájmových sdružení a evropských družstevních společností. Úprava se ale týká jen tuzemských forem těchto korporací, neboť evropské korporace se řídí zvláštními předpisy Evropské unie. Mimo uvedených forem podnikání upravených ZOK budou dále ještě v rámci kapitoly zmíněny veřejné (státní) podniky, neziskové organizace a moderní formy podnikání (offshore, franchising). V závěru bude zmíněna možnost živnostenského podnikání. Podrobné charakteristice jednotlivých možností podnikání předchází pro lepší orientaci uvedení jejich přehledu.

1) Osobní společnosti:

- Veřejná obchodní společnost (veř. obch. spol., nebo v. o. s.),
- Komanditní společnost (kom. spol., nebo k. s.).

2) Kapitálové společnosti:

- Společnost s ručením omezeným (spol. s r.o., nebo s.r.o.),
- Akciová společnost (akc. spol., nebo a.s.).

3) Družstva.

4) Evropská společnost (SE).

5) Veřejné (státní) podniky.

6) Moderní formy podnikání.

3.1 Veřejná obchodní společnost

Veřejnou obchodní společnost mohou založit minimálně dvě fyzické, nebo dvě právnické osoby, případně jejich kombinace vždy v počtu minimálně dvou osob celkem. V případě, že je společníkem právnická osoba (PO), musí jeho práva a povinnosti vykonávat pověřený zmocněnec, kterým je vždy fyzická osoba (FO). Společnost se zakládá společenskou smlouvou, která upravuje poměry jednotlivých společníků a výši jejich podílů. Pokud není stanoveno jinak, jsou podíly společníků stejné. Smlouva dále musí obsahovat název společnosti, předmět podnikání, určení společníků uvedením jmen, příjmení a bydliště. V případě právnických osob se ještě doplňuje název a sídlo. Výhodou v. o. s. je zákonem nestanovená povinná minimální výše základního kapitálu. Tu může stanovit pouze společenská smlouva a v takovém případě společníci vkládají peněžité i nepeněžité vklady. Zmíněnou výhodu však výrazně převyšuje povinnost všech společníků ručit za závazky společnosti neomezeně celým svým majetkem. Případný neúspěch v podnikání tak nemusí znamenat jen ztrátu firemních prostředků, ale také všech osobních. Statutárním orgánem společnosti jsou všichni společníci, kteří splňují zákonem stanovená pravidla (§ 46 ZOK), nebo jen ti, které určí společenská smlouva⁴⁹. Shrnutí důležitých vlastností v.o.s. obsahuje tabulka č. 2. Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních v. o. s. v letech 2007 - 2013 je možné vidět v tabulce č. 3.

⁴⁹ *Občanský zákoník: Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích); Zákon o mezinárodním právu soukromém: 2014: úplná znění.* Olomouc: ANAG, sv. Právo (ANAG), s. 605-609. ISBN 9788072638550.

Tab. 2 - Veřejná obchodní společnost

Počet zakladatelů	Povinný základní kapitál	Způsob ručení	Orgány společnosti
Min. 2 osoby (2 FO, 2 PO, FO + PO)	Nestanoven	Všichni neomezeně celým svým majetkem	Statutární orgán - Všichni společníci (společenská smlouva)

Zdroj: Nový občanský zákoník, vlastní zpracování

Tab. 3 - Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních v. o. s. v letech 2007 – 2013

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	7 579	7 474	7 395	7 391	7 263	7 160	6 998
Aktivních	2 977	3 004	2 691	2 362	2 411	2 438	2 229

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

3.2 Komanditní společnost

Komanditní společnost je specifická existencí dvou typů společníků – komplementářů a komanditistů. Může být založena minimálně dvěma osobami, přičemž jeden musí být komplementář a druhý komanditista. Zakladatelskou listinou je společenská smlouva, která musí obsahovat stejné náležitosti jako u v. o. s. a navíc rozlišení, který ze společníků je komanditista a který komplementář a výši vkladu každého komanditisty. Komplementáři nemusejí do firmy vkládat žádný základní kapitál, ručí ale za závazky společnosti neomezeně celým svým majetkem. U komanditistů je výše povinného vkladu stanovena společenskou smlouvou a za závazky společnosti ručí pouze do výše nesplaceného vkladu zapsaného v obchodním rejstříku. Zisk či případná ztráta se rozděluje mezi společnost a komplementáře obvykle na dvě poloviny. Podíl komplementářů se rozděluje rovným dílem, část připadající na společnost je rozdělena mezi komanditisty podle poměru jejich podílů na základním kapitálu. Statutárním orgánem k. s. jsou všichni komplementáři, splňující zákonné podmínky (§ 46 ZOK), nebo jen komplementáři určení společenskou smlouvou. Novinkou u k. s. je podle ZOK pojem komanditní suma. Ten představuje částku určenou společenskou smlouvou, do jejíž výše ručí komanditisté za dluhy společnosti. Přičemž tato částka nesmí být nižší než minimální vklad komanditisty a postupně

se snižuje o jednotlivé vklady zapsané do obchodního rejstříku⁵⁰. Nejdůležitější parametry k. s. uvádí tabulka č. 4. Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních k. s. je zachycen v tabulce č. 5.

Tab. 4 - Komanditní společnost

Počet zakladatelů	Povinný základní kapitál	Způsob ručení	Orgány společnosti
Min. 1 komplementář + 1 komanditista	Komanditisté podle společenské smlouvy	Komplementáři neomezeně celým svým majetkem Komanditisté do výše svého nesplaceného vkladu	Statutární orgán - Všichni komplementáři (společenská smlouva)

Zdroj: Nový občanský zákoník, vlastní zpracování

Tab. 5 - Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních k. s. v letech 2007 – 2013

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	735	740	746	740	745	753	754
Aktivních	434	504	412	450	444	492	506

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

3.3 Společnost s ručením omezeným

Společnost s ručením omezeným je v České republice nejoblíbenější a také nejrozšířenější formou podnikání (viz tab. č. 7). Je využívána zejména u malých a středních podniků. Její právní úprava zaznamenala se zavedením nového zákona o obchodních korporacích nejvýraznější změny ze všech forem. Společnost může být založena minimálně jednou fyzickou, nebo právnickou osobou. Maximální počet společníků byl dříve stanoven na 50, toto omezení bylo ale ZOK zrušeno. Založení je stejně jako u předchozích společností spojeno s vypracováním společenské smlouvy obdobného charakteru, přičemž navíc obsahuje například uvedení informace o počtu jednatelů a způsobu jejich jednání. Jedním z důvodů oblíbenosti s.r.o. je způsob ručení společníků za závazky společnosti společně a nerozdílně pouze do výše nesplacených vkladů podle obchodního rejstříku (OR). Povinná minimální výše vkladu je jednou z nejvíce diskutovaných změn zákona o obchodních

⁵⁰ *Občanský zákoník: Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích); Zákon o mezinárodním právu soukromém: 2014: úplná znění.* Olomouc: ANAG, sv. Právo (ANAG), s. 610-612. ISBN 9788072638550.

korporacích. Podle starého obchodního zákoníku to bylo minimálně 200 000 Kč za firmu a 20 000 Kč za každého společníka, podle ZOK je to však pouhá 1 Kč vkladu do základního kapitálu za celou společnost. Budoucí a nadějní podnikatelé tak nyní mají příležitost zahájit podnikání, aniž by disponovali výraznějším finančním obnosem. Dříve měl zahajovací vklad 200 000 Kč sloužit jako zajištění ochrany věřitelů, nicméně právní úprava touto částkou podmiňovala pouze založení společnosti, další nakládání s ní nijak upraveno nebylo. Po vzniku firmy tak společníci částku mohli jakkoliv volně používat a neplnila původní záměr ochrany věřitelů. ZOK proto přinesl nové řešení, které umožní snadnější zahájení podnikání a zároveň zvýší ochranu věřitelů novými právními prostředky, jako jsou například ustanovení o správě majetku, zvýšená odpovědnost jednatelů či pravidla o testu insolvence. Společnost tak například dle § 40 ZOK nesmí vyplatit zisk nebo prostředky z jiných zdrojů, pokud by tím přivodila úpadek. Případný zisk se vyplácí mezi společníky podle poměru podílů, případně podle ustanovení ve společenské smlouvě. Orgány společnosti jsou valná hromada, jednatelé a dobrovolně může být společenskou smlouvou zřízena dozorčí rada. Valná hromada umožňuje společníkům podílet se na řízení společnosti účastí na hlasování. Pokud společenská smlouva neurčí jinak, přísluší každému na 1 Kč vkladu jeden hlas. Statutárním orgánem společnosti je jeden nebo více jednatelů, zvolených valnou hromadou. Úkolem jednatele je obchodní vedení společnosti, vedení předepsané evidence a účetnictví, vedení seznamu společníků a informování společníků o věcech společnosti. Společenskou smlouvou může být určeno zřízení dozorčí rady. Její členy opět volí valná hromada a jejich úkolem je kontrolovat činnost jednatelů, nahlížet do obchodních a účetních knih a jednou za rok podat valné hromadě zprávu o své činnosti. Členem dozorčí rady nesmí být jednatel společnosti nebo jiná osoba oprávněná za společnost jednat⁵¹. Nejdůležitější vlastnosti s.r.o. jsou shrnuty v tabulce č. 6.

⁵¹ *Občanský zákoník: Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích); Zákon o mezinárodním právu soukromém: 2014: úplná znění.* Olomouc: ANAG, sv. Právo (ANAG), s. 613-640. ISBN 9788072638550.

Tab. 6 - Společnost s ručením omezeným

Počet zakladatelů	Povinný základní kapitál	Způsob ručení	Orgány společnosti
Min. 1 PO nebo FO	1 Kč	Společně a nerozdílně do výše nesplacených vkladů podle OR	Valná hromada Statutární orgán – jednatel/é (Dozorčí rada)

Zdroj: Nový občanský zákoník, vlastní zpracování

Tab. 7 - Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních s.r.o. v letech 2007 – 2013

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	261 449	280 395	297 647	315 289	332 005	348 463	365 149
Aktivních	178 435	210 398	194 728	221 428	237 961	263 375	275 230

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

3.4 Akciová společnost

Akciová společnost je druhou nejoblíbenější formou podnikání v ČR. Bývá užívána zejména pro podnikání větších rozměrů s potřebou výraznějších finančních prostředků. Může být založena jednou fyzickou, nebo právnickou osobou. Nově podle ZOK není potřeba vypracovávat společenskou smlouvu, ale postačí pouze přijetí stanov společnosti, které mimo jiné musejí obsahovat název firmy, předmět podnikání, počet akcií s uvedením jmenovité hodnoty a rozhodnutí o systému vnitřní struktury. Základní kapitál do společnosti vkládají akcionáři zakoupením akcií. Povinný minimální vklad činí za celou firmu 2 000 000 Kč, který je možné nově vyjádřit částkou 80 000 EUR v případě vedení účetnictví v této měně. Za závazky společnosti pak společnost ručí neomezeně celým svým majetkem, akcionáři vůbec. Samotné akcie vlastníkům umožňují podílet se na řízení společnosti, jejím zisku a likvidačním zůstatku. Pokud stanovy neurčí jinak, znamená každá akcie 1 hlas a příslušný podíl na základním kapitálu. Podle ZOK může nově akciová společnost vydávat mimo běžných kmenových akcií také akcie se zvláštními právy, spočívajícími v rozdílném podílu na zisku či váze hlasů. Co se týče orgánů akciové společnosti, přinesl ZOK možnost výběru dualistické či monistické struktury. U dualistické se zřizuje valná hromada, představenstvo a dozorčí rada. Představenstvo plní funkci statutárního orgánu, zajišťuje obchodní vedení společnosti, řádné vedení účetnictví a předkládá valné hromadě účetní závěrku a návrh na rozdělení zisku či úhradu ztráty. Dozorčí rada dohlíží na výkon působnosti představenstva a na činnost společnosti. Představenstvo i dozorčí rada obvykle mají tři členy, kteří volí a odvolávají svého

předsedu. Monistická se vyznačuje valnou hromadou, správní radou a statutárním ředitelem. Statutární ředitel vykonává funkci statutárního orgánu, je jmenován správní radou a přísluší mu obchodní vedení firmy. Správní rada dohlíží na fungování společnosti, obvykle má tři členy a volí nebo odvolává svého předsedu. Všichni akcionáři rozhodují o řízení společnosti hlasováním na valné hromadě. Valná hromada rozhoduje o věcech týkajících se stanov společnosti či akcií a volí členy představenstva, dozorčí rady, správní rady a statutárního ředitele⁵². Charakteristické prvky a.s. jsou součástí tabulky č. 8. Vývoj počtu akciových společností v ČR je možné nalézt v tabulce č. 9.

Tab. 8 - Akciová společnost

Počet zakladatelů	Povinný základní kapitál	Způsob ručení	Orgány společnosti	
			<i>Dualistická</i>	<i>Monistická</i>
Min. 1 PO nebo FO	2 000 000 Kč nebo 80 000 EUR	Společnost neomezeně celým svým majetkem. Akcionáři neručí.	Valná hromada Představenstvo Dozorčí rada	Valná hromada Statutární ředitel Správní rada

Zdroj: Nový občanský zákoník, vlastní zpracování

Tab. 9 - Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních a.s. v letech 2007 – 2013

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	20 455	22 700	23 312	23 991	24 667	25 057	25 255
Aktivních	14 792	17 831	17 057	19 407	19 562	20 903	21 261

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

3.5 Družstva

Nejvýstižnější definici družstva uvádí § 552 ZOK: „*Družstvo je společenství neuzavřeného počtu osob, které je založeno za účelem vzájemné podpory svých členů nebo třetích osob, případně za účelem podnikání*“. Podle obchodního zákoníku byla nutná k založení účast minimálně dvou právnických, nebo pěti fyzických osob. Toto pravidlo však bylo zrušeno a nově podle ZOK postačí tři osoby bez rozlišení fyzické či právnické. Minimální výši základního kapitálu ZOK nestanovuje, dříve to bylo 50 000 Kč. Ke vzniku je nutné přijetí stanov družstva, která obsahují základní údaje, jako například název, předmět podnikání nebo činnosti, výši členských vkladů, počet členů jednotlivých orgánů či podmínky vzniku

⁵² Občanský zákoník: Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích); Zákon o mezinárodním právu soukromém: 2014: úplná znění. Olomouc: ANAG, sv. Právo (ANAG), s. 641-714. ISBN 9788072638550.

členství. Stanovy přijímá ustavující schůze, stejně jako následně volí členy jednotlivých orgánů a schvaluje způsob splnění základního členského vkladu. Výše jednotlivých základních členských vkladů musí být pro všechny členy stejná. Každý člen družstva má právo volit a být volen do orgánů družstva, účastnit se řízení a rozhodování v družstvu a podílet se na výhodách poskytovaných družstvem. Za závazky ručí družstvo celým svým majetkem, jednotliví členové mají pouze tzv. „uhrazovací povinnost“, která jim ukládá povinnost přispět na úhradu případné ztráty družstva v maximální výši trojnásobku základního členského vkladu. Orgány družstva jsou členská schůze, představenstvo, kontrolní komise a jiné orgány zřízené stanovami. Při hlasování má každý člen pouze jeden hlas, na rozdíl od jiných forem podnikání. Členské schůze mají právo se účastnit všichni členové, které obvykle svolává představenstvo. Její působnost vymezuje § 656 ZOK. Představenstvo je statutárním orgánem družstva, vykonává obchodní vedení společnosti, zajišťuje řádné vedení účetnictví a předkládá členské schůzi ke schválení účetní závěrku či návrh na rozdělení zisku nebo úhradu ztráty. Představenstvo má tři členy, kteří volí svého předsedu a případně místopředsedu. Úkolem kontrolní komise je kontrolovat veškerou činnost družstva a projednávat stížnosti členů. Stejně jako představenstvo má tři členy, kteří volí svého předsedu a případně místopředsedu. U družstev s méně než 50 členy mohou stanovy určit, že se představenstvo nebude zřizovat a funkci statutární orgánu pak vykonává předseda družstva. Kontrolní komise se v takovém případě nezřizuje a její funkci i pravomoc přebírá členská schůze. Shrnutí důležitých vlastností družstva obsahuje tabulka č. 10. Počet registrovaných a skutečně aktivních družstev v letech 2007 – 2013 je uveden v tabulce č. 11. ZOK vymezuje dva speciální typy družstva, a to bytové a sociální⁵³.

- **Bytové družstvo** – může být založeno jen za účelem zajišťování bytových potřeb svých členů. Může spravovat domy s byty a nebytovými prostory ve vlastnictví jiných osob. Jinou činnost může provozovat jen v případě, kdy neohrozí bytové potřeby svých členů a tato činnost má pouze doplňkový nebo vedlejší charakter k činností uvedeným výše⁵⁴.

⁵³ *Občanský zákoník: Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích); Zákon o mezinárodním právu soukromém: 2014: úplná znění.* Olomouc: ANAG, sv. Právo (ANAG), s. 715-747. ISBN 9788072638550.

⁵⁴ Tamtéž, s. 748-758.

- **Sociální družstvo** – definice v § 758 ZOK uvádí⁵⁵: „Sociálním družstvem je družstvo, které soustavně vyvíjí obecně prospěšné činnosti směřující na podporu sociální soudržnosti za účelem pracovní a sociální integrace znevýhodněných osob do společnosti s přednostním uspokojováním místních potřeb a využíváním místních zdrojů podle místa sídla a působnosti sociálního družstva, zejména v oblasti vytváření pracovních příležitostí, sociálních služeb a zdravotní péče, vzdělávání, bydlení a trvale udržitelného rozvoje“.

Tab. 10 - Družstva

Počet zakladatelů	Povinný základní kapitál	Způsob ručení	Orgány společnosti
3 osoby bez rozlišení PO či FO	Nestanoven	Družstvo neomezeně celým svým majetkem. Členové tzv. „uhrazovací povinnost“.	Členská schůze Představenstvo Kontrolní komise Jiné orgány dle stanov

Zdroj: Nový občanský zákoník, vlastní zpracování

Tab. 11 - Vývoj počtu registrovaných a skutečně aktivních družstev v letech 2007 – 2013

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Celkem	14 627	15 083	15 387	15 446	15 533	15 354	15 216
Aktivních	10 614	11 375	10 622	12 357	11 608	11 780	11 900

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

3.6 Evropská společnost (SE)

Evropská společnost (SE – Societas Europaea) je obdobou kapitálových společností, fungujících v členských státech EU, ale řídí se evropským právem. V této práci je zmíněna díky faktu, že k lednu 2014 bylo v EU registrováno celkem 2 052 takových společností a z toho 1 429 (necelých 70 %) v České republice (viz tab. č. 12). Základní kámen SE byl položen v roce 2001 Evropskou komisí, která usilovala o sjednocení právních forem podnikání v rámci EU. Od tohoto okamžiku začala prudce stoupat její oblíbenost, která roste dodnes. Z obecného hlediska je důvodem obliby větší důvěryhodnost v očích partnerů či odběratelů, lepší image nebo možnost volného pohybu sídla společnosti v rámci

⁵⁵ Občanský zákoník: Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích); Zákon o mezinárodním právu soukromém: 2014: úplná znění. Olomouc: ANAG, sv. Právo (ANAG), s. 758. ISBN 9788072638550.

EU. Společnosti si tak mohou vybírat státy s výhodnějším daňovým zatížením nebo měnit svá sídla podle územní koncentrace partnerů či odběratelů⁵⁶.

Samotné založení evropské společnosti obnáší poměrně náročný postup. Mnoho prvků a postupů funguje stejně jako u klasické a.s., ale samotné založení je odlišné, jelikož není možné SE založit jako novou samostatnou firmu. Každé založení musí dle nařízení Evropské komise obsahovat „mezinárodní prvek“, a proto jsou vymezeny základní čtyři způsoby založení⁵⁷:

- 1) přeshraniční fúzí společností,
- 2) vytvořením mateřského holdingu přeshraničních společností,
- 3) založením dceřinné společnosti jiné evropské společnosti,
- 4) transformací akciové společnosti, která má alespoň dva roky dceřinnou pobočku v jiném státu unie.

Společnost musí být založena jako právnická osoba a obchodní jméno musí mít vždy dodatek „SE“. Povinný minimální základní kapitál je stanoven ve výši 120 000 EUR. Organizační struktura je shodná s akciovou společností v ČR, jelikož nový zákon o obchodních korporacích byl inspirován právě evropským právem. Je tak možnost výběru struktury dualistické (aktuálně 81 % společností) nebo monistické (aktuálně 15 % společností). Více informací je možné nalézt v právních úpravách SE, kterými jsou Nařízení Rady č. 2157/2001, Směrnice Rady 2001/86/ES a případný právní předpis členského státu (v ČR zákon č. 627/2004 Sb. o evropské společnosti)⁵⁸.

Zmíněnému náročnému administrativnímu postupu při založení je možné se vyhnout zakoupením již hotové tzv. „ready-made“ společnosti. Ta má již vyřízeny veškeré formální

⁵⁶ European trade union institute. Facts & Figures about European Company (SE). Worker-participation.eu [online]. Brusel: European trade union institute, 2014 [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: <http://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/Facts-Figures>

⁵⁷ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. *Podniková ekonomika*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxv. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-336-3.

⁵⁸ European trade union institute. Facts & Figures about European Company (SE). Worker-participation.eu [online]. Brusel: European trade union institute, 2014 [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: <http://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/Facts-Figures>

záležitosti a nic nebrání zahájení podnikání. Prodejem takových společností se zabývají odborné agentury (v ČR např. EUROCOMPANIES a.s.) v cenovém rozmezí 70 – 80 tis. Kč.

Tab. 12 - Počet evropských společností v ČR v letech 2007 – 2013

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
ČR	20	115	205	338	609	1 039	1 409

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

3.7 Veřejné (státní) podniky

Úloha a existence státních podniků v dřívější době Československa již byla zmíněna v úvodní kapitole, zabývající se transformací. Zároveň byl zmíněn i proces privatizace, který znamenal přechod státních podniků do soukromého vlastnictví a který pokračuje dodnes. V dnešní době existují podniky čistě ve vlastnictví státu i ve smíšeném vlastnictví. Jak z názvu vyplývá, zřizovatelem je stát, který podnik zakládá prostřednictvím příslušných organizačních složek. Jelikož společnosti nakládají s majetkem státu, podléhají kontrole a rozhodování svého zakladatele. Ten rozhoduje například o založení, zrušení nebo jmenuje členy orgánů společnosti – ředitele, zástupce ředitele a část dozorčí rady. Státní podniky jsou zpravidla zakládány za účelem zajišťování veřejně prospěšných zájmů a služeb. Mezi tyto činnosti patří například některá sdělovací média, správa veřejných komunikací, energetické závody, veřejná doprava nebo těžba některých významných surovin. Klasické státní podniky, jako například Česká pošta, Lesy ČR, povodí řek a mnoho dalších obsahují označení státní podnik (s.p.). Najdou se ale výjimky jako Český Aeroholding, a.s., Čepro, a.s. a další, kdy i přes státní účast mají společnosti jinou právní formu⁵⁹.

Mimo uvedené aktivity musí stát obstarávat také specifické záležitosti, jako jsou vzdělávání, ochrana životního prostředí, obrana státu a mnoho dalších. Pro tyto záležitosti zřizuje neziskové organizace. Zde je třeba rozlišovat dva odlišné typy neziskových organizací, a to příspěvkové organizace (zakládáné státem, nebo územními samosprávnými celky) a nestátní neziskové organizace (spolky k realizaci skupinových zájmů nebo veřejně

⁵⁹ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. *Podniková ekonomika*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxv. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-336-3.

prospěšné společnosti). Synek⁶⁰ uvádí základní čtyři skupiny neziskových organizací, jejichž počty na území ČR jsou zachyceny v tabulce č. 13:

- 1) **Rozpočtové organizace** – jsou financovány svým zřizovatelem (tj. stát, obec, kraj), kterému také odvádějí všechny své příjmy. Pokud vykonávají jakoukoliv podnikatelskou činnost, je rozdíl mezi příjmy a výdaji dalším zdrojem financování. Jako příklad lze uvést školy, soudy nebo zdravotnická zařízení. Často bývají uváděny také jako organizační složky.
- 2) **Příspěvkové organizace** – obvykle mají ze své činnosti vlastní příjem, který ale nemůže pokrýt veškeré výdaje. Jsou proto částečně dotovány státem nebo obcí. Typickými představiteli jsou kulturní zařízení nebo knihovny.
- 3) **Občanská sdružení** – musejí být registrována u Ministerstva vnitra ČR. Financována jsou obvykle z darů sponzorů či příspěvků svých členů. Nejčastěji se jedná o spolky (Spolky na ochranu zvířat), hnutí (Hnutí Duha, Hnutí Brontosaurus, politická hnutí), kluby (Klub za Starou Prahu, Český klub cestovatelů) a svazy (Svaz průmyslu a dopravy ČR, Svaz obchodu a cestovního ruchu ČR).
- 4) **Nadace** – důvodem jejich existence je podpora obecně prospěšných cílů, které bývají často humanitně zaměřeny. Zdrojem financí bývá zakladatel (často známé osobnosti, nebo firmy – Vendula Svobodová, Petr Kellner, ČEZ, O2 nebo Preciosa) nebo dary a příspěvky. Známymi nadacemi jsou například v ČR Kapka naděje, Světluška, Pomozte dětem nebo VIA (podpora dobročinných projektů). V zahraničí pak Nadace Billa a Melindy Gatesových, Ronald McDonald House Charity nebo Stichting INGKA Foundation (největší nadace světa Ingvara Kamprada, zakladatele řetězce IKEA)

⁶⁰ SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. *Podniková ekonomika*. 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxv, s 82-83. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-336-3.

Tab. 13 - Počty jednotlivých neziskových organizací v letech 2007 – 2013

Rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Organizační složky	366	366	377	383	300	285	281
Příspěvkové organizace	11 090	10 930	10 867	10 819	10 749	10 661	10 627
Občanská sdružení	62 370	66 079	69 154	72 620	76 126	79 462	84 430
Nadace	1 504	1 512	1 494	477	487	493	532

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

3.8 Moderní trendy v podnikání

Součástí kapitoly je představení dvou moderních trendů v podnikání, kterými jsou franchising a offshore podnikání. V obou případech jde o stručné uvedení základních informací, které mají vyzdvihnout podstatu fungování.

3.8.1 Franchising

Franchising se v České republice sice začal objevovat již kolem roku 1991, ale jako rychle se rozšiřující trend se projevuje až v posledních letech. Důvodem je především, že tato možnost zahájení podnikání zpočátku nebyla příliš známá a musela si nejdříve v podvědomí začínajících podnikatelů vybudovat důvěru a zejména administrativní zázemí. Machková⁶¹ definuje franchising jako: „smluvní vztah mezi partnery, ve kterém franšizér (poskytoval franšízy) opravňuje a zavazuje jednotlivé franšizanty (nabyvatele) užívat obchodní jméno a/nebo ochrannou známku a právo užívat předmět podnikání své společnosti, tj. poskytuje své know-how, včetně systému řízení, zabezpečování služeb a poskytování prodejní a technické pomoci, a nabyvatel (franšizant) se zavazuje zaplatit smluvně stanovenou odměnu a dodržovat komerční politiku poskytovatele“. V moderní době se rozšiřuje do většiny odvětví, nicméně nejčastěji bývá užíván v malém a středním podnikání, zaměřeném zejména na obchod, služby a gastronomii. Důvodů oblíbenosti je na obou stranách několik. Pro nabyvatele franšízy je to zejména snížení v dnešní době silně obávaného podnikatelského rizika a možnost fungovat jako samostatný podnikatel s pevným zázemím veřejně známé značky. Začínající podnikatel za určitou finanční částku

⁶¹ MACHKOVÁ, Hana. *Mezinárodní marketing*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Grada, s. 86.

ISBN 80-247-1678-X.

získává od poskytovatele franšizy veškeré firemní know-how, které využije při zařizování svých podnikatelských prostor i vypracování marketingové strategie. Návratnost vložených prostředků je v tomto případě obvykle značně rychlejší než v případě samostatného podnikání, protože prodávané produkty jsou již na trhu známé a odbyt je rychlejší. Pro poskytovatele franšizy je hlavní výhodou rychlé pronikání na nové zahraniční trhy bez výraznější kapitálové účasti a s minimálními náklady.

Příkladem je americký hamburgerový řetězec Burger King (v ČR od roku 2008), který podle aktuálních žebříčků poskytuje pátou nejsilnější franšizu na světě. Po přechodu na franšizy dosáhl v následujícím roce desetinásobného zvýšení zisku. Čistý zisk vzrostl přibližně ze 130 milionů Kč v předchozím roce na 1,3 miliardy Kč, a to i přes 40% pokles tržeb. Hlavní příčinou byl již zmíněný značný pokles nákladů v případě využívání franšiz, který v tomto případě činil 90 %.⁶² Pro zajímavost největším světovým poskytovatelem franšiz je americký řetězec prodávající sendviče Subway s celkem 41 385 pobočkami ve 104 zemích světa (v ČR 14). V České republice má nejvíce (470) franšizových poboček síť drogerií Teta, která provozuje také 350 vlastních prodejen (údaje z roku 2013).

3.8.2 Offshore společnosti

Ještě před pár lety byl pojem offshore podnikání pro většinu veřejnosti i některé podnikatele neznámý. S růstem daňového zatížení v některých zemích a touhou podnikatelů zbavit se povinnosti odvádět tuto nemalou částku příslušnému státu se objevila právě tato forma moderního způsobu podnikání. Jedná se o legální metodu daňové optimalizace, kdy podnik převede své sídlo do země s nižším daňovým zatížením a dalšími výhodami pro podnikání – tzv. daňových rájů (offshore center). Mimo nízkého, krajně i nulového zdanění, mohou být dalšími výhodami ochrana majetku proti věřitelům, možnost vyhnout se regulaci určitých podnikatelských aktivit (kasina, sázení), anonymita vlastníka společnosti, výrazně lepší firemní image nebo příznivější právní prostředí. Při rozhodování o přesídlení firmy do jiné země musí vrcholový management zvažovat

⁶² ČTK. Burger Kingu se vyplatil přechod na franšizy. Zisk se díky tomu zdesetinásobil. In: *IHNED.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., 2013 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-61092760-burger-kingu-se-vyplatil-prechod-na-fransizy-zisk-se-diky-tomu-zdesetinasobil>

nejen, za jakým z uvedených účelů chce tento krok podniknout, ale také možné záporné následky. Veškeré výhody daňových rájů totiž mohou společnost učinit nevěrohodnou a odradit tak případné věřitele i zákazníky. Podle výše zmíněného se offshore centra dělí na dva typy⁶³:

1) **Offshore** – jedná se o země malé rozlohy (Gibraltar, Bahamy, Panama a další):

- firma má sídlo v dané zemi, ale nesmí zde podnikat,
- obvykle zde platí nulové, nebo velice nízké daně,
- státu se platí pouze symbolický roční poplatek (paušální daň),
- právní úprava většinou nevyžaduje výraznou účetní administrativu,
- skutečný vlastník firmy je často nedohledatelný,
- bývá vyžadován místní zástupce společnosti.

2) **Onshore** – větší státy s běžným zdaněním, které ale nabízejí stabilní právní prostředí, možnost využívání daňových výhod nebo uzavírají smlouvy o zamezení dvojího zdanění (USA, Nizozemsko, Lucembursko a další):

- společnost je založena podle místní právní úpravy a může v této zemi vykonávat podnikatelské aktivity,
- povinnost vést účetnictví, někdy i provádět audit,
- údaje o vlastnících jsou veřejně dostupné,
- zvýšení věrohodnosti firmy a zlepšení image,
- při vhodném daňovém plánování a správně zvolené struktuře společnosti možnost minimalizace daňové povinnosti.

Stejně jako u evropských společností i zde je možné pro usnadnění administrativních záležitostí využít služeb odborných agentur. Ty obvykle svým klientům tento krok doporučují, pokud firma dosahuje ročního obrátu alespoň 1 milion Kč. Jak již bylo zmíněno zejména u onshore společností, výše daňové povinnosti a možnost využívání výhod určité země závisí především na kvalitě daňového plánování a volbě struktury společnosti. Proto agentury nenabízejí jen samotné založení firmy, ale také možnost její správy v dané zemi, nebo účast odborníka na právní problematiku zvolené země na řízení společnosti. Základní cena za založení a první rok správy se pohybuje kolem

⁶³ DVOŘÁČEK, Jiří a Ladislav TYLL. *Outsourcing a offshoring podnikatelských činností*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2010, xii. ISBN 978-80-7400-010-2.

40 tis. Kč, v dalších letech je částka o něco nižší. V případě zájmu o rozšířené služby jsou pak ceny obvykle kalkulovány individuálně a postupně se zvyšují.

3.9 Živnostenské podnikání

Posledním způsobem provozování podnikatelské činnosti, který zde bude zmíněn, je živnostenské podnikání. Je upraveno živnostenským zákonem č. 455/1991 Sb., který ho definuje jako⁶⁴: „soustavnou činnost provozovanou samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení zisku a za podmínek stanovených tímto zákonem“. Zákon také určuje, kdo se může živnostníkem stát⁶⁵:

- 1) Fyzická osoba s bydlištěm na území ČR.
- 2) Právnická osoba se sídlem na území ČR.
- 3) Zahraniční fyzická osoba – musí k žádosti doložit doklad prokazující udělení víza k pobytu nad 90 dnů nebo povolení k dlouhodobému pobytu.
- 4) Fyzická osoba, již byl udělen azyl nebo doplňková ochrana, a její rodinní příslušníci mohou provozovat živnost za stejných podmínek jako občan ČR.

Žadatel o přidělení povolení k provozování živnosti musí splňovat podmínky stanovené zákonem, které lze rozdělit na⁶⁶:

1) Všeobecné:

- plná svéprávnost, kterou lze nahradit přivolením soudu k souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování podnikatelské činnosti,
- bezúhonnost, kterou občan ČR prokazuje výpisem z Rejstříku trestů a ostatní žadatelé podle pravidel stanovených zákonem.

2) Zvláštní:

- odborná, nebo jiná způsobilost, pokud je zákon nebo zvláštní předpisy vyžadují,
- způsobilost je třeba doložit příslušným dokladem o odborné způsobilosti,
- je možné uvést odpovědného zástupce, který podmínku splňuje.

⁶⁴ Živnostenský zákon: k 1.7.2008 a další předpisy regulující podnikání. Ostrava: Sagit, 2008, s. 7.
ISBN 978-80-7208-681-8.

⁶⁵ Tamtéž, s. 10-11.

⁶⁶ Tamtéž, s. 13-14.

Živnosti se rozdělují na ohlašovací, které je možné provozovat pouze na základě ohlášení a koncesované, k jejichž provozování je třeba státem udělována koncese. Ohlašovací živnost vzniká dnem ohlášení, koncesovaná dnem nabytí právní moci rozhodnutí o udělení koncese.

4 Podpora podnikání v ČR

V dnešní době je propracovaný systém podpory podnikání nedílnou součástí každé vyspělé tržní ekonomiky. Vzhledem k zaměření této práce a náročnosti dané problematiky je celá kapitola soustředěna zejména na malé a střední podnikání (MSP) a systém podpory na území České republiky, protože podrobné přiblížení celého systému podpory včetně možnosti využívání zdrojů z Evropské unie (EU) by vystačilo na jedno samostatné téma.

V úvodu budou uvedeny obecné poznatky o podpoře podnikání a rozlišení jednotlivých forem podpory. První podkapitola je věnována nepřímé podpoře podnikání a představení jednotlivých institucí a subjektů, které se na ní určitým způsobem podílejí. Druhá podkapitola přibližuje možnosti přímé podpory podnikání a představuje některé její formy. Závěrečná část je věnována zhodnocení programovacího období 2007-2013.

Účelem podpory podnikání je zlepšovat podmínky podnikatelské činnosti, odstraňovat bariéry omezující podnikání, snižovat administrativní zátěž podnikatelů a v případě dostupných prostředků podporovat podnikatelskou sféru prostřednictvím jednotlivých programových podpor. Aby tento systém mohl efektivně fungovat, potřebuje aktivní přístup ze strany státní správy. V některých případech se dokonce hovoří o klientském přístupu státní správy, kdy příslušné státní orgány by měly reagovat podle aktuálních přání a potřeb podnikatelského sektoru. V optimálním případě se jedná o oboustranně fungující komunikaci mezi zástupci podnikatelů a zástupcem státních zájmů, kterým je v České republice zejména Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO). Ti by měli společně pracovat na vytvoření takových podmínek, které budou výhodné pro obě strany. Z obecného hlediska to znamená vytvoření takového prostředí, které povede k rozvoji podnikatelských aktivit, zakládání nových podnikatelských subjektů, vzniku nových trhů, rozšiřování exportních aktivit a především ke zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky ČR.

Jak již bylo zmíněno, tato kapitola je zaměřena zejména na malé a střední podnikání. Proč zrovna MSP? V moderních vyspělých ekonomikách, mezi které lze do určité míry řadit i tu českou, tvoří sektor MSP klíčovou a neoddělitelnou část celé podnikatelské sféry. Jako důkaz lze uvést několik statistických údajů. V Česku existuje více než milion MSP,

což je 99,84 % celkového počtu všech podnikatelů a zaměstnávají přes 1,8 milionu zaměstnanců (přibližně 60,85 % všech zaměstnanců podnikatelské sféry v ČR). Vláda ČR si tato fakta dobře uvědomuje, a proto pravidelně ve spolupráci s EU a příslušnými ministerstvy sestavuje plán podpory podnikání pro jednotlivá programovací období (obvykle na 6 let). Poslední období skončilo v roce 2013 a již od roku 2012 se připravoval plán na roky 2014-2020, který je nazván jako Koncepce MSP 2014+. Nové programovací období by mělo být postaveno na zvyšování konkurenceschopnosti stávajících subjektů a rozšiřování podnikatelského sektoru o nové perspektivní obory. Zvyšování konkurenceschopnosti sektoru a tím i ekonomiky ČR má být zajištěno podporou vzniku konkurenčních výhod v podobě vyšší schopnosti inovovat a snižovat náklady. Jednotlivé programy proto budou zaměřeny na obory a konkrétní podniky, které dlouhodobě tyto prvky vykazují a je u nich vyšší pravděpodobnost efektivního využití veřejných zdrojů⁶⁷.

Ministerstvo průmyslu a obchodu stanovilo pro Koncepci MSP 2014+ (dále jen Koncepce) strategickou vizi⁶⁸: „*český podnikatel = nápady, sebevědomí, konkurenceschopnost a prosperita*“, která odpovídá výše uvedenému zaměření programů. Tato vize má představovat českého podnikatele, jehož konkurenceschopnost je založena na:

- kvalitních a konkurenceschopných výrobcích a službách,
- kontinuálním zvyšování inovační kapacity,
- schopnosti produkovat nové nápady a větším uplatňování ochrany duševního vlastnictví,
- schopnosti využívat znalostí a výsledků výzkumu vytvořených především v domácích výzkumných organizacích,
- schopnosti reagovat pružně na požadavky zákazníků a promítat je do inovovaných produktů,
- uplatnění dovedností vyplývajících z efektivního využívání internetu a informačních a komunikačních technologií (ICT),
- kvalitativní i cenové výhody,

⁶⁷ MPO. *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014-2020* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [cit. 2014-04-21].

Dostupné v PDF z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

⁶⁸ Tamtéž, s. 74.

- schopnosti prosadit se na mezinárodním trhu a dále kvalitativně a kvantitativně expandovat,
- účinné přeshraniční spolupráci.

Součástí Koncepce je i stanovení hlavních cílů s uvedením základních indikátorů v jednotlivých oblastech, které budou využity při následném vyhodnocování úspěšnosti tohoto programovacího období (viz tab. č. 14).

Tab. 14 - Hlavní cíle a indikátory Koncepce MSP 2014+

Hlavní cíle	Indikátory
Posílení postavení malých a středních podnikatelů v české ekonomice a růst konkurenceschopnosti malých a středních podnikatelů v evropském a světovém kontextu.	<ul style="list-style-type: none"> - Podíl MSP na HDP - Postavení ČR v rámci konkurenceschopnosti podle Světového ekonomického fóra - Počet exportních MSP - Počet podpořených projektů MSP
Rozvoj a zkvalitňování podnikatelského prostředí a zvyšování kvality poradenských služeb pro MSP, včetně zvýšení atraktivity technického a přírodovědného vzdělávání, posílení a rozvoje technické inteligence.	<ul style="list-style-type: none"> - Počet dní a výše nákladů pro založení podnikání - Počet podniků zainvestovaných rizikovým kapitálem - Počet studentů odborných oborů – SŠ, VŠ - Realizovaná spolupráce firem a SŠ či VŠ
Posílení inovační schopnosti a efektivního nakládání s duševním vlastnictvím malých a středních podnikatelů a rozvoj podnikatelské a inovační infrastruktury.	<ul style="list-style-type: none"> - Počet udělených patentů, ochranných známek, zapsaných užitných a průmyslových vzorů - Podíl podniků s inovačními aktivitami - Komerční využití ochrany duševního vlastnictví - Podíl výdajů podn. subjektů na výzkum a vývoj (VaV) na HDP
Snižování energetické a materiálové náročnosti při podnikání malých a středních firem.	<ul style="list-style-type: none"> - Úspora energie - Vyrobená energie z obnovitelných zdrojů (OZE) - Podíl energie z OZE na hrubé konečné spotřebě energie

Zdroj: MPO⁶⁹

⁶⁹ MPO. *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014-2020* [online]. Praha:

Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [cit. 2014-04-21], s. 75.

Dostupné v PDF z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

V této kapitole se poměrně často vyskytuje v různých spojeních pojem inovace, který Koncepce definuje jako⁷⁰: „zavedení nového nebo podstatně zlepšeného produktu (výrobku nebo služby), nebo procesu, nové marketingové metody nebo nové organizační metody v podnikatelských praktikách, organizaci pracoviště nebo externích vztahů“.

Jednotlivé programy v rámci Koncepce budou i v tomto programovacím období financovány z prostředků státního rozpočtu, strukturálních fondů a z programů EU. Jednotlivé podpory je možné rozdělit ze tří základních hledisek⁷¹:

1) Dle formy poskytování:

- Přímé.
- Nepřímé.

2) Dle územního celku:

- Unijní.
- Národní.
- Krajské a regionální.

3) Dle speciality:

- Všeobecná.
- Speciální.

4.1 Nepřímá podpora podnikání

Nepřímá podpora podnikání má obvykle dvě základní formy. První je možnost legislativní úpravy podporující podnikatelskou aktivitu nebo snižující administrativní zátěž, která může mít podobu investičních pobídek, snižování daňové zátěže nebo zjednodušování administrativních postupů. Druhou, neméně důležitou formou je vytvoření a rozšiřování informační základny pro podnikatele prostřednictvím agentur zřizovaných příslušnými státními orgány.

⁷⁰ MPO. *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014-2020* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [cit. 2014-04-21], s. 75.

Dostupné v PDF z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

⁷¹ MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0906-6.

Obsahem této podkapitoly proto bude nejdříve stručné představení investičních pobídek v ČR a Plánu na snižování administrativní zátěže podnikatelů. Druhá část je věnována představení vybraných agentur a subjektů, jejichž úkolem je poskytovat služby podnikatelskému sektoru.

4.1.1 Investiční pobídky v ČR

Investiční pobídky jsou v ČR upraveny zákonem č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách. Správou investičních pobídek (IP) je pověřena agentura CzechInvest, jejímž zřizovatelem je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR a která bude podrobněji představena v jedné z dalších kapitol. IP představují formu podpory pro podnikatele, kteří se rozhodnou umístit svou investici na území ČR. Žadatelem o tuto formu podpory může být česká i zahraniční právnická osoba nebo podnikající fyzická osoba. Příjemcem ale může být pouze právnická osoba se sídlem na území ČR. Investiční pobídky mají aktuálně následující podoby⁷²:

- 1) **Sleva na dani z příjmů právnických osob** – slevu je možné uplatňovat po dobu deseti po sobě jdoucích zdaňovacích období počínaje obdobím, ve kterém jsou splněny zákonné podmínky.
- 2) **Převod území za zvýhodněnou cenu** – možnost zvýhodněného převedení pozemku v případě souhlasu vlastníka, kterým je stát nebo některá z jeho organizačních složek.
- 3) **Hmotná podpora na vytvořené pracovní místo a hmotná podpora na školení a rekvalifikace zaměstnanců** – tento druh podpory je dostupný pouze v okresech, kde je míra nezaměstnanosti nejméně o 50 % vyšší než průměrná míra nezaměstnanosti v ČR. Jedná se o tzv. regiony A. Výše podpor je 200 000 Kč za jedno vytvořené pracovní místo nebo 25/35/45 % (velký/střední/malý podnik) z celkových výdajů na školení a rekvalifikaci zaměstnanců.
- 4) **Hmotná podpora na pořízení majetku** – pouze v případě strategické investiční akce (viz další část kapitoly) ve výrobě nebo v technologickém centru. Hmotná podpora se poskytuje až do výše 5 % z uznatelných nákladů (max. 1,5 mld. Kč

⁷² CZECHINVEST. *Investiční pobídky* [online]. Praha: CzechInvest, 2014 [cit. 2014-04-21].

Dostupné v PDF z: <http://www.czechinvest.org/data/files/brozura-pobidek-3297-cz.pdf>

u výrobního projektu a 0,5 mld. Kč u projektu technologického centra). Pokud jde o investici do výroby a zároveň do technologického centra, může být výše podpory až 7 % z uznatelných nákladů.

Zákon o investičních pobídkách zároveň stanovuje oblasti a aktivity, pro které je možno podporu čerpat, stejně jako jednotlivé podmínky za kterých je možné o podporu požádat. Tyto podmínky musejí být vždy splněny do tří let od data udělení IP. Zároveň příjemce nesmí zahájit práce na projektu před vydáním potvrzení o registraci záměru CzechInvestem a musí zachovat podpořený majetek a vytvořená pracovní místa po celou dobu čerpání podpory (nejméně 5 let). Podporované oblasti jsou následující⁷³:

- **Průmysl** – zavedení nebo rozšíření výroby v oborech zpracovatelského průmyslu.
- **Technologická centra** – vybudování nebo rozšíření VaV centra.
- **Centra strategických služeb** – zahájení nebo rozšíření činnosti:
 - centra sdílených služeb,
 - centra pro tvorbu software,
 - high-tech opravárenského centra.

Konkrétní podmínky přidělení investiční pobídky v jednotlivých oblastech je možné nalézt v pravidelně vydávaných příručkách. Maximální výše veřejné podpory je určena stropem stanoveným podle Regionální mapy intenzity veřejné podpory, který činí 0 % pro Prahu, 30 % pro Jihozápad a 40 % pro ostatní regiony. Strop se počítá z uznatelných nákladů a nezahrnuje podporu na školení a rekvalifikaci zaměstnanců.

4.1.2 Plán snižování administrativní zátěže podnikatelů

Tento Akční plán byl schválen usnesením vlády ČR 13. dubna 2005. Administrativní zátěž je definována jako⁷⁴: „*náklady, které fyzické či právnické osoby musí vynakládat na splnění informačních povinností, které na ně uvaluje stát prostřednictvím právních norem a další regulace. Součástí jsou i informace povinně poskytované třetím stranám (např. odborům, spotřebitelům, apod.)*“. Hlavním cílem zavedení sledování administrativní zátěže bylo

⁷³ CZECHINVEST. *Investiční pobídky* [online]. Praha: CzechInvest, 2014 [cit. 2014-04-21].

Dostupné v PDF z: <http://www.czechinvest.org/data/files/brozura-pobidek-3297-cz.pdf>

⁷⁴ ÚŘAD VLÁDY ČR. Snižování administrativní zátěže podnikatelů akční plán. *Reforma ústřední státní správy* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2005, s. 2 [cit. 2014-03-12].

Dostupné v PDF z: <http://www.mvcr.cz/soubor/akcni-plan-pdf.aspx>

zastavení růstu administrativní zátěže, její postupné snižování a zjednodušení administrativních procesů. Následným usnesením vlády z července 2007 bylo rozhodnuto o postupném snížení zátěže do roku 2010 až o 20 % (toto snížení mělo přinést růst HDP ve výši 1 - 1,5 %). Zodpovědnost za plnění tohoto cíle byla předána MPO. Pro zjištění úrovně administrativní zátěže byl zvolen standardní nákladový model SCM (standard cost model). Ten používá pro výpočet nákladů na určitou administrativní činnost násobek základních tří prvků:

- **Cena** – náklady spojené s určitou administrativní činností (mzdy, ostatní náklady).
- **Čas** – doba potřebná k provedení administrativní činnosti.
- **Množství** – počet firem, kterých se administrativní činnost týká vynásobený její roční frekvencí.

Zprávu o plnění Plánu snižování administrativní zátěže sestavuje Ministerstvo průmyslu a obchodu ve spolupráci s dalšími pěti ministerstvy, které podnikatele zatěžují nejvýrazněji (práce a sociálních věcí, zdravotnictví, zemědělství, životního prostředí a financí). Jak již bylo zmíněno, do roku 2010 bylo úkolem snížení o 20 %, do roku 2012 pak o 25 % (oba údaje jsou počítány k výchozímu roku 2005). Zpráva o plnění Plánu ke konci roku 2012 uvádí, že došlo ke snížení zátěže o 17,2 mld. Kč, což představuje pokles o 23,4 % proti roku 2005. Cíl Plánu byl tak prohlášen za splněný⁷⁵. Usnesení vlády ze srpna 2013 následně všem resortům ukládá pokračovat ve snižování administrativní zátěže a do roku 2015 odstranit dalších 60 opatření. Následující Zpráva o plnění Plánu za rok 2013 by měla být předložena vládě do konce června 2014. Vývoj snižování administrativní zátěže od roku 2008 do roku 2012 včetně uvedení stanovených hodnot pro Plán 2010 je možné vidět v tabulce č. 15.

⁷⁵ MPO. *Zpráva o plnění Plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů do 31. 12. 2012* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné v PDF z: <http://www.mpo.cz/dokument142872.html>

Tab. 15 - Vývoj snižování administrativní zátěže v letech 2008 – 2012

Resort	2008	2009	Plán 2010	2010	2011	2012
MPSV	7,50 %	16,87 %	17,75 %	20,18 %	20,28 %	25,88 %
MZ	2,88 %	2,88 %	20,00 %	2,88 %	3,08 %	9,28 %
Mze	2,29 %	19,31 %	20,00 %	19,31 %	19,31 %	19,79 %
MŽp	38,50 %	25,68 %	46,69 %	41,38 %	41,79 %	45,85 %
MF	5,11 %	5,18 %	20,16 %	7,50 %	7,50 %	36,28 %
MPO	11,00 %	12,15 %	20,05 %	20,05 %	27,64 %	37,21 %
Celkem	8,00 %	13,05 %	20,00 %	15,60 %	16,39 %	23,36 %

Zdroj: MPO⁷⁶

4.1.3 CzechInvest

Příspěvková organizace Ministerstva průmyslu a obchodu podporující malé a střední podnikatele, inovace a příliv zahraničních investic. Svou činností má přispívat k růstu konkurenceschopnosti české ekonomiky. CzechInvest je hlavním orgánem v poskytování podpor do zpracovatelského průmyslu ze zdrojů státního rozpočtu i EU. Snaží se v zahraničí prosazovat ČR jako zemi, která nabízí zahraničním investorům příznivé prostředí pro rozvoj podnikatelských aktivit a přispívá tak přílivu zahraničních investic. V rámci svých služeb prosazuje v zahraničí také zájmy českých podnikatelů. V tuzemsku nabízí své služby podnikatelům v rámci třinácti regionálních poboček. V zahraničí došlo ke sloučení kanceláří CzechInvest a CzechTrade a vznikla síť 40 zahraničních zastoupení pod Ministerstvem průmyslu a obchodu⁷⁷.

V roce 2011 agentura oznámila přípravu strategie s názvem Nový CzechInvest, která přinesla vznik nových produktových služeb, nová pracovní místa a jejím hlavním úkolem bylo přispět k růstu konkurenceschopnosti české ekonomiky. Mezi novinkami se objevily

⁷⁶ MPO. Zpráva o plnění Plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů do 31. 12. 2012 [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [cit. 2014-04-21].

Dostupné v PDF z: <http://www.mpo.cz/dokument142872.html>

⁷⁷ MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0906-6.

například zahraniční inkubátory pro české podnikatele, regionální inovační centra nebo zavedení Speciálních ekonomických zón. Budoucí snahou má být podpora komercializace výsledků výzkumu a vývoje, nebo rozšiřování domácí informační základny. Dílčími cíli CzechInvestu jsou⁷⁸:

- podpora českých MSP,
- podpora znalostní ekonomiky a investic, především do inovací,
- podpora rozvoje lidských zdrojů pro konkurenceschopnost,
- propagace podnikatelského a investičního prostředí ČR ve světě.

4.1.4 CzechTrade

CzechTrade je agentura zřizovaná jako příspěvková organizace Ministerstvem průmyslu a obchodu. V roce 1997 byla založena za účelem podpory exportních aktivit českých podnikatelů a toto poslání jí zůstalo dodnes. Své služby poskytuje prostřednictvím regionálních poboček specializovaných dle jednotlivých odvětví a jak bylo zmíněno u CzechInvestu, společně mají k dispozici síť zahraničních zastoupení řízených Ministerstvem průmyslu a obchodu. Vizí společnosti je⁷⁹: „*chceme být první volbou českých firem při jejich pronikání a rozvoji na mezinárodních trzích*“. Agentura pravidelně vyhláší svou exportní strategii na určité časové období, aktuálně platnou je 2012-2020, jejímž cílem je zvyšování konkurenceschopnosti českých firem, jejich podpora při uplatňování v zahraničí, nová oborová a teritoriální diversifikace vývozu a zvýšení podílu exportu s vyšší přidanou hodnotou. Obecně lze říci, že mezi základní činnosti CzechTrade patří pomoc při vyhledávání obchodních partnerů v zahraničí, zmapování

⁷⁸ CZECHINVEST. *Návrh nového produktového portfolia Agentury CzechInvest Nový CzechInvest* [online]. Praha: CzechInvest, 2012 [cit. 2014-04-21].

Dostupné v PDF z: <http://www.czechinvest.org/data/files/novy-czechinvest-3048-cz.pdf>

⁷⁹ Poslání a strategie. In: *O CzechTrade* [online]. Praha: CzechTrade, 2009-2013 [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/predstaveni/poslani-a-strategie/>

zahraničních trhů či zjišťování podmínek podnikání v konkrétních zemích⁸⁰. Konkrétněji jsou jednotlivé nabízené služby charakterizovány v následujícím přehledu⁸¹:

- **Exportní poradenství** – vhodné pro firmy při přípravě exportního záměru. Pomáhá při vypracování exportní strategie, výběru vhodného teritoria a doporučuje balíčky služeb pro urychlení vstupu na trh.
- **Exportní klub CzechTrade** – nově vzniklá klientská zóna pro urychlení přenosu informací a vzájemné komunikace. Aktuálně má přes 500 členů, kteří za roční poplatek 5 000 Kč (+DPH) získávají možnost prezentovat se v databázi exportérů v šesti cizích jazycích, přístup k plným verzím aktuálně vypracovaných analýz exportních trhů (v roce 2014 Brazílie, Čína, Indie, Kazachstán, Rusko a Turecko), účast na videokonferencích s odborníky ze zahraničí (možnost volby prostřednictvím ankety) a příležitost konzultovat svůj vstup individuálně se zahraničním zástupcem.
- **Informační servis** – jedna z klíčových funkcí agentury. V roce 2013 byly spuštěny dvě novinky, výše uvedená klientská zóna a portál Zpravodajství pro export. Jejich úkolem je co nejrychleji přenášet aktuální informace ze zahraničních trhů k českým exportérům. Jedná se mimo jiné například o včasné upozornění na zajímavé investiční nabídky, účasti na prestižních veletrzích nebo změny v legislativě. Tyto služby jsou částečně poskytovány zdarma a částečně v rámci jednotlivých balíčků. Asi nejznámějším a nejvyužívanějším zdrojem informací zdarma je již několik let fungující portál BusinessInfo.cz, jehož provozovatelem je CzechTrade od roku 2001 a mimo exportu se zabývá i ostatními potřebnými informacemi pro podnikatele.
- **Výstavy a veletrhy v zahraničí** – možnost prezentovat firmu na výstavách a veletrzích ve zvolené zemi ve společném stánku za asistence zahraničních zástupců.

⁸⁰ MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005. ISBN 80-247-0906-6.

⁸¹ Služby CzechTrade. In: *Naše služby* [online]. Praha: CzechTrade, 2009-2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/sluzby-2014/>

- **Exportní balíčky** – momentálně jsou nabízeny tři druhy - Basic, Business a Plus. Jsou odstupňovány podle množství služeb, které zahrnují. Basic má spíše informační charakter, Business již umožňuje oslovení zahraničních partnerů nebo vedení obchodních jednání a Plus obsahuje dlouhodobou individuální spolupráci. Balíčky jsou cenově zvýhodněné pro zájemce z oblasti malého a středního podnikání a ceny jsou stanoveny odlišně pro jednotlivé vymezené oblasti.
- **Projekty EU** – CzechTrade využívá programů EU a dotací ze strukturálních fondů k realizaci projektů na podporu exportu. Jde zejména o zvyšování marketingové konkurenceschopnosti, vzdělávání zahraničních zástupců či podpory účasti na zahraničních výstavách a veletrzích.

4.1.5 Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. (ČMZRB)

Jak vyplývá z názvu, jde o rozvojovou banku ČR, jejímž úkolem je zejména podpora malého a středního podnikání, oprav bytových domů a rozvoj infrastruktury. Byla založena v roce 1992 jako akciová společnost, přičemž v současné době je jejím jediným akcionářem Česká republika (Ministerstvo průmyslu a obchodu, Ministerstvo financí a Ministerstvo pro místní rozvoj). Poskytovaná podpora má formu záruk za bankovní úvěry nebo zvýhodněných úvěrů. Prostředky pro financování čerpá ze státního rozpočtu a strukturálních fondů EU. Podpora je určena malým a středním podnikatelům, majitelům bytových domů a obcím. Může být čerpána prostřednictvím pravidelně vyhlašovaných programů, které budou zmíněny v kapitole věnované přímé podpoře (viz kap. 4.2). Podat žádost nebo získat informace o nabízených podporách je možné prostřednictvím pěti regionálních poboček (Praha, Brno, Ostrava, Hradec Králové a Plzeň), regionálního pracoviště v Českých Budějovicích nebo informačního místa ve Zlíně⁸².

4.1.6 Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP)

Úvěrová pojišťovna založená v roce 1992 jako státní akciová společnost. Na její správě se podílejí Ministerstvo financí ČR, Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR, Ministerstvo

⁸² VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4520-6.

zahraničních věcí ČR a Ministerstvo zemědělství ČR. Úkolem je podpora státní exportní politiky zvýhodněným krytím nepojistitelných politických a komerčních rizik spojených s vývozní činností českých exportérů všech velikostí a právních forem. V případě politických rizik se mluví o tzv. povaze vyšší moci, kterou jsou myšleny nepředvídatelné, neodvratitelné a nezaviněné události (např. revoluce, války či generální stávky v zemi dlužníka). Komerční rizika nejčastěji představují platební neschopnost dlužníka. Na trhu je možné nalézt mnoho produktů nabízených komerčními pojišťovnami, proto EGAP zaplňuje mezeru na trhu nabídkou pojištění úvěrů se splatností delší než 2 roky na financování rozsáhlejších vývozních aktivit směřovaných do zemí s vyšší mírou nejistoty a rizika nezaplacení na straně kupujících. Krátkodobá komerční rizika je možné pojistit u KUPEG úvěrové pojišťovny, a.s., již je EGAP spoluvlastníkem. Společnost EGAP nabízí také rozsáhlou nabídku produktů pro podporu MSP, která stejně jako u větších společností začíná pojištěním krátkodobých úvěrů na předexportní aktivity a končí pojištěním úvěrů na dlouhodobé exportní projekty⁸³. Podíl uzavřených smluv pro podporu MSP v posledním roce (2013) značně vzrostl a dosáhl více než 25 % celkového počtu (40 smluv a pojištění exportu v hodnotě 600 mil. Kč). Celkový počet pojistných smluv v roce 2013 byl 157 a hodnota pojištěného exportu 63,4 mld. Kč⁸⁴.

4.1.7 Česká exportní banka, a.s. (ČEB)

Česká exportní banka je poslední významnější institucí, která se podílí na podpoře podnikání v ČR. Byla založena v roce 1995 za účelem státní podpory vývozu. Stát je přímým vlastníkem prostřednictvím Ministerstev financí, průmyslu a obchodu, zahraničních věcí a zemědělství a nepřímým vlastníkem prostřednictvím společnosti EGAP. Snahou banky je nabízet co nejširší portfolio produktů, aby si každý exportér mohl vybrat ten nejvhodnější. Obecně jsou produkty zaměřeny na poskytování úvěrů a záruk za zvýhodněných podmínek. Podporu mohou využívat jak vývozci velkých rozměrů, tak i malí a střední podnikatelé. O širokém portfoliu svědčí také možnost pro investory

⁸³ Profil EGAP. In: *O společnosti* [online]. Praha: EGAP, 2014 [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php>

⁸⁴ EGAP. EGAP pojistil malým a středním podnikům export za 600 milionů. *BusinessInfo.cz* [online]. Praha: CzechTrade, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/egap-pojistil-malym-a-strednim-podnikum-export-za-600-milionu-47413.html>

výhodně financovat budování výrobních kapacit v zahraničí nebo investice do zahraničních firem. Stejně jako u EGAP platí, že cílem není konkurovat ostatním bankám fungujícím na českém trhu, ale spíše je vhodně doplňovat nabízením služeb, které na trhu chybí, nebo poskytnutím financování do rizikových zemí. Česká exportní banka se aktuálně řídí vydanou strategií na období 2014-2018, jejímž obsahem je vymezení dílčích cílů a strategií, výsledkem kterých má být rozšiřování exportních aktivit a zejména růst mezinárodní konkurenceschopnosti České republiky⁸⁵.

4.2 Přímá podpora podnikání

Přímá podpora má obvykle formu poskytnutí finančních prostředků prostřednictvím dotací. Zdroje jsou čerpány ze státního rozpočtu nebo strukturálních fondů EU. Česká republika ve spolupráci s Evropskou unií sestavuje programovací období, které obsahuje jednotlivé operační programy v rámci kterých je možné dotace čerpat. Vzhledem k tomu, že letošní rok 2014 je prvním rokem nového programovacího období 2014-2020, jsou v rámci kapitoly blíže specifikovány jen základní důležité operační programy, jelikož problematika programů přímé podpory by v plném rozsahu vystačila na samostatné téma a některé programy dosud prozatím nebyly blíže specifikovány a rozpracovány. V další části budou zmíněny produkty Českomoravské záruční a rozvojové banky, určené pro podnikatelskou sféru (pozornost není věnována programům určeným obcím a běžným bankovním službám).

4.2.1 Operační programy programovacího období 2014-2020

Česká republika ve spolupráci s Evropskou unií připravila i pro nové programové období řadu operačních programů, které budou moct podnikatelé ČR využít. Systém podpory je rozdělen nově jen do dvou hlavních cílů (Investice pro růst a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce) a osmnácti operačních programů spravovaných příslušnými resorty.

⁸⁵ VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. *Podnikání malé a střední firmy*. 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 332 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4520-6.

Z již zmíněných důvodů zde jsou podrobněji představeny jen pro podnikání nejvýznamnější programy⁸⁶.

1) **OP Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (Ministerstvo průmyslu a obchodu)** – cílem je zvyšování konkurenceschopnosti české ekonomiky s dlouhodobým výhledem. K jeho splnění má vést několik dílčích aktivit. Patří mezi ně například zvyšování počtu firem schopných přinášet technologické pokroky ve svém oboru, podpora oborů s nízkou mírou inovační schopnosti, dosahování energetické hospodárnosti s využíváním obnovitelných zdrojů a rozšiřování služeb pro podporu rozvoje podnikání. Pro ČR bylo stanoveno pět prioritních os:

- Prioritní osa 1 – Rozvoj výzkumu a vývoje pro inovace.
- Prioritní osa 2 – Rozvoj podnikání a konkurenceschopnosti malých a středních firem.
- Prioritní osa 3 - Účinné nakládání energií, rozvoj energetické infrastruktury a obnovitelných zdrojů energie, podpora zavádění nových technologií v oblasti nakládání energií a druhotných surovin.
- Prioritní osa 4 - Rozvoj vysokorychlostních přístupových sítí k internetu a informačních a komunikačních technologií.
- Prioritní osa 5 – Technická pomoc.

2) **OP Výzkum, vývoj a vzdělávání (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy)** – cílem programu je zkvalitnění vzdělávacího systému v ČR, podpora kreativity pracovní síly a jejich využití pro kvalitní výsledky výzkumu a vývoje. Ministerstvo zároveň chce při realizaci spolupracovat s ostatními operačními programy. Stanoveny jsou tři prioritní osy:

- Prioritní osa 1 – Posilování kapacit pro kvalitní výzkum.
- Prioritní osa 2 – Rozvoj vysokých škol a lidských zdrojů pro výzkum a vývoj.
- Prioritní osa 3 – Rovný přístup ke kvalitnímu předškolnímu, primárnímu a sekundárnímu vzdělávání.

⁸⁶ Příprava programů pro programové období 2014-2020. In: *FONDY EU* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2013 [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Kohezni-politika-EU/Operacni-programy>

- 3) **OP Zaměstnanost (Ministerstvo práce a sociálních věcí)** – sociálně zaměřený program na podporu zaměstnanosti, vzdělanosti, rovných pracovních příležitostí pro muže i ženy, zlepšení životních podmínek a zdokonalení veřejné správy. Realizace probíhá v rámci pěti prioritních os:
- Prioritní osa 1 – Podpora zaměstnanosti a adaptability pracovní síly.
 - Prioritní osa 2 – Sociální začleňování a boj s chudobou.
 - Prioritní osa 3 – Sociální inovace a mezinárodní spolupráce.
 - Prioritní osa 4 – Efektivní veřejná správa.
 - Prioritní osa 5 – Technická pomoc.
- 4) **OP Doprava (Ministerstvo dopravy).**
- 5) **OP Životní prostředí (Ministerstvo životního prostředí).**
- 6) **Integrovaný regionální OP (Ministerstvo pro místní rozvoj)** – program zaměřený na vyvážený rozvoj všech oblastí v ČR a udržitelný rozvoj v obcích, městech a regionech.
- 7) **OP Praha – pól růstu ČR (Magistrát hlavního města Prahy)** – zahrnuje cíle prvních dvou zmíněných OP zaměřené na oblast hlavního města Prahy. Výsledkem má být udržení konkurenceschopnosti a významné pozice mezi ostatními regiony Evropské unie.
- 8) **OP Technická pomoc (Ministerstvo pro místní rozvoj).**
- 9) **OP Rybářství 2014-2020 (Ministerstvo zemědělství)** – zaměřený na rozvoj chovu ryb, propagaci jejich konzumace, výzkum a vývoj nových technologií.
- 10) **Program rozvoje venkova (Ministerstvo zemědělství)** – úkolem programu je zlepšení životního prostředí péčí o zemědělské a lesnické ekosystémy a efektivnějším využíváním zemědělských a lesnických zdrojů. Součástí je i podpora zvyšování konkurenceschopnosti zemědělských a potravinářských firem.
- 11) **OP přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Polskou republikou (Ministerstvo pro místní rozvoj)**
- 12) **OP přeshraniční spolupráce mezi Slovenskou republikou a Českou republikou (Ministerstvo pro místní rozvoj)**
- 13) **OP přeshraniční spolupráce mezi Rakouskou republikou a Českou republikou (Ministerstvo pro místní rozvoj)**

- 14) OP přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Bavorsko a Českou republikou (Ministerstvo pro místní rozvoj)**
- 15) OP přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou (Ministerstvo pro místní rozvoj)**
- 16) OP nadnárodní spolupráce Central Europe (Ministerstvo pro místní rozvoj)**
- 17) OP nadnárodní spolupráce Danube (Ministerstvo pro místní rozvoj)**
- 18) OP meziregionální spolupráce (Ministerstvo pro místní rozvoj)**

4.2.2 Produkty Českomoravské záruční a rozvojové banky

Jak již bylo zmíněno, ČMZRB nabízí podporu formou bankovních záruk a zvýhodněných úvěrů. Používá prostředky státního rozpočtu, krajů a strukturálních fondů. Výroční zpráva je vždy vydávána koncem měsíce dubna následujícího roku, proto poslední známá fakta jsou z roku 2012. V roce 2013 banka také vydala jako součást výroční zprávy souhrnná statistická čísla za dvacet let svého působení (1992-2012) a ta jsou následující⁸⁷:

- 1) 15,1 tisíc záruk v hodnotě 63,3 mld. Kč k úvěrům ve výši 102,4 mld. Kč:
 - 13 tisíc záruk pro podnikatele ve výši 53,5 mld. Kč,
 - přes 2 tisíce záruk na opravy bytových domů ve výši 9,8 mld. Kč,
- 2) 7 300 úvěrů v hodnotě 19,1 mld. Kč:
 - přes 7 tisíc úvěrů pro MSP ve výši 14,2 mld. Kč,
 - 260 úvěrů obcím a dalším subjektům na rozvoj infrastruktury ve výši 4,9 mld. Kč,
- 3) 23,4 tisíc příspěvku na podporu podnikatelů v hodnotě 12 mld. Kč,
- 4) 10,1 tisíc dotací na úhradu úroků z prostředků Státního fondu rozvoje bydlení na opravy bytových domů v hodnotě 13,7 mld. Kč,
- 5) 14 tisíc půjček na bydlení a řešení následků povodní ve výši 3,1 mld. Kč,
- 6) od roku 2001 do roku 2012 banka zabezpečila jako finanční manažer souhrnné financování projektů rozvoje infrastruktury v hodnotě 140,8 mld. Kč,
- 7) služeb banky za celé období využilo 51 tisíc klientů (podnikatelé, obce, ministerstva, atd.).

⁸⁷ ČMZRB. *Výroční zpráva 2012* [online]. Praha: Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s., 2013 [online]. Dostupné v PDF z: <http://www.cmzrb.cz/o-bance/vyrocní-zpravy>

Českomoravská rozvojová a záruční banka aktuálně nabízí tyto produkty⁸⁸:

- **Záruky:**
 - Záruka na návrh do výběrového řízení.
 - Záruka za úvěr v programu ZÁRUKA pro malé podnikatele.
 - Záruka za úvěr v programu INOSTART.
 - Proexportní platební záruka.
- **Zvýhodněné úvěry pro podnikatele:**
 - Zvýhodněný úvěr pro začínající malé podnikatele v programu REVIT.
 - Zvýhodněný úvěr pro ostatní malé podnikatele v programu REVIT.
 - Zvýhodněný regionální úvěr pro podnikatele v Jihočeském kraji.
- **Úvěry pro obce:**
 - Municipální úvěr v programu OBEC 2.
 - Municipální úvěr v programu MUFIS 2.
 - Úvěr z Regionálního rozvojového fondu.
 - Zvýhodněný regionální úvěr pro obce v Jihočeském kraji.
- **Úvěry z fondu rozvoje měst:**
 - Zvýhodněný úvěr pro obce a podnikatele z prostředků Fondu rozvoje měst.
- **Podpory pro podnikatele zasažené povodní v roce 2013:**
 - Finanční příspěvky k zaručovanému úvěru.
- **Bankovní služby:**
 - Běžné účty.
 - Speciální běžné účty.
 - Devizové běžné účty.

4.3 Zhodnocení programovacího období 2007-2013

Statistické údaje čerpání prostředků z operačních programů vydává podle stanovené Metodiky monitorování programů Národní orgán pro koordinaci (NOK), spadající pod Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR). Průběh čerpání během celého období

⁸⁸ Produkty nabízené ČMZRB. In: *Produkty a služby* [online]. Praha: Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s., 2013[cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.cmzrb.cz/produkty-a-sluzby>

zachycuje v pravidelných měsíčních monitorovacích zprávách. Od roku 2014 budou tyto zprávy vydávány již pouze čtvrtletně. Po celé období se využívání zdrojů řídí Národním strategickým referenčním rámcem (NSRR), který si každá země sama sestavuje podle vlastních strategických potřeb a následně předkládá ke schválení Evropské komisi. Referenční rámec pro období 2007-2013 stanovil tři cíle politiky hospodářské a sociální soudržnosti, které obsahovaly dohromady 26 operačních programů. Konkrétní strukturu a procentuální podíl jednotlivých operačních programů na celkové přidělené částce znázorňuje následující přehled⁸⁹:

- 1) **Cíl Konvergence** – jeho úkolem je rozvíjet méně vyspělé regiony, mezi které v ČR patří všechny regiony soudržnosti, mimo Hlavního města Prahy. Součástí bylo sedm regionálních a osm tematických programů:
 - **Regionální programy** – ROP NUTS II Severozápad (2,9 %), Moravskoslezsko (2,8 %), Jihovýchod (2,7 %), Severovýchod (2,5 %), Střední Morava (2,5 %), Jihozápad (2,4 %) a Střední Čechy (2,1 %).
 - **Tematické programy** – OP Doprava (21,8 %), Životní prostředí (18,4 %), Podnikání a inovace (11,7 %), Výzkum a vývoj pro inovace (7,7 %), Lidské zdroje a zaměstnanost (7,1 %), Vzdělávání pro konkurenceschopnost (6,6 %), Technická pomoc (0,7 %) a Integrovaný operační program (6,0 %).
- 2) **Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost** – podpora regionů, které nezahrnuje cíl Konvergence. Vyhlášeny byly OP Praha - Konkurenceschopnost (0,9 %) a OP Praha – Adaptabilita (0,4 %).
- 3) **Cíl Evropská územní spolupráce** – účelem je podpořit přeshraniční a mezinárodní spolupráci. Podporu bylo možné čerpat v rámci devíti operačních programů, z nichž ale pouze jeden, OP Přeshraniční spolupráce ČR-Polsko (zbylých 0,8 %), byl pod správou českého řídicího orgánu. Zbývajících osm uvedených programů bylo řízeno zahraničním orgánem a patřily mezi ně:
 - OP Přeshraniční spolupráce Slovensko-ČR, Rakousko-ČR, Sasko-ČR a Bavorsko-ČR.

⁸⁹ Národní orgán pro koordinaci. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013 (Prosinec 2013)* [online]. Praha: Národní orgán pro koordinaci, 2014 [cit. 2014-04-21], s. 1-7.

Dostupné v PDF z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-o-cerpani/Mesicni-monitorovaci-zprava>

- OP Mezinárodní spolupráce.
- OP Nadnárodní spolupráce.
- Servisní program INTERACT II.
- Program ESPON 2013.

Celková částka, určená pro rozdělení v rámci operačních programů období 2007-2013, činila 808,1 mld. Kč. Dokončování jednotlivých projektů i čerpání prostředků z uvedeného období bude pokračovat ještě v průběhu dalších let, kdy již bude zahájeno nové programovací období. Důvodem je zejména dlouhodobost některých projektů. Vybraná statistická čísla, týkající se souhrnných údajů programovacího období 2007-2013 uvádí tabulka č. 16.

Žádosti o poskytnutí podpory, které byly řídicím orgánem schváleny, tzn. splnily stanovené formální náležitosti a dosahují potřebné kvality, jsou zahrnuty v projektech s podepsanou smlouvou. Nevyhovující žádosti byly zamítnuty a vyřazeny z administrace. Žádosti ve schvalovacím procesu jsou ty, které řídicí orgán (dále ŘO) přijal, ale dosud nebyla podepsána smlouva mezi ŘO a příjemcem. Finančně ukončeným projektem je takový projekt, který již byl realizován a ze strany příjemce podložen potřebnými dokumenty, které ŘO schválil a následně provedl převod finančních prostředků. Řídicí orgán nejdříve vyplácí prostředky realizovaným projektům nebo zálohy na realizované projekty ze zdrojů státního rozpočtu (Proplacené prostředky příjemcům). Příslušný řídicí orgán následně sestavuje souhrnnou žádost o doplnění státního rozpočtu prostředky EU, kterou odesílá Platebnímu a certifikačnímu orgánu (PCO). PCO provede kontrolu přijaté žádosti, zadá ji do informačního systému a provede převod prostředků EU z účtu PCO do státního rozpočtu. Následně PCO certifikuje výdaje, čímž potvrzuje účelnost, efektivnost a splnění veškerých požadavků u výdajů na jednotlivé projekty. Posledním krokem je odeslání žádosti Evropské komisi o doplnění prostředků použitých na certifikované výdaje, která po schválení odešle finanční zdroje na účet PCO⁹⁰.

⁹⁰ Národní orgán pro koordinaci. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013 (Prosinec 2013)* [online]. Praha: Národní orgán pro koordinaci, 2014 [cit. 2014-04-21], s. 7-16.

Dostupné v PDF z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-o-cerpani/Mesicni-monitorovaci-zprava>

Tab. 16 - Přehled využívání prostředků z operačních programů v období 2007-2013

Celková alokace podpory	mil. Kč	808 080,6
Podané žádosti	počet	103 919
	mil. Kč	1 464 798,3
Žádosti vyřazené z administrace	počet	42 618
	mil. Kč	515 286,1
Žádosti ve schvalovacím procesu	počet	10 541
	mil. Kč	154 346,3
Projekty s podepsanou smlouvou	počet	49 070
	mil. Kč	738 676,4
Finančně ukončené projekty	počet	27 119
	mil. Kč	295 745,3
Proplacené prostředky příjemcům	mil. Kč	514 867,6
Prostředky v souhrnných žádostech zaúčtovaných platebním a certifikačním orgánem	mil. Kč	444 436,3
Certifikované výdaje předložené Evropské komisi	mil. Kč	385 460,1

Zdroj: NOK – Měsíční monitorovací zpráva prosinec 2013, vlastní zpracování

V rámci Národního strategického referenčního rámce se pro každé programovací období stanovuje konkrétní strategie, rozpracovaná do několika strategických cílů. Globálním cílem je⁹¹: „*přeměna socioekonomického prostředí ČR v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby ČR byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu s cílem dosáhnout hospodářské úrovně EU-25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva*“. Jednotlivé dílčí strategické cíle a jejich plnění budou přiblíženy v následujících podkapitolách.

⁹¹ Ministerstvo pro místní rozvoj. Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013. *Strukturální fondy* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, s. 36 [cit. 2014-04-06]. Dostupné v PDF z:

<http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/c81992d9-a5a7-4382-a859-a7ec13e9d654/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CJ-cervenec>

4.3.1 Cíl 1 – Konkurenceschopná česká ekonomika⁹²

Předem je nutné upozornit, že dosažené výsledky v rámci všech cílů ještě nejsou finální, jelikož díky pravidlu $n+3/n+2$ musí být podpora přidělená pro rok n vyčerpána do tří (pro roky 2008, 2009 a 2010), respektive do dvou let (pro roky 2011 a později). Jak vyplývá z názvu, úkolem cíle je zvyšování konkurenceschopnosti českého podnikatelského prostředí se zaměřením na výzkum a vývoj a cestovní ruch. Úspěšnost plnění je měřena podle předem stanovených indikátorů. Uvedené údaje jsou platné k měsíci lednu roku 2014.

Prvním stanoveným indikátorem v rámci cíle bylo vytvořit 29 608 pracovních míst, přičemž příjemci podpory se zavázali k celkem 21 968,3 pracovním místům a prozatím vzniklo 18 965,4 pracovních míst v oblasti inovací, VaV a cestovního ruchu. Z toho 2 657,8 míst je pro zaměstnance VaV a 1 814,2 v cestovním ruchu. Tuto oblast tak lze považovat za úspěšnou, protože další pracovní místa ještě budou přibývat v průběhu dočerpávání zbývajících prostředků.

V rámci rozvoje podnikání bylo prozatím podpořeno celkem 4 874 malých a středních podniků, přičemž příjemci podpory se zavázali k 6 007 projektům na rozvoj MSP. V rámci těchto podniků došlo díky novým technologiím ke zvýšení přidané hodnoty o 37 %, což znamená překonání stanovené hranice 30 %. Podnikatelé se také zavázali uskutečnit 3 684 produktových, procesních, organizačních a marketingových inovací.

V oblasti výzkumu a vývoje se příjemci zavázali vytvořit 40 regionálních VaV center a 8 center excelence, do jejich činnosti mělo být zapojeno 5 805 studentů škol všech stupňů a již zmíněný počet nových pracovníků. Podle statistik operačních programů prozatím funguje pouze jedno VaV centrum, nicméně je to způsobeno zejména prozatím neukončeným čerpáním prostředků u většiny budovaných center. Tudíž tato centra mohou

⁹² Národní orgán pro koordinaci. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013 (Prosinec 2013)* [online]. Praha: Národní orgán pro koordinaci, 2014 [cit. 2014-04-21], s. 17-19.

Dostupné v PDF z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-o-cerpani/Mesicni-monitorovaci-zprava>

fungovat, pouze ve statistikách se objeví až v okamžiku ukončení finanční podpory. Do jejich fungování se prozatím zapojilo 1 889 studentů a 2 657,8 nových zaměstnanců.

Poslední součástí prvního cíle je cestovní ruch. Česká republika je všeobecně známa velkým množstvím nadšených cyklistů, proto se snaží prostřednictvím cyklostezek propojovat české kulturní památky a zvyšovat tak jejich návštěvnosti. Zatím bylo vybudováno 852,1 km nových cyklostezek, a přestože závazek příjemců dotací byl 1 025,1 km, cílová hodnota stanovená řídicími orgány (728 km) již byla překročena. V plánu byla také rekonstrukce 132 památkových objektů, tento cíl byl ale téměř dvojnásobně překročen a z celkového závazku příjemců 236 bylo prozatím opraveno 175 objektů.

4.3.2 Cíl 2 – Otevřená, flexibilní a soudržná společnost⁹³

Cíl byl stanoven za účelem zajištění kvalifikované pracovní síly, zvyšování vzdělanosti a zefektivnění systému veřejné správy. Výsledkem by mělo být zkvalitnění života obyvatel, rovné pracovní příležitosti pro všechny (odstranění rasové a pohlavní diskriminace, znevýhodňování přistěhovalců a národnostních menšin atd.) a zvýšení spolupráce mezi výzkumnými a vzdělávacími organizacemi.

Hlavním stanoveným cílem bylo podpořit odbornou praxí, rekvalifikací, stáží a dalšími prostředky alespoň 3 144 840 osob. Tato hranice se ukázala jako značně podhodnocená, jelikož výsledný počet podpořených osob je v současné době 6 796 775. Každá osoba se započítává pouze jednou bez ohledu na počet využitých podpor. Celkový uvedený počet osob v sobě zahrnuje také 984 672 studentů počátečního vzdělávání. Indikátorem v této oblasti, který by bylo dobré v následujícím období zlepšit, je dle osobního názoru počet úspěšně podpořených osob, což jsou osoby, které dokončily určitou formu podpory předepsaným způsobem a vždy se do indikátoru započítávají pouze jednou. Jejich celkový počet zatím dosahuje 1 230 942, což je pouze necelých 20 % celkového počtu. V rámci

⁹³ Národní orgán pro koordinaci. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013 (Prosinec 2013)* [online]. Praha: Národní orgán pro koordinaci, 2014 [cit. 2014-04-21], s. 20-21.

Dostupné v PDF z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-o-cerpani/Mesicni-monitorovaci-zprava>

snižování nezaměstnanosti příjemci podpor vytvořili 53 104,5 nových pracovních míst, čímž značně překročili cílovou hodnotu 30 000.

Oblast zvyšování kvality života obyvatel ČR byla posílena vznikem 27 programů prevence (závazek je 63) a 44 nových sociálních služeb a aktivit (závazek je 136). Jednotlivé programy a služby jsou zaměřeny na začleňování vyloučených osob do společnosti, prevenci zdravotních rizik, potlačování pohlavní a rasové diskriminace nebo zapojování zdravotně omezených osob do společenských aktivit.

Veřejná správa zaznamenala další pokrok v cestě za snižováním byrokratického zatěžování občanů, když byla podpořena vznikem 5 259 nových kontaktních míst (Czech POINT). Do začátku programovacího období existovalo pouze 1 300 těchto míst, celkem jich tak nyní funguje 6 559. Projekt Czech POINT má umožnit občanům vyřizovat veškeré administrativní úkony prostřednictvím jediného místa, aby si ušetřili čas strávený cestováním po mnoha různých úřadech. Podnikatelskou sféru podpořily nové projekty poradenských služeb pro rozvoj podnikání, kterých bylo realizováno 463. Jejich důležitost spočívá ve zvýhodněném poradenství zkušených odborníků, kteří radí začínajícím podnikatelům zejména v oblasti inovačních, tržních a marketingových aktivit.

4.3.3 Cíl 3 – Atraktivní prostředí⁹⁴

Cíl Atraktivní prostředí má přispět ke zlepšení podmínek životního prostředí, rozšíření a zkvalitnění dopravní infrastruktury šetrné k životnímu prostředí a zvýšení úspor energie. Dopravní infrastruktura je zlepšována zejména v rámci projektů na rozšíření Transevropské dopravní sítě (TEN-T), která zahrnuje síť silničních a železničních koridorů, mezinárodních letišť a vodních cest.

Ke zkvalitnění životního prostředí během programovacího období prozatím přispělo 92 nových, rekonstruovaných nebo intenzifikovaných čistíren odpadních vod nad 2000 EO

⁹⁴ Národní orgán pro koordinaci. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondů soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013 (Prosinec 2013)* [online]. Praha: Národní orgán pro koordinaci, 2014 [cit. 2014-04-21], s. 21-23.

Dostupné v PDF z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-o-cerpani/Mesicni-monitorovaci-zprava>

(EO je vytvořená kapacitní jednotka Ekvivalentní Obyvatel, vyjadřující osobu produkující určité množství znečištění). Toto číslo nesplňuje cílovou hodnotu stanovenou řídicím orgánem, která byla 350. Lze tak usoudit, že stanovený indikátor byl značně nadhodnocen a zájem o podpory nebyl takový, jak se předpokládalo. Dále bylo zřízeno či rekonstruováno 2 252,5 km kanalizačních řádů, přičemž plánováno bylo pouze 120 km. Jako součást cíle proběhla také revitalizace území o celkové ploše 80,6 km² (cíl byl 10km² a závazek příjemců 185,2 km²) a odstranění starých ekologických zátěží na ploše 711 169,9 m². Spotřeba energie byla snížena v průměru o 1,67 mil. GJ/rok, nicméně cíl ŘO i závazek příjemců podpory byl přibližně 12,5 mil. GJ ročně.

Za účelem rozvoje dopravní infrastruktury bylo do ledna roku 2014 vybudováno 184,1 km nových silnic, z toho 71 km dálnic, rychlostních silnic a silnic I. třídy v rámci TEN-T. Příjemci podpor se zavázali k výstavbě 258,8 km silnic celkem a 111,8 km silnic patřících pod TEN-T. Rozvoj dopravní infrastruktury v ČR je však poměrně problematický. Každá stavba je provázena zdržením v podobě nedostupnosti pozemků, vzniku neočekávaných nákladů nebo špatně připravených projektových plánů. V případě některých tak hrozí i ztráta nároku na podporu ze zdrojů Evropské unie pro nesplnění termínu dokončení. U železniční dopravy byl stanoven cíl rekonstruovat celkem 348 km tratí sítě TEN-T a 105,2 km ostatních tratí. Prozatím bylo dokončeno 215,9 km respektive 42,8 km. Doprava na železnici obecně v poslední době prošla značnou modernizací. Důvodem je zejména příchod soukromých dopravců, kteří narušili monopol Českých drah a postarali se tím o všeobecné zvýšení kvality dopravy na železnici.

4.3.4 Cíl 4 – Vyvážený rozvoj území⁹⁵

Úkolem čtvrtého cíle je rozvoj regionů, měst a venkova a snaha o odstranění ekonomických, sociálních a dalších rozdílů mezi jednotlivými oblastmi. Při plnění má být využíváno specifických tradic, zvyků a kulturního zázemí jednotlivých regionů. Pozornost je zaměřena také na problémová sídliště, jejichž obnovou má dojít ke zlepšení

⁹⁵ Národní orgán pro koordinaci. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013 (Prosinec 2013)* [online]. Praha: Národní orgán pro koordinaci, 2014 [cit. 2014-04-21], s. 23-24. Dostupné v PDF z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-o-cerpani/Mesicni-monitorovaci-zprava>

životního standardu místních obyvatel a zabránění sociálního odloučení. Výsledkem všech aktivit by měl být ekonomický růst a vyšší počet pracovních příležitostí v regionech.

Dopravní infrastruktura v regionech byla vylepšena díky stavbě nových a rekonstrukci již existujících silnic II. a III. třídy. K začátku roku 2014 činila délka nových silnic 40,9 km ze závazku příjemců podpor 54,1 km a i s rekonstruovanými dosáhla celková délka 1 522 km z přislíbených 1 965,8 km. Mnoho stanovených indikátorů bylo zaměřeno na zlepšení životního prostředí a podmínek pro život obyvatel v regionech. Celkem bylo prozatím regenerováno 566,2 ha území v rámci regionálních operačních programů. Dále řídicí orgány stanovily cíle revitalizovat objekty na ploše 660 600 m² ve městech a 199 700 m² ve venkovských oblastech. Závazky na plnění těchto cílů však dosáhly podstatně vyšších čísel a při současných hodnotách 869 784,2 m² u měst a 426 861,8 m² v případě venkova jsou blízko svého splnění. Kvalita bydlení některých obyvatel zaznamenala pokrok díky regeneraci 42 364 bytů, přičemž uvedené číslo by ještě mělo vzrůst na závazkových 56 499 bytů (cíl ŘO byl pouze 24 500). Úlevu problémovým sídlištím přinesla revitalizace 2 812 343,5 m² ploch, která by měla pokračovat až na příjemci smluvených 3 659 839,2 m². Na podporu šetrnějšího přístupu k životnímu prostředí bylo pořízeno 504 nových ekologických vozidel pro veřejnou dopravu. Toto číslo téměř odpovídá záměru ŘO, nicméně je o více než 100 vozidel nižší, než se příjemci podpor zavázali nakoupit.

Poslední stanovené indikátory jsou přímo spojeny s Hlavním městem Prahou. Během programovacího období bylo zatím podpořeno 6 nově vzniklých MSP z celkového smluveného počtu 30. Na podporu snížení dopravního přetížení v Praze bylo vybudováno 7,8 km nových cyklostezek. Stejný účel mělo plnit 6 km nově vybudovaného metra, ale zejména díky stavebním průtahům při prodlužování linky A do Motola zatím nebyla žádná část plánovaného metra oficiálně dokončena.

4.4 Příklad dobré praxe využití veřejných zdrojů

CLUTEX – Klastř technických textilií

Projekt:	CLUTEX – Klastř technických textilií
Program:	Operační program Podnikání a inovace
Oblast podpory:	5.1 Platformy spolupráce (program „Spolupráce Klastřů“)
Doba realizace:	21. 11. 2008 – 20. 11. 2011
Cíl:	Konvergence
Financování:	
➤ Celková cena:	1 827 000,- EUR
➤ Příspěvek EU:	1 055 000,- EUR
➤ Národní zdroje:	158 000,- EUR
➤ Soukromé zdroje:	772 000,- EUR

Cílem projektu je podpora rozvoje spolupráce společností a organizací z odvětví technických textilií v rámci společného seskupení – klastru. Výsledkem spolupráce mělo být získání konkurenční výhody pro všechny členy seskupení, dosažené díky zkvalitnění propojení mezi výzkumnými organizacemi, vysokými školami a podnikatelskou sférou. Bližší spolupráce měla přinést zvýšení inovační aktivity výrobních firem při častějším využití výsledků činnosti vývojově-vzdělávacích center. V rámci projektu byly pořízeny nejmodernější stroje, které mohou využívat všichni účastníci klastru ve vybraných laboratořích, stejně jako odborné konzultace a rady odborníků v oblasti textilních technologií. Spolupráce klastru není zaměřena jen na inovace, ale také rozvoj v oblasti marketingu, managementu či dalšího vzdělávání. Mezi členy patří textilní a oděvní výrobci, jejich dodavatelé a odběratelé a vědecko-výzkumné organizace pocházející zejména z Královéhradeckého, Libereckého a Pardubického kraje. Za zmínku stojí, že hlavním zástupcem výzkumně-vývojové části je Textilní fakulta Technické univerzity v Liberci, přičemž Liberec je i hlavním sídlem klastru. Projekt CLUTEX lze označit

za úspěšný, protože plní veškeré stanovené účely spoluprací členů na několika projektech ve všech zvolených oblastech⁹⁶.

V databázi Ministerstva pro místní rozvoj je možné nalézt mnoho úspěšných příjemců dotací. Klastř CLUTEX byl autorem práce zvolen z toho důvodu, jelikož v něm spatřuje návod pro ostatní odvětví jak zvýšit konkurenceschopnost českých produktů nejen na domácích, ale zejména zahraničních trzích. Takový postup by vedl ke zlepšení podnikatelského prostředí v ČR zejména díky zvýšení konkurenceschopnosti české ekonomiky. Důkazem tvrzení je začlenění klastř CLUTEX do mezinárodního projektu TEXTILE 2020, který má vést k vytvoření evropského klastř zaměřeného na pokročilé textilní materiály.

CETOCOEN⁹⁷

Projekt: CETOCOEN – Centrum pro výzkum toxických látek

Program: Operační program Výzkum a vývoj pro inovace

Oblast podpory: 5.2.1 Regionální VaV centra

Doba realizace: 1. 3. 2010 – 31. 12. 2013

Cíl: Konvergence

Financování:

- Celková dotace: 21 316 000,- EUR
- Příspěvek EU: 18 118 000,- EUR
- Státní rozpočet: 3 197 000,- EUR

⁹⁶ CLUTEX – Klastř technických textilií. In: *Jak na projekt* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt/Uspesne-projekty/Priklady-dobre-praxe/CLUTEX-%E2%80%93-Klastř-technickych-textilii>

⁹⁷ Seznam projektů prezentovaných jako příklady dobré praxe. In: *Jak na projekt* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt/Uspesne-projekty/Priklady-dobre-praxe/CLUTEX-%E2%80%93-Klastř-technickych-textilii>

Výstavba sběrného dvora odpadů města Dobřany⁹⁸

Projekt: Výstavba sběrného dvora odpadů města Dobřany
Program: Operační program Životní prostředí
Oblast podpory: 4.1 Zkvalitnění nakládání s odpady
Doba realizace: 17. 5. 2011 – 14. 10. 2011
Cíl: Konvergence
Financování:

- Celková cena: 515 000,- EUR
- Příspěvek EU: 437 000,- EUR
- Národní zdroje: 77 000,- EUR

Restart pro Českolipsko⁹⁹

Projekt: Restart pro Českolipsko
Program: Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
Oblast podpory: 1.2 Zvýšení adaptability zaměstnanců restrukturalizovaných podniků
Doba realizace: 1. 10. 2009 – 30. 6. 2011
Cíl: Konvergence
Financování:

- Celková cena: 718 000,- EUR
- Příspěvek EU: 610 000,- EUR
- Národní zdroje: 108 000,- EUR

⁹⁸ Seznam projektů prezentovaných jako příklady dobré praxe. In: *Jak na projekt* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt/Uspesne-projekty/Priklady-dobre-praxe/CLUTEX-%E2%80%93-Klastr-technickych-textilii>

⁹⁹ Tamtéž.

5 Vyhodnocení podnikatelského prostředí ČR

Kapitola obsahuje zhodnocení kvality podnikatelského prostředí ČR na národní úrovni pomocí PESTEL analýzy a následně na mezinárodní úrovni pomocí indexů Světové banky a Světového ekonomického fóra.

5.1 PESTEL analýza

Úkolem PESTEL analýzy je zhodnotit jednotlivé faktory, které se podílejí na utváření podnikatelského prostředí. Každý domácí i zahraniční podnikatel, chystající se zahájit podnikání v určité zemi, by neměl v rámci podnikatelského plánu tuto analýzu opomenout. V případě vstupu na zahraniční trh je tento nástroj o to důležitější, protože na co je firma zvyklá v domácím prostředí, jen málokdy platí v ostatních zemích. Každé písmeno názvu PESTEL odpovídá jednotlivým zkoumaným oblastem. K výchozí politické (P), ekonomické (E), sociální (S) a technologické (T) jsou doplněny ekologická (E) a legislativní (L). Běžně se využívá pouze prvních 4 písmen (PEST), jelikož ale ekologická a legislativní hlediska jsou v České republice poměrně aktuální, byla přidána příslušná dvě písmena (EL).

5.1.1 Politické faktory

Základní údaje

Česká republika je parlamentní, demokratický právní stát s liberálním státním režimem. V čele státu stojí prezident, který je od roku 2013 volen přímou volbou. Aktuální vláda, jmenovaná v lednu roku 2014 je složena koaličně ze tří stran, České strany sociálně demokratické, hnutí ANO 2011 a Křesťanské a demokratické unie - Československé strany lidové. Rozlohou se ČR řadí na 113. místo na světě, počtem obyvatel pak na 78. místo. Území je administrativně rozděleno do 14 samosprávných celků. Česká republika je členem základních uskupení a organizací, jako jsou Evropská unie, Severoatlantická aliance, Organizace spojených národů, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, Světová obchodní organizace, Mezinárodní měnový fond a mnoho dalších.

Vybrané ukazatele

- **Index lidského rozvoje (HDI)** – index vyjadřující kvalitu života v jednotlivých státech. Při sestavování žebříčku jednotlivých zemí se vychází například z dostupnosti vzdělání, zdravotní péče, HDP na osobu nebo průměrné očekávané délky života při narození. V tomto ohledu patří Česká republika mezi vysoce vyspělé země. Každému faktoru je přisuzována hodnota v rozmezí 0 – 1, přičemž vyšší hodnota znamená příznivější podmínky. V posledním hodnocení ČR obsadila ve světovém žebříčku 28. místo s koeficientem 0,873. Nejvyššího hodnocení (0,955) dosáhlo Norsko¹⁰⁰.

- **Index vnímání korupce (CPI)** – index sestavovaný organizací Transparency International od roku 1995. Celkový počet hodnocených zemí je 180. Index hodnotí, jak podnikatelé a odborná veřejnost vnímá přítomnost korupce ve veřejné správě. Hodnotící stupnice má rozmezí 0 (nízká míra korupce) – 100 (vysoká míra korupce). Hodnocení je zaměřeno především na vnímání schopnosti státních institucí odstraňovat korupci, rozsahu korupce ve veřejné správě a průhlednosti fungování institucí a hospodaření s veřejnými prostředky. Postavení České republiky v tomto žebříčku není vůbec lichotivé. V posledním vyhodnocování za rok 2013 se umístila na 57. místě s výsledným hodnocením 48 bodů (v roce 2012 to bylo bodů 49). O špatnosti tohoto výsledku vypovídá ještě více skutečnost, že pouze 23 % států Evropské unie a západní Evropy dosáhlo hodnocení pod 50 bodů. V tomto sektoru ČR dosáhla 25. místa z 31 hodnocených zemí. Pro porovnání, opačného pólu žebříčku mezi všemi zeměmi dosáhlo Dánsko s 91 body. Je nutné tuto problematiku řešit, protože na celou veřejnou správu neukazuje v dobrém¹⁰¹. Doporučením pro zlepšení je vypracovat jednoznačný systém odhalování a potlačování korupce, zvýšit transparentnost hospodaření jednotlivých veřejných institucí a zvýšit kontrolu nad zacházením s veřejnými

¹⁰⁰ JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013. Expert (Grada). ISBN 978-802-4743-868.

¹⁰¹ Index CPI 2013. In: *Publikace, analýzy, indexy* [online]. Praha: Transparency International, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/index-cpi-2023/>

prostředky. Určitou nadějí na zlepšení je nově zvolená vláda od roku 2014, která má tyto záležitosti ve svém programu. Nicméně podobné cíle s minimální úspěšností měla i vláda předchozí.

Politické klima

Česká republika momentálně není ohrožena žádnými mezinárodními konflikty, ani občanskými nepokoji. Poměrně nestabilní je ale dlouhodobě politická sféra. V roce 2013 došlo k vyvolání předčasných voleb po vleklých problémech předchozí vlády. Po volbách, konaných v říjnu 2013, byla následně v roce 2014 sestavena nová vláda, od které si většina Čechů slibuje velké změny v politickém sektoru. Politický neklid ale do značné míry působí i na podnikání, jelikož je provázen častými legislativními změnami. Tyto změny představují rizika nejen pro zahraniční podnikatele a investory, ale i pro domácí subjekty.

Podnikání v ČR

Mnoho informací o podpoře podnikání v ČR již bylo uvedeno v předchozích kapitolách. Systém podpory je neustále rozšiřován a přizpůsobován potřebám rozvoje konkurenceschopnosti české ekonomiky. Důležitým zdrojem pro rozvoj podnikatelských aktivit jsou strukturální fondy EU, které se podnikatelé v ČR díky kvalitnímu předávání informací poměrně naučili využívat. Svědčí o tom i přidělená částka na programovací období 2014 – 2020, která je pátou nejvyšší v celé EU. Hlavním problémem, s nímž se podnikatelé v Česku setkávají, je přehnaně náročná administrativa při vyřizování jakýchkoliv záležitostí. Čas a peníze, věnované vyplňování mnoha papírů, by bylo možné efektivněji využít v jiných oblastech. Tento problém se snaží řešit zmíněný Plán snižování administrativní zátěže, nicméně je ještě mnoho, co zlepšovat. Na dodržování pravidel podnikání a fungování trhu dohlíží v ČR Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, s jehož pravidly je pro každého podnikatele dobré se seznámit. Česká ekonomika je otevřená, proto lze nalézt mnoho programů pro podporu exportních aktivit. Díky členství v EU je možné v rámci tohoto území obchodovat na volném trhu bez zvláštních omezujících opatření. Dovoz z ostatních zemí může být zatížen různými druhy dovozních cel a opatření. Omezení se mohou týkat i vývozu.

5.1.2 Ekonomické faktory

Česká ekonomika má charakter tržní, malé a otevřené ekonomiky. V rámci této kapitoly budou postupně uvedeny a zhodnoceny jednotlivé ekonomické ukazatele, které vypovídají o stavu domácí ekonomiky.

Hrubý domácí produkt (HDP)

Ukazatel celkové hodnoty statků a služeb, vyprodukovaných na území určitého státu za určité časové období. Je nejčastěji používán pro měření výkonnosti ekonomiky. Jelikož v mezinárodním srovnání nemusí mít potřebnou vypovídací schopnost, používá se tzv. HDP per capita, neboli HDP měřené na hlavu jednoho obyvatele. Pro ještě přesnější údaje mezinárodního srovnání se často uvádí HDP v paritě kupní síly (PPP). Aby bylo možné srovnávat hodnoty HDP v jednotlivých obdobích, přepočítávají se současné ceny na ceny určitého zvoleného období, čímž se očistí od vlivů inflace (v ČR je to obvykle rok 1995, ve světě 2005). Poslední uváděnou roční hodnotou v České republice je rok 2013, kdy HDP činilo 3 884 mld. Kč a znamenalo pokles o 0,9 % (očištěno o cenové, sezónní a kalendářní vlivy) proti poslednímu období (Zdroj: ČSÚ). Příčinami nepříznivého vývoje byly zejména pokles spotřebních výdajů domácností a zhoršení vývozu domácího zboží. Výhled ČNB a Ministerstva financí do dalších let, zejména 2014 a 2015, je pozitivní. Díky zlepšení vývoje právě v oblastech domácí poptávky a zahraničního obchodu by mělo docházet k růstu v rozmezí 2–3 %. V mezinárodním srovnání vývoj HDP monitoruje několik organizací, jako například Světová banka (WB), Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD), Evropská komise (EK) nebo Mezinárodní měnový fond (IMF). Vybrané ukazatele HDP v mezinárodním srovnání jsou uvedeny v tabulce č. 17.

Specifické srovnání nabízí Evropská komise, která porovnává HDP na obyvatele každé země v standardu kupní síly (PPS je uměle vytvořená jednotka pro srovnání ukazatelů v EU, 1 PPS se rovná průměrné kupní síle v EU) k průměrné hodnotě všech států EU 28, které je přisouzena hodnota 100. Pokud tak například ČR má index 81, znamená to, že má HDP nižší než průměr států EU 28. Následně jsou jednotlivé země rozděleny do čtyř

skupin podle dosaženého výsledku¹⁰². Mezi hodnocené země je zařazeno všech 28 členských států, kandidátské země (Island, Černá hora, Srbsko, Makedonie a Turecko), země mimo EU (Norsko, Švýcarsko, Bosna a Hercegovina, Albánie a Kosovo) a pro srovnání také Japonsko a USA. Tento ukazatel je součástí tabulky č. 18.

Tab. 17 - HDP ve vybraných zemích dle statistik OECD za rok 2012

Stát	HDP dle statistik OECD za rok 2012	
	<i>Na obyvatele v \$, PPP, cenách roku 2005</i>	<i>Roční procentní míra růstu</i>
Česká republika	23 823	-1.0
Rakousko	36 356	0,9
Německo	34 808	0,7
Polsko	18 312	1,9
Slovensko	21 236	1,8

Zdroj: OECD, vlastní zpracování

Tab. 18 - Porovnání HDP na obyvatele v PPS u vybraných států s průměrem EU 28 = 100

Stát	Pořadí	Index	Stát	Pořadí	Index
Lucembursko	1 (EU 1)	263	Německo	10 (EU 7)	123
Norsko	2	195	Japonsko	16	105
Švýcarsko	3	158	Česká republika	22 (EU 17)	81
USA	4	152	Slovensko	24 (EU 19)	76
Rakousko	5 (EU 2)	130	Polsko	29 (EU 24)	67
Irsko	6 (EU 3)	129	Bosna a Hercegovina	39	29

Zdroj: EUROSTAT, vlastní zpracování

Nezaměstnanost

Nezaměstnanost je na počátku roku 2014 jednou z nejvíce diskutovaných a problematických oblastí. Podle nejnovějších vydaných údajů MPSV Česká republika překonala nelichotivý rekord, když poprvé ve své historii překonala hranici 600 tisíc nezaměstnaných (konkrétně v únoru 2014 bylo bez zaměstnání 625 390 osob). Počty zakázek českých firem prozatím nevykazují rostoucí tendenci, proto se v nejbližší době žádné razantní zlepšení neočekává. Mírný pokles přijde až v letním období, kdy se objeví

¹⁰² Evropský srovnávací program. In: *Statistiky* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/evropsky_srovnavaci_program

nabídka sezónních pracovních míst, která ale nepříznivá čísla sníží jen krátkodobě. Na druhou stranu je třeba zmínit, že i přes tento nepříznivý vývoj byla ČR v rámci členských států EU za rok 2013 s nezaměstnaností na šestém místě. V boji proti nezaměstnanosti chce začít MPSV spolupracovat na vytvoření strategického plánu s ministerstvy průmyslu a školství. Výsledkem jednání by měl být fungující systém, který bude podporovat zejména využitím evropských zdrojů podnikatele v tvorbě pracovních míst a zároveň prostřednictvím školství zajišťovat kvalifikovanou pracovní sílu v potřebných oborech¹⁰³. Druhým „problémem“, potřebným v rámci nezaměstnanosti zmínit, je poměrně značný rozdíl v míře nezaměstnanosti u žen a mužů. V roce 2013 bylo nezaměstnaných mužů 5,9 %, zatímco žen 8,3 %. Ve vyspělejších zemích EU je již tento ukazatel vyrovnaný, v některých je dokonce nezaměstnanost u žen nižší. Statistiku nezaměstnanosti ve vybraných zemích uvádí tabulka č. 19.

Tab. 19 - Vývoj nezaměstnanosti ve vybraných zemích dle statistik Světové banky

Stát	Celkem v %	Muži v %	Ženy v %
Česká republika	7,0	6,0	8,2
EU 28 průměr	10,5	10,4	10,6
Slovensko	13,9	13,5	14,5
Norsko (nejnižší v Evropě)	3,2	3,6	2,8
Rakousko (nejnižší v EU)	4,3	4,3	4,3
Španělsko (nejvyšší v EU)	25,0	24,7	25,4
Makedonie (nejvyšší na světě)	31,0	31,5	30,3

Zdroj: Světová banka, vlastní zpracování

Inflace

Inflace znamená nárůst cenové hladiny během určitého časového období. Inflace se vyjadřuje několika způsoby. V této kapitole bude uváděna míra inflace jako procentní změna průměrné cenové hladiny za 12 posledních měsíců ve srovnání s 12 předcházejícími měsíci. V České republice se v posledních letech podařilo cenovou hladinu stabilizovat a udržovat ve stanoveném pásmu. Inflační cíl je aktuálně stanoven na 2 % a podle předpokladů by se i v dalších měsících roku 2014 měla míra inflace držet pod touto

¹⁰³ ČTK. Nezaměstnanost zůstala na 8,6 %, trh práce se pomalu zlepšuje. *FinančníNoviny.cz* [online]. Praha: ČTK, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/nezamestnanost-zustala-na-8-6-trh-prace-se-pomaluzlepšuje/1052905>

hranicí. Za rok 2013 činila průměrná roční míra inflace 1,4 % a nejnovější údaj z února 2014 je 1,1 %. Vývoj cenové hladiny ve vybraných zemích zachycuje tabulka č. 20.

Tab. 20 - Míra inflace spotřebitelských cen ve vybraných zemích

Stát	2011 (v %)	2012 (v %)	2013 (v %)
Česká republika	1,9	3,3	1,4
EU 28	3,1	2,6	1,5
Rakousko	3,3	2,5	2,0
Německo	2,1	2,0	1,5

Zdroj: OECD, EUROSTAT, vlastní zpracování

Index ekonomické svobody

Index sestavovaný společnostmi The Heritage Foundation a The Wall Street Journal se zaměřuje na hodnocení deseti základních podnikatelských svobod v jednotlivých zemích, kterým je přisuzována hodnota v rozmezí 0-100 bodů. Podle poslední zprávy z roku 2014 obsadila Česká republika mezi 178 hodnocenými zeměmi 26. místo s výsledkem 72,2 bodů a řadí se mezi země převážně svobodné. V Evropě pak obsadila 15. místo ze 43 zemí. Jde o vůbec nejlepší výsledek za celou dobu sestavování indexu. Nejlepšího výsledku dosáhla ČR v oblasti svobody finančních trhů, nejhoršího pak v oblasti vládních výdajů. I přes výrazný pokrok ve většině hodnocených svobod je i do budoucna co zlepšovat, zejména pak u zmíněných vládních výdajů, boje s korupcí a svobody podnikání. Přehled hodnocených svobod a umístění ČR obsahuje tabulka č. 21. Nejsvobodnější zemí na světě je Hong Kong (90,1 bodů) a v Evropě Švýcarsko (81,6 bodů), naopak nejhůře dopadly ve světě Severní Korea (1 bod) a v Evropě Ukrajina (49,3 bodů)¹⁰⁴.

¹⁰⁴ Efektivní stát. Index ekonomické svobody 2014. *eStat.cz* [online]. Praha: Efektivní stát, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné v PDF z: <http://www.estat.cz/data/Index-ekonomick%C3%A9-svobody-2014.pdf>

Tab. 21 - Hodnocení finanční svobody v ČR

Hodnocená oblast	Umístění ČR	Hodnocená oblast	Umístění ČR
Finanční svoboda	4. místo (80 bodů)	Měnová svoboda	42. místo (79,4 bodů)
Svoboda obchodu	11. místo (87,8 bodů)	Svoboda od korupce	55. místo (45,3 bodů)
Svoboda práce	14. místo (84 bodů)	Fiskální svoboda	71. místo (81,7 bodů)
Svoboda investic	23. místo (80 bodů)	Svoboda podnikání	75. místo (70,1 bodů)
Vlastnická práva	29. místo (70 bodů)	Vládní výdaje	144. místo (43,8 bodů)

Zdroj: The Heritage Foundation, The Wall Street Journal, vlastní zpracování

Rating ČR

Rating znamená hodnocení důvěryhodnosti subjektů ve smyslu schopnosti dostát svým závazkům. V této kapitole jsou subjekty myšleny jednotlivé státy, jinak je rating přidělován i jednotlivým společnostem, které o jeho vyhodnocení zažádají. Nejznámějšími agenturami, které hodnocení provádějí, jsou Moody's, Standard & Poor's (dále jen S&P) a Fitch. Do hodnocení států jsou zahrnovány aktuální státní dluhy nebo například snaha a možnosti jejich splácení. Agenturou Moody's je Česká republika hodnocena stupněm A1, což stejně jako u agentury Fitch a jejího hodnocení A+ znamená nízké riziko. Nejlépe ČR hodnotí S&P, která ji stupněm AA- považuje za zemi s velmi nízkým rizikem. Stabilní členové eurozóny dosahují hodnocení AAA, znamenající minimální riziko. Nejhůře jsou na tom podle Moody's Kypr a Řecko s ratingem Caa3, což odpovídá zemím s velmi vysokým rizikem¹⁰⁵.

5.1.3 Sociální faktory

V rámci sociálních faktorů je třeba zmínit základní demografické údaje, úroveň vzdělanosti národa, některé prvky národní kultury a zvyků nebo rozsah tolerance národnostních menšin. Sociální oblast samozřejmě obsahuje mnohem více prvků, jako například životní styl obyvatelstva, rozsah a formy diskriminace, pracovní návyky zaměstnanců, postoje a názory obyvatel nebo obchodní zvyklosti. Každý zpracovatel analýzy sociálních faktorů proto musí zvážit, které prvky mohou ovlivnit jeho určité záměry a ty pak následně

¹⁰⁵ Srovnávací tabulka ratingového ohodnocení vybraných zemí. In: *O ČNB* [online]. Praha: Česká národní banka, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/rating/

podrobněji prozkoumat. Z toho důvodu budou v této podkapitole uvedena pouze základní fakta, jelikož konkrétní výběr údajů vždy záleží na individuálním posouzení.

Demografické údaje

Základní demografické údaje o vývoji obyvatelstva dle EUROSTAT k poslednímu zveřejňovanému roku 2012 obsahuje tabulka č. 22. Hlavním problémem v oblasti demografie je vývoj věkové skladby obyvatel. Neustále dochází ke zvyšování počtu ekonomicky neaktivních osob při současném úbytku ekonomicky aktivních. Veškeré následující údaje jsou počítány k roku 2012. U věkové skupiny 0-15 let docházelo do roku 2007 k poklesu, od té doby ale jejich počet vzrostl o téměř 6 % (meziročně o 1,24 %). Ekonomicky aktivní skupina se rozšiřovala až do roku 2008, od té doby ale došlo k poklesu o necelá 3 % (meziročně o 1,04 %). Počet osob ve věku nad 65 let se zvyšuje již dlouhodobě, v porovnání s rokem 2007 je to o téměř 17 %, meziročně pak o 3,89 %.

Tab. 22 - Vybrané demografické ukazatele ČR za rok 2012

Počet obyvatel	10 516 125	Počet mužů	5 164 349
Počet obyvatel v roce 2040	10 905 139	Počet žen	5 351 776
Přirozený přírůstek	387	Naděje dožití muži/ženy	75,0 / 80,9
Přírůstek stěhováním	10 293	Obyvatelé pod 15 let	1 560 296
Plodnost	108 576	Obyvatelé 15-64 let	7 188 211
Úmrtnost	108 189	Obyvatelé nad 65 let	1 767 618

Zdroj: EUROSTAT, vlastní zpracování

Úroveň vzdělanosti národa

Úroveň vzdělanosti české pracovní síly je všeobecně považována za vysokou. Mnoho vzdělaných odborníků z ČR je uznávaných a žádaných v zahraničí. Podle statistik Světové banky za rok 2012 mají v České republice osoby s primárním dosaženým vzděláním (základní škola) druhý nejnižší podíl (6 %) na pracovní síle v celé Evropě a i mnoha ostatních státech (stejný podíl má Slovensko a o procento méně Litva). Osoby se sekundárním vzděláním (středoškolské) naopak dosahují nejvyššího podílu na pracovní síle (75 %), což společně se Slovenskem znamená nejvíce v celém sestavovaném žebříčku. Na terciárně (vysokoškolsky) vzdělané pracovníky tak zbývá podíl 20 %, který ČR řadí do druhé půlky pořadí zemí (nejlepší výsledek mají Kypr a Irsko 42 %).

Vydáváním statistických údajů z oblasti vzdělávání se zabývá organizace OECD v rámci každoročně vydávané publikace *Education at a Glance*. Se zveřejněnými výsledky pracuje i Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. V publikaci je vyzdvížen zejména zvyšující se podíl výdajů státu na vzdělávání, i když jejich celková výše v poměru k HDP činí pouze 4,7 %, čímž řadí ČR až na 30. místo z 33 hodnocených zemí. Jako hlavní problém naopak OECD vidí stále příliš nízké platy zaměstnanců ve školství. Středoškolští učitelé v průměru vydělají pouze 58 % platu běžného vysokoškolsky vzdělaného zaměstnance (26. místo z 27 hodnocených zemí), zatímco průměr členů OECD je 89 %¹⁰⁶.

Ostatní informace

Česká republika je zemí s bohatou kulturní historií a tradicemi. Znamé památky, z nichž některé jsou zařazeny v databázi UNESCO, každoročně navštěvuje velké množství zahraničních turistů. V ČR rovněž žije mnoho národnostních menšin, protože je poměrně oblíbená u zahraničních emigrantů díky své otevřenosti a existenci základny uprchlických zařízení na celém území. Řada z nich zde dokonce úspěšně zahájila podnikatelskou činnost. S podobnou tolerancí se lze setkat i v rámci různých náboženských vyznání. I když se dle statistik každým rokem počet věřících snižuje, existuje v ČR přibližně 40 různých církví a náboženských společností (převažuje církev římskokatolická). Co se týče společnosti, existuje silná vazba na rodinu a hospodaření domácnosti. Právě tyto hodnoty většina obyvatel staví na první místo. Logickou příčinou je zejména výše mezd v ČR (průměrná hrubá mzda na konci roku 2013 činila 26 637 Kč, údaj ČSÚ), která patří k nejnižším mezi vyspělými evropskými státy. Nutno podotknout, že průměrné mzdy mnoho osob vůbec nedosáhne, jelikož většina obyvatel se nachází v měsíčním mzdovém pásmu 10-20 tis. Kč.

5.1.4 Technologické faktory

Hlavními ukazateli v oblasti technologie jsou podpora výzkumu a vývoje, míra využívání výpočetní techniky a internetu nebo způsob ochrany průmyslového vlastnictví.

¹⁰⁶ OECD. *Education at a Glance 2013 – Česká republika* [online]. Paříž, OECD, 2013 [cit. 2014-04-21].

Dostupné v pdf z: <http://www.oecd.org/edu/educationataglance2013-countrysnotesandkeyfacttables.htm>

Podpora výzkumu a vývoje (VaV)

Podpora VaV byla částečně zmíněna již ve čtvrté kapitole. Výdaje určené na výzkum a vývoj mají v posledních letech rostoucí tendenci. Zdroje jsou čerpány nejen ze státního rozpočtu, ale také z evropských strukturálních fondů. Nicméně v ČR jde mnoho finančních prostředků na výzkum v rámci škol nebo výzkumných středisek, ale příliš málo na skutečnou realizaci a komercializaci dosažených výsledků. Pozornost je proto třeba zaměřit více na propojení těchto dvou oblastí, aby se dosáhlo vyšší návratnosti financí použitých na výzkum prostřednictvím komercializace jeho výsledků. V roce 2012 bylo použito na VaV 72,4 mld. Kč, což znamená v poměru k HDP 1,89 %. Pro zajímavost, v předchozím roce tato částka činila 62,8 mld. Kč. Porovnání výdajů na výzkum a vývoj v ČR s vybranými státy Evropské unie uvádí tabulka č. 23.

Tab. 23 - Výdaje na VaV v ČR a vybraných státech EU

Stát	Výdaje jako % HDP	Výdaje na obyvatele (v EUR)
Česká republika	1,89	273,9
EU 28	2,06	525,8
Rakousko	2,84	1 035,6
Slovensko	0,82	108,3
Německo	2,92	951
Polsko	0,9	89
Švédsko	3,41	1 464,9

Zdroj: EUROSTAT, vlastní zpracování

Míra využívání výpočetní techniky a internetu

Ve využívání výpočetní techniky a internetu v domácnostech ČR stále ještě zaostává za vyspělými evropskými státy. V obou případech se ale řadí mezi země s nejvýraznější meziroční změnou. Na podnikatelské a pracovní úrovni je v dnešní době již většinou přístup k počítači a internetu samozřejmostí. Statistiky EUROSTATU uvádí, že v roce 2013 vlastnilo minimálně jeden počítač 74 % domácností (průměr zemí EU je 80 %). V případě internetu využívalo připojení 73 % domácností s alespoň jedním členem z věkové kategorie 16-74 let (průměr zemí EU je 79 %).

Ochrana průmyslového vlastnictví

V České republice zajišťuje ochranu průmyslového vlastnictví Úřad průmyslového vlastnictví (UPV). Ten při výkonu své funkce spolupracuje nejen s dalšími tuzemskými institucemi, ale zejména s institucemi mezinárodními, mezi které patří například Úřad pro harmonizaci na vnitřním trhu (OHIM – Office for Harmonization in the Internal Market), Světová organizace duševního vlastnictví (WIPO – World Intellectual Property Organization) nebo Evropský patentový úřad (EPO – European Patent Office). Předmětem ochrany průmyslového vlastnictví v České republice jsou¹⁰⁷:

- **Vynálezy/Patenty** – právní ochrana zaručuje majiteli, že bez jeho souhlasu nikdo nesmí patent po dobu 20 let využívat. Patent může být udělen vynálezu, který je nový, je výsledkem vynálezecké činnosti a je průmyslově využitelný.
- **Ochranné známky** – jedná se o znaky grafického znázornění, podle kterých je možné identifikovat firmu, nebo její produkty (barva, písmo, logo, zkratky). Vlastník má po dobu 10 let výlučné právo na její užívání.
- **Užitné vzory** – předmětem mohou být nová, průmyslově využitelná technická řešení, která přesahují rámec pouhé odborné dovednosti. Ochrana trvá 3 roky s možností jejího prodloužení maximálně na 10 let.
- **Průmyslové vzory** – využívají se při ochraně designu produktu. Musí jít o vnímatelnou vlastnost výrobku, jako je například tvar, barva, nebo použitý materiál. Ochranu lze využívat po dobu 5 let, s možností jejího prodloužení až na 25 let.
- **Topografie polovodičových výrobků** – chráněno je rozmístění jednotlivých prvků integrovaného obvodu a jejich vzájemné propojení.
- **Označení původu/Zeměpisná označení** – název místa, které se používá k označení zboží z tohoto místa pocházejícího, jestliže splňuje určité specifické vlastnosti a požadavky na kvalitu, spojené s tímto místem a jeho výroba, zpracování či příprava zde probíhala.

¹⁰⁷ Typy ochrany duševního vlastnictví v ČR. In: *Průmyslová práva* [online]. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://upv.cz/cs.html>

5.1.5 Environmentální faktory

Problematika životního prostředí je v poslední době velice často zmiňována. Jeho stav v některých regionech se dostal již do tak kritického stavu, že může ohrožovat i zdraví obyvatel, zejména těch s určitým typem onemocnění. Hlavní dopady se ale projevují v přírodě a klimatických změnách. Masivní plýtvání přírodními zdroji, kácení porostů, narušování přírodních krajín, znečišťování vod, bezohledné chování některých obyvatel či společností a další problémy vedly k přijetí legislativních opatření pro zmírnění dopadů.

Na základě tlaku ze strany EU byla od roku 2008 zavedena v České republice daň z elektřiny, zemního plynu a pevných paliv. Cílem bylo zlepšení kvality životního prostředí a snížení energetické náročnosti. Následně byla v roce 2009 na žádost EU zavedena ještě ekologická daň, vztahující se na vozidla nesplňující určité emisní normy. Pro rok 2014 nejsou zpoplatněna vozidla s normami Euro 3, 4 a 5. Vozy s nižší nebo žádnou normou příslušnému poplatku podléhají. Do budoucna je navrhováno další zpřísnění. Daň je vybírána při registraci/převodu vozidla a jejím cílem je zejména získání prostředků na ekologickou likvidaci starých vozidel, produkujících velké množství emisí.

Zavedené legislativní změny přispěly ke zlepšování životního prostředí. Objem většiny nebezpečných emisí v ovzduší každoročně klesá, znečištění vodních toků díky čističkám již není tak výrazné a došlo i ke snížení energetické náročnosti. K dalšímu zlepšení by měly přispět programy Ministerstva životního prostředí (MŽP), financované z národních a evropských zdrojů. Ty jsou určeny zejména k motivování podniků provádět změny, které povedou k lepšímu využívání přírodních zdrojů, snižování energetické náročnosti, neznečišťování vodních toků a obecně k ochraně životního prostředí. Pro společnosti, které by se s cíli MŽP vážným způsobem neztotožňovaly, jsou připraveny sankce a poplatky za narušování životního prostředí.

5.1.6 Legislativní prostředí

Legislativa ČR není příliš pozitivně vnímána v podvědomí podnikatelské sféry, ani běžných obyvatel. Většina ji považuje za ne příliš stabilní, málo věrohodnou a v některých procesech zbytečně komplikovanou. Legislativní změny jsou do značné míry

spojeny s politickou nestabilitou, protože každá nová vláda usiluje o právní reformy a změny směrnic. Nejčastěji se jedná o úpravy v ekonomických oblastech, zejména pak v daňovém systému. Takové zásahy do značné míry pocitují podnikatelé, jelikož je pro ně náročné neustále se na provedené změny adaptovat a orientovat se v nich. Dalším problémem je vysoká administrativní náročnost, která i přes snahu o její snižování, zmíněnou ve čtvrté kapitole, neustále provází a časově i finančně zatěžuje veškeré úkony prováděné v podnikatelské sféře.

Po vstupu České republiky do EU navíc vznikla povinnost neustále přizpůsobovat domácí legislativu právu Evropské unie. Tento vztah byl ještě více posílen přijetím Lisabonské smlouvy, přenášející řadu pravomocí členských států na orgány EU. Podnikání asi nejvíce ovlivňuje společná politika v rámci podpory podnikání, zmíněná ve čtvrté kapitole. Závažné dopady na některé společnosti mohou mít legislativní opatření týkající se životního prostředí, která byla uvedena v předchozí podkapitole.

Rok 2014 přinesl pro podnikatele zásadní změny zrušením obchodního zákoníku a zavedením nového občanského zákoníku (NOZ) a zákona o obchodních korporacích (ZOK). Většina změn, týkajících se právních forem podnikání byla zmíněna v rámci třetí kapitoly. V oblasti daní je zásadní změnou podávání daňových přiznání u plátců daně pouze elektronicky, kde jedinou výjimkou jsou fyzické osoby s obratem za předchozích 12 měsíců do 6 mil. Kč, pokud jim tuto povinnost neukládá zákon. Rokem 2014 také začíná nové programovací období 2014-2020 pro podporu podnikání, které bude znovu příležitostí pro podnikatele k získání prostředků na plánované projekty v rámci vyhlašovaných cílů a operačních programů.

5.2 Index snadnosti podnikání (Ease of Doing Business Index)¹⁰⁸

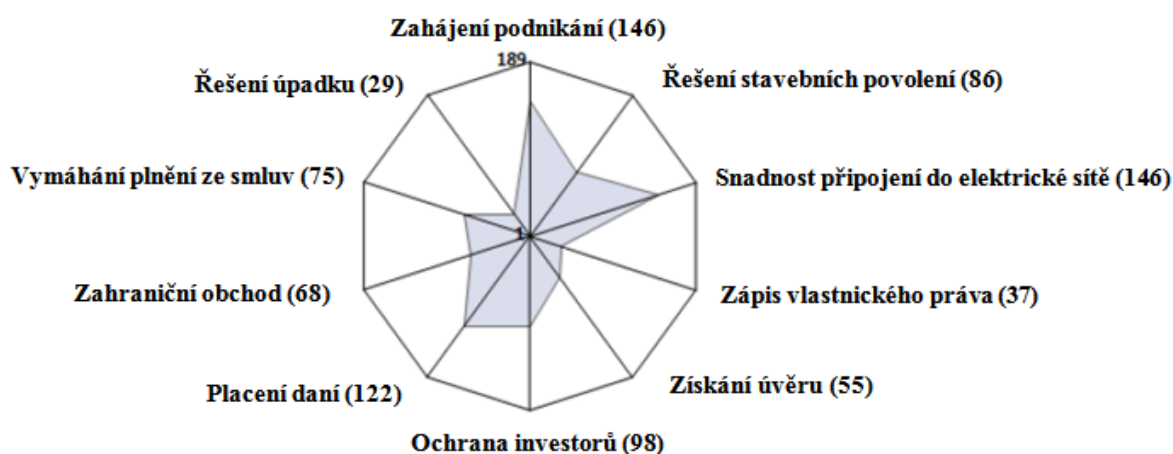
Index snadnosti podnikání je sestavován Světovou bankou. Na hodnocení se podílí zahraniční odborníci, zabývající se konkurenceschopností jednotlivých států, stejně jako odborníci z hodnocených zemí. Z indexu je patrné, že se nezabývá všemi faktory, které ovlivňují snadnost podnikání. Nezohledňuje zejména většinu důležitých makroekonomických ukazatelů nebo současnou kvalitu podnikatelského prostředí. Snadnost podnikání je měřena počtem procedur, vynaloženými náklady, minimální výší potřebného kapitálu a časem, spojenými s úkony nutnými k založení podnikání. Výsledná hodnota indexu tak závisí zejména na právní regulaci podnikání a byrokratické zátěži. Každý krok vedoucí ke snížení časové a finanční náročnosti založení společnosti tak znamená lepší hodnocení a zvýšení atraktivity země pro potenciální podnikatele. Hodnocení je zaměřeno na deset oblastí, které budou představeny ve vztahu k ČR v následujících podkapitolách. Obvykle bere v úvahu podmínky založení firmy typu společnosti s ručením omezeným v hlavním obchodním centru země, kterým je v ČR Praha. Celkové pořadí je sestavováno na základě vypočteného aritmetického průměru umístění států, dosaženého ve všech deseti parametrech. Za rok 2013 bylo hodnoceno 189 zemí z celého světa¹⁰⁹.

Často se objevují názory, že index nemá potřebnou vypovídací schopnost o snadnosti a kvalitě podnikání v dané zemi. Tento názor lze částečně potvrdit, jelikož v popředí žebříčku se nacházejí země, které lze jen těžko z pohledu podnikatelských možností srovnávat například s členy OECD. Na druhou stranu hodnocení provádějí zástupci jak zahraniční, tak i domácí, takže konečný výsledek vypovídá o tom, jak je konkrétní podnikatelské prostředí vnímáno mimo jiné domácími subjekty. Pro Českou republiku je postavení v aktuálním žebříčku za rok 2013 přímo alarmující. V celkovém hodnocení

¹⁰⁸ World Bank. *Ease of Doing Business in Czech Republic 2014* [online]. Washington, DC: World Bank, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné v PDF z: <http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/czech-republic/~media/giawb/doing%20business/documents/profiles/country/CZE.pdf>

¹⁰⁹ ProQuest Central. *Ease of doing business and distance to frontier* [online]. Washington, 2013 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1151094709?accountid=17116>

obsadila až 75. místo, což znamená pohoršení ve srovnání s rokem 2012 o 7 míst. Ještě hůře si ale vedla v regionálním hodnocení mezi zeměmi OECD, kde skončila na posledním, 31. místě za Řeckem a Itálií. Zajímavý je také ukazatel DTF (distance to frontier, neboli vzdálenost od hranice) udávající vzdálenost každé z ekonomik k tzv. „hranici“, kterou představuje nejvyšší úroveň indexu naměřená v rámci všech ekonomik a celého časového období od vzniku indexu. Této „hranici“ se přiděluje hodnota 100 %. Výpočet se provádí nejen za všech deset zkoumaných oblastí dohromady, ale také u každé zvlášť. Česká republika za rok 2013 dosáhla celkového DTF 66,46 % (zlepšení proti roku 2012 o 0,76 procentního bodu), což znamená, že za historicky nejlepším výkonem všech ekonomik zaostala o 33,54 %. Nejlepší výsledek s DTF 92,21 % zaznamenal Singapur, který zároveň stojí v čele celého žebříčku Doing Business. V následujících podkapitolách budou blíže představeny jednotlivé zkoumané oblasti a výsledky, kterých v nich dosahuje Česká republika (viz obrázek č. 1).

Obr. 1 - Pořadí ČR v jednotlivých dílčích indikátorech indexu Ease of Doing Business za rok 2014

Zdroj: Světová banka (World Bank), *Ease of Doing Business in Czech Republic 2014* [online], s. 8.

1. faktor - Řešení úpadku

Za optimální je považován rychlý a co nejméně nákladný průběh insolvenčního řízení, jehož výsledkem je pokračování podniku v běžné činnosti a maximální uspokojení pohledávek věřitelů. Pokud na území určitého státu funguje systém řešení úpadku, který je blízký výše uvedenému, mají obvykle podnikatelé snadnější přístup k cizím zdrojům financování díky nižším rizikům na straně věřitelů. Pořadí zemí v rámci tohoto ukazatele je sestavováno na základě hodnocení čtyř prvků:

- 1) **Doba potřebná k navrácení prostředků věřitelů (v letech)** – informuje, za jak dlouho získají věřitelé část nebo všechny své prostředky zpět na účet od okamžiku prvních prodlení dlužníka.
- 2) **Náklady potřebné k navrácení prostředků věřitelů (v procentech z dlužníkova majetku)** – zahrnuje soudní výlohy, odměny insolvenčního správce, právníka, dražitelů a další náklady spojené s řízením.
- 3) **Výsledek insolvenčního řízení** – zda podnik po skončení řízení pokračuje ve své činnosti, nebo jsou jeho aktiva po částech rozprodána (0 = postupný prodej, 1 = pokračování v činnosti).
- 4) **Míra odškodnění věřitelů (v centech na dolar)** – odečítají se náklady spojené s insolvenčním řízením. Výsledek insolvenčního řízení ovlivňuje nejvyšší možnou míru odškodnění.

V řešení úpadku je ČR hodnocena nejlépe ze všech oblastí a od vzniku indexu Doing business v ní dosáhla nejvýraznějšího pokroku zejména díky reformám provedeným v předchozích letech. Za rok 2013 se umístila na 29. místě, což je zlepšení proti předchozímu roku o 6 příček. Ukazatel DTF dosáhl 68,89 %, což znamená zvýšení o 9,24 %. Průměrná doba potřebná k navrácení části nebo všech prostředků věřitelům činí 2,1 let a souvisí s ní náklady dosahující 17 % majetku dlužníka. V rámci zemí OECD je průměr 1,7 let a 9 %. Jako forma výsledku insolvenčního řízení je preferována pokračující společnost s vyšší nadějí na úplné splacení pohledávek věřitelů. Míra odškodnění věřitelů dosahuje 65 centů na 1 dolar, zatímco v souhrnu zemí OECD 70,6 centů. Nejpriznivější podmínky pro průběh insolvenčního řízení jsou v Japonsku či Norsku.

2. faktor - Zápis vlastnického práva

Převod vlastnických práv k nehmotnému majetku je nedílnou součástí každého podnikání. Stejně jako u ostatních ukazatelů je zapotřebí, aby časová a finanční náročnost těchto úkonů byla pro podnikatele co nejnížší. Pořadí států je sestaveno na základě výsledků zjištěných v rámci tří hodnotících indikátorů:

- 1) **Množství postupů potřebných k převodu vlastnického práva k nemovitému majetku** – zahrnuje například notářské ověření smlouvy, registraci na katastrálním úřadu nebo zaplacení daně z převodu nemovitosti.
- 2) **Čas potřebný k vyřízení veškerých postupů spojených s převodem** – nezahrnuje čas strávený zjišťováním informací a vychází z toho, že každý postup je zahájen v odlišný den a ukončen přijetím příslušného potvrzení, listiny či dokladu.
- 3) **Náklady spojené s provedením jednotlivých postupů (jako % z hodnoty majetku)** – zohledňuje pouze oficiálně uznané náklady.

Přestože si ČR proti předchozímu období v roce 2013 pohoršila o 9 míst na 37. místo díky zvýšení sazby daně z převodu nemovitosti, jedná se o druhý nejlepší výsledek napříč všemi hodnocenými oblastmi. Ukazatel DTF nepatrně klesl na 83,9 %. Na čele žebříčku se umístily země jako Gruzie či Nový Zéland. K převodu nemovitosti je v České republice zapotřebí tří základních postupů (notářské ověření smlouvy, registrace na katastrálním úřadu a platba daně z převodu), jejichž vyřízení si v průměru vyžádá 24 dní. Výše nákladů spojených s převodem činí 4 % (zejména díky dani z převodu nemovitosti). Hodnoty regionu zemí OECD jsou velice podobné, výrazněji se odlišují pouze v množství potřebných postupů při převodu nemovitosti, kterých je v průměru 5.

3. faktor – Získání úvěru

Pro podnikatelské prostředí každého státu je důležité, jak snadné je pro podnikatele získat cizí zdroje financování v podobě úvěru. Zejména pro zahájení a rozvoj podnikání je tento indikátor nesmírně důležitý. Žádoucí je, aby podmínky získání úvěru byly výhodné jak pro vypůjčovatele, tak i pro věřitele. K tomu je potřeba příslušné právní úpravy, která obě strany v těchto vztazích dostatečně ochrání. Hodnoceny jsou následující čtyři prvky:

- 1) **Rozsah ochrany práv dlužníků a věřitelů (0-10 bodů)** – hodnocení rozsahu právní ochrany příslušnými zákony v deseti stanovených bodech.
- 2) **Rozsah informovanosti o úvěrech (0-6 bodů)** – měření rozsahu a dostupnosti informací o úvěrech prostřednictvím veřejných či soukromých úvěrových registrů. Bodové ohodnocení závisí na splnění šesti vybraných ukazatelů.

- 3) **Množství úvěrů sledovaných veřejným registrem (jako % z počtu dospělých)** – celkový počet jednotlivců a firem zanesených do veřejného úvěrového registru s informacemi o jejich úvěrech za posledních 5 let.
- 4) **Množství úvěrů sledovaných soukromými registry (jako % z počtu dospělých)** – stejný ukazatel jako výše, pouze v případě soukromých úvěrových registrů.

V oblasti úvěrů ČR obsadila za rok 2013 55. místo, což znamená pohoršení o 3 místa proti předchozímu období. Ukazatel DTF dosáhl hodnoty 68,75 % při nulové meziroční změně. Nejpriznivější úvěrové podmínky lze nalézt v Malajsii či Velké Británii. Rozsah právní ochrany věřitelů a dlužníků byl v ČR hodnocen 6 body (průměr OECD je 7), rozsah informovanosti o úvěrech pak body 5 (shodně jako průměr OECD). Ve veřejných úvěrových registrech se nacházelo pouze 6,4 % dospělé populace (věk 15+), zatímco v soukromých registrech 76 %.

4. faktor – Zahraniční obchod

Zahraniční obchod v dnešní době nabývá neustále většího rozsahu. Většina podnikatelů se snaží uplatnit své produkty a služby na mezinárodních trzích a zvýšit tak svoji konkurenceschopnost. Podmínky pro zahraniční obchod se v jednotlivých zemích liší zejména množstvím povinných dokumentů, typem celní politiky a odlišnou infrastrukturou (letiště, přístavy atd.). Snahou většiny vyspělých ekonomik by mělo být snižování nákladů a administračních povinností spojených s mezinárodním obchodem, které zatěžují podnikatele a snižují jejich aktivitu. Index Doing Business hodnotí tyto 3 parametry, které jsou vztaženy k námořní dopravě v mezinárodním obchodě:

- 1) **Množství dokladů potřebných pro import a export** – zahrnutý jsou především bankovní doklady, celní odbavovací dokumenty, doklady pro manipulaci se zbožím v přístavech a terminálech a přepravní dokumenty.
- 2) **Čas potřebný pro realizaci exportu a importu** – obsahuje získání, vyplnění a odeslání všech dokumentů, zajištění vnitrozemské dopravy, celní kontroly a odbavení, manipulaci v přístavech a terminálech a nepočítá se doba námořní přepravy.

- 3) **Náklady spojené s exportem a importem** – prostředky nutné k realizaci aktivit uvedených v bodě 1 a 2.

Hodnocení zahraničního obchodu zařadilo Českou republiku na 68. místo a znamená to meziroční vzestup o 3 místa. Hodnota DTF za rok 2013 byla po nepatrném zlepšení 76,75 %. Nejlepších výsledků ve stejném období dosahovaly Singapur a zvláštní správní oblast Čínské lidové republiky Hong Kong. V případě exportu musí český podnikatel disponovat 4 dokumenty, na jejichž vyřízení potřebuje 17 dní a za přepravu zboží kontejnerem o délce 20 stop zaplatí 1 215 dolarů. K vyřízení importu je třeba 6 dokumentů, časová náročnost je stejná jako u vývozu a za jeden kontejner se zbožím se platí 1 190 dolarů. Mezi zeměmi OECD obsadila ČR předposlední místo před Slovenskem. U zemí OECD jsou u exportu vykazovány průměrné hodnoty 4 dokumenty, 11 dní a 1 070 dolarů za kontejner. Import si v průměru vyžádá také 4 dokumenty, 10 dní a 1 090 dolarů za kontejner.

5. faktor – Vymáhání plnění ze smluv

Obchodní spory spojené s neplněním smluv jednou ze stran jsou běžnou součástí praxe ve všech zemích. Efektivní a rychlé fungování soudů při řešení takových sporů zvyšuje kvalitu příslušného podnikatelského prostředí. Podnikatelé se v takovém případě nemusejí bát rizik ztráty pohledávek a v případě problémů s neplátcími zákazníky se mohou spolehnout na soudy. Naopak v případě slabé podpory soudů vedení společností žije v nejistotě a případné vleklé spory jim mohou přivodit existenční problémy. Proto se při sestavování žebříčku hodnotí 3 důležitá hlediska:

- 1) **Počet postupů při vynucení smlouvy soudní cestou** – zahrnuje všechny kroky od zpracování podkladů pro soud až po výkon rozsudku.
- 2) **Čas potřebný k vykonání jednotlivých postupů (ve dnech)** – zpracování pokladů, doba do zahájení soudu, čekání na vydání a vykonání rozsudku.
- 3) **Náklady nutné k provedení všech kroků (jako % z výše pohledávky)** – odměna právníka, soudní výlohy a jiné náklady na vymáhání.

Česká republika se aktuálně nachází v žebříčku na 75. místě a ukazatel DTF dosahuje 67,51 %. Ani jedna z hodnot meziročně nezaznamenala žádnou změnu. Průměrným

umístěním zemí OECD je 36. místo. Nejlépe jsou na tom v hodnocení Lucembursko a Korejská republika. Při vymáhání pohledávky soudní cestou je v ČR nutné realizovat celkem 27 postupů (průměr OECD je 31). Doba od podání žaloby u soudu do uhrazení pohledávky žalobci činí 611 dní (průměr OECD je 529). Náklady na soudní vynucení smluvního nároku dosahují 33 % z hodnoty pohledávky (průměr OECD je 21 %).

6. faktor – Řešení stavebního povolení

Mnoho podnikatelů a investorů se při výběru vhodné lokality pro umístění své investice rozhoduje na základě možnosti získání stavebního povolení. Příslušné orgány při žádostech o stavební povolení musí zvážit několik faktorů, jako jsou ochrana životního prostředí, zájmy místních obyvatel, přínos pro podnikatelské prostředí či počet nově vytvořených pracovních míst. Pokud je vyřízení stavebního povolení nadměrně zatíženo administrativně či finančně, investoři často ztratí zájem o realizaci příslušné investice. Náročné přidělování stavebních povolení také může vést k uplácení státních úředníků či k výskytu nelegálních staveb. Hodnocení zemí obsahuje následující tři faktory:

- 1) **Počet postupů nutných k legální výstavbě skladu** – zahrnuje předložení všech potřebných dokumentů, získání všech povolení (licencí a osvědčení), vyřízení všech stavebních inspekci a připojení na vodu, kanalizaci a telefonní linku.
- 2) **Čas potřebný na dokončení všech postupů (ve dnech)** – každý postup začíná v odlišný den a nezapočítávají se postupy, které je možné dokončit elektronicky.
- 3) **Náklady na dokončení všech postupů (v % z příjmu na obyvatele dané ekonomiky)** – vychází se pouze z oficiálně uznaných nákladů.

Česká republika v posledním hodnocení obsadila 86. příčku, čímž si proti předchozímu žebříčku roku 2013 pohoršila o 4 místa. Ukazatel DTF se meziročně nezměnil a dosahuje hodnoty 58,68 %. Hlavním problémem je v ČR počet administrativních postupů, potřebných k výstavbě skladu, kterých je 33. Průměrem zemí OECD je přitom jen 13 postupů. Co se týče času stráveného dokončováním jednotlivých postupů, je na tom ČR s počtem 120 dnů proti průměru OECD (147,1 dnů) mírně lépe. Na druhou stranu u nejlépe hodnocených zemí je tato hodnota méně než poloviční (například Singapur 26 dní nebo Dánsko 67 dní). Náklady potřebné na vyřízení stavebního povolení činí

10,5 % příjmu na obyvatele. V celkovém žebříčku všech tří hodnocených prvků se nejlépe umístily zvláštní správní oblast Čínské lidové republiky Hong Kong a Gruzie.

7. faktor – Ochrana investorů

Propracovaný systém ochrany investorů má důležitý význam pro schopnost podniků získat kapitálové prostředky, potřebné pro financování růstových či inovačních aktivit podniku. Pokud systém dostatečně nefunguje, investoři se obvykle obávají vkládat své prostředky do firem nákupem akcií, jestliže by měli vystupovat pouze v pozici menšinových akcionářů. Ochranou se myslí zejména požadavky na transparentnost jednání společnosti, možnost účasti menšinových akcionářů na důležitých rozhodováních či rozsah odpovědnosti ředitelů firem či většinových vlastníků. Zmíněnému výčtu odpovídají čtyři hodnocená kritéria, která určují pořadí zemí:

- 1) **Index rozsahu transparentnosti transakcí (0-10 bodů)** – body jsou rozdělovány v rámci pěti oblastí, které jsou zaměřeny na transparentnost jednání společnosti a pravomoci akcionářů.
- 2) **Index míry odpovědnosti ředitelů za své jednání (0-10 bodů)** – hodnoceno je sedm prvků, mezi které patří například šíře odpovědnosti vedení společnosti za své jednání nebo množství opatření, která je možné proti němu použít.
- 3) **Index možnosti menšinových akcionářů žalovat vedení společnosti pro pochybení (0-10 bodů)** – obsahuje šest oblastí, které zahrnují například rozsah přístupu menšinových akcionářů k firemním dokumentům nebo jejich právo vyžádat si kontrolu příslušných dokumentů.
- 4) **Index síly ochrany investorů (0-10 bodů)** – jedná se o průměrnou hodnotu předchozích tří uvedených indexů. Čím vyšší hodnota, tím lépe jsou investoři chráněni.

V ochraně investorů obsadila ČR celkově 98. místo a pohoršila si tak proti předchozímu roku o 3 místa. Ukazatel DTF zůstal nezměněn na hodnotě 50 %. Nejlépe hodnocenými zeměmi v této oblasti jsou Nový Zéland a Singapur. V indexu transparentnosti transakcí dosáhla ČR na pouhé 2 body, čímž značně zaostává za 7 bodovým průměrem zemí OECD. U míry odpovědnosti ředitelů za své jednání to bylo bodů 5, stejně jako v případě průměru

OECD. Možnost menšinových akcionářů žalovat vedení společnosti získala 8 bodů a předčila tak nepatrně výsledek regionu OECD (7 bodů). Index síly ochrany investorů, znamenající průměr předcházejících hodnot, činí 5 bodů (v OECD 6,2 bodů).

8. faktor – Placení daní

Správné nastavení daňového systému je náročnou úlohou pro zákonodárce každého státu. Je třeba zvolit takové daňové zatížení, které přinese do státního rozpočtu potřebné množství prostředků na poskytování veřejných služeb či rozvoj infrastruktury a zároveň příliš administrativně a nákladně nezatíží podnikatelské prostředí. Příliš vysoké daně mohou přinést využívání nežádoucích praktik, jako je uplácení státních úředníků, daňové úniky či stěhování firem do tzv. daňových rájů. Index Doing Business se zaměřuje na hodnocení tří následujících faktorů:

- 1) **Počet daňových plateb za výrobní společnosti v roce 2012** – pokud některé daně mohou být podány elektronicky, nebo souhrnně, započítávají se vždy pouze jednou. Počet daňových zátěží se počítá u firem během druhého roku provozu.
- 2) **Čas potřebný k vypořádání se třemi hlavními daněmi (počet hodin za rok)** – zohledňuje se čas potřebný ke shromáždění informací, výpočtu daňového závazku, vyplnění daňového přiznání, podání u příslušného úřadu, platbu daní a případně vedení daňového účetnictví.
- 3) **Celková daňová sazba (jako % ze zisku před zdaněním)** – skládá se z daně z příjmu právnických osob, odvodů zaměstnavatele za zaměstnance, daní z nemovitosti a převodu nemovitosti, daní spojených s dividendy, kapitálovými zisky a finančními transakcemi, silničních daní a ostatních daní.

V oblasti daní se Česká republika umístila v hodnocení vydaném v roce 2014 až na 122. místě, když si pohoršila o 3 místa proti roku předchozímu. Hodnota DTF dosáhla 64,99 % a meziročně se nezměnila. Nejpříznivější daňový systém je dle Doing Business ve Spojených Arabských Emirátech a Kataru, mezi členy OECD v Irsku a Kanadě. Běžná výrobní společnost se v ČR musí každoročně vypořádat s 8 daňovými zátěžemi, což je relativně příznivý výsledek ve srovnání s průměrem OECD, který dosahuje 12 daní. Problémem je však čas, který musí podnikatelé strávit při vypořádávání s hlavními daněmi. Jeho celková hodnota je 413 hodin ročně, zatímco

průměr regionu OECD je 175 hodin. Pro srovnání v Dánsku dosahuje časová zátěž 80 hodin a v případě Spojených Arabských Emirátů dokonce pouhých 12 hodin. Celková daňová zátěž jako procento ze zisku před zdaněním činí v ČR 48,1 % a v OECD 41,3 %.

9. faktor – Snadnost připojení do elektrické sítě

Mnoho investorů a podnikatelů, zahajujících svou činnost na novém území, buduje nové stavby pro provozování své činnosti. V okamžiku výstavby je pro ně důležité vyřídit otázky týkající se připojení budovy na elektrickou energii, bez které by nemohli fungovat. Většina firem se snaží najít spolehlivého a cenově přijatelného dodavatele energie. Některé dávají přednost vlastním, velice nákladným zdrojům. Vyřízení připojení do elektrické sítě zahrnuje několik kroků, které jsou součástí tří hodnocených oblastí:

- 1) **Počet postupů nutných k připojení do elektrické sítě** – zahrnuje předložení všech potřebných dokumentů, získání všech povolení, inspekční kontroly, provedení montážních prací a uzavření smlouvy o dodávkách.
- 2) **Čas potřebný k dokončení všech postupů (ve dnech)** – nezapočítává se doba strávená vyhledáváním informací a každý postup začíná v odlišný den.
- 3) **Náklady potřebné na dokončení všech postupů (jako % z příjmu na obyvatele dané ekonomiky)** – jen oficiálně uznané náklady bez daně z přidané hodnoty.

Pořadí České republiky v rámci tohoto faktoru zveřejněné v roce 2014 je velice nepříznivé, jelikož vykazuje až 146. místo, nejhorší mezi všemi členy OECD. Hodnota DTF se meziročně téměř nezměnila a dosahuje 46,01 %. Nejlépe v žebříčku skončily Island a Korejská republika. K připojení do elektrické sítě je v ČR zapotřebí uskutečnit 6 postupů (průměr OECD 5 postupů). Problémem ale je příliš dlouhá doba potřebná na vyřízení všech postupů, která činí 279 dní a vysoké připojovací náklady ve výši 179 % příjmu na obyvatele. Mezi členy OECD jsou tyto hodnoty 89 dní a 79,1 % a u nejlépe hodnoceného Islandu 22 dní a 14,4 %.

10. faktor – Zahájení podnikání

Zahájení podnikání se provádí registrací určité formy společnosti u příslušného orgánu. Zájmem každého státu i podnikatelů je, aby tento proces netrval příliš dlouho a nebyl zbytečně nákladný. V opačném případě může docházet ke vzniku nelegálního podnikání

a šedé ekonomiky, což je nevýhodné pro obě strany. Při snadném zahájení podnikání může stát počítat s vyššími příjmy, vytvářením více pracovních míst a rozvojem podnikatelského sektoru. Legálně registrované společnosti získávají přístup ke státním službám, využívání bankovních produktů a širším tržním možnostem. Zaměstnanci takových firem jsou navíc chráněni příslušnými zákony daného státu. Nespornou výhodou některých forem registrovaných společností je omezené ručení a tudíž částečná či úplná ochrana osobního majetku vlastníků. Pořadí zemí v rámci faktoru je seřazeno na základě čtyř prvků:

- 1) **Počet postupů nutných k právnímu založení a řízení společnosti** – zahrnuje například ověření obchodního názvu, notářské ověření zakladatelských dokumentů či registraci k platbě pojistného.
- 2) **Čas potřebný k dokončení všech postupů (ve dnech)** – nezapočítává se čas strávený vyhledáváním informací. Každý postup začíná v odlišný den, přičemž výjimkou jsou pouze postupy, které je možné zcela dokončit on-line.
- 3) **Náklady spojené se všemi potřebnými postupy (jako % z příjmu na obyvatele dané ekonomiky)** – uznány jsou pouze oficiální náklady.
- 4) **Minimální výše vloženého kapitálu (jako % z příjmu na obyvatele dané ekonomiky)** – příslušná částka je uložena v bance či u notáře před registrací nebo nejdéle 3 měsíce po jejím dokončení.

Faktor zahájení podnikání by měl být chronologicky uveden mezi prvními, nicméně zcela záměrně tomu tak není, protože pro Českou republiku představuje nejhorší výsledek napříč všemi hodnocenými oblastmi. Celkové 146. místo v posledním žebříčku (2014) je sice shodné s umístěním v případě faktoru připojení do elektrické sítě, ale jeho dopad na podnikatelské prostředí a podnikání je značně závažnější. Tento fakt podporuje také skutečnost, že aktuálnímu umístění předcházela meziroční pokles o 6 míst a jedná se o nejhorší výsledek v rámci OECD. Ukazatel DTF má hodnotu 79,12 %. V ČR je zapotřebí k zahájení podnikání realizovat 9 postupů, které zaberou v průměru 19,5 dne a vyžádají si náklady ve výši 8,2 % příjmu na obyvatele. Minimální výše vloženého základního kapitálu činí 29,5 % příjmu na obyvatele. Mezi členskými státy OECD jsou tyto hodnoty 5 postupů, realizovaných během 11,1 dní s náklady 3,6 % příjmu na obyvatele. V případě stanovené minimální výše vloženého základního kapitálu

jde o 10,4 % příjmu na obyvatele. Nejpriznivější podmínky pro zahájení podnikání nabízejí Nový Zéland a Kanada.

5.3 Index konkurenceschopnosti Světového ekonomického fóra (WEF)

Index konkurenceschopnosti komplexně hodnotí dvanáct základních faktorů 148 světových ekonomik a je vydáván Světovým ekonomickým fórem. Faktoru jsou rozděleny do 3 kategorií Základní požadavky (20 % váha), Zvyšování výkonnosti (50 % váha), Inovační a sofistikované faktory (30 % váha) a je jim přisuzována hodnota 1-7 bodů. Vzhledem k podrobnému rozboru indexu Ease of Doing Business jsou v této kapitole zmíněny jen základní fakta, týkající se výsledků České republiky¹¹⁰. Celkové i dílčí hodnocení jednotlivých faktorů v rámci ČR uvádí tabulka č. 24. Grafické znázornění vývoje umístění České republiky ve všech hodnocených oblastech za poslední tři roky obsahují obrázky č. 2, 3 a 4.

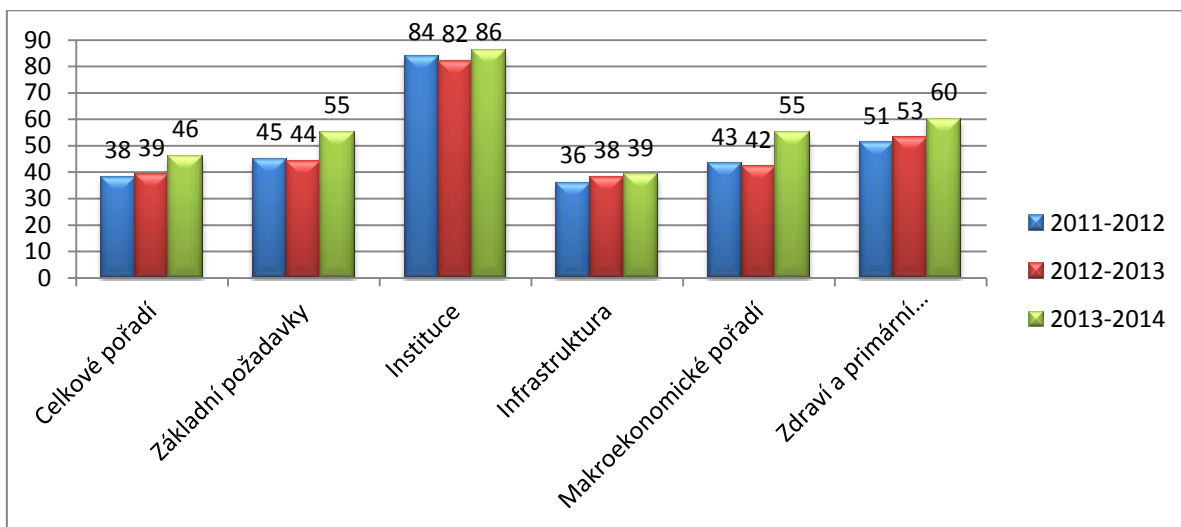
Tab. 24 - Hodnocení ČR podle indexu konkurenceschopnosti WEF

Faktor	Pořadí	Skóre	Faktor	Pořadí	Skóre
Index 2013-2014	46	4,4	VŠ vzdělávání a odborná příprava	39	4,9
Index 2012-2013	39	4,5	Efektivnost trhu zboží	48	4,4
Index 2011-2012	38	4,5	Efektivnost trhu práce	81	4,2
Základní požadavky	55	4,8	Vývoj na finančních trzích	58	4,2
Instituce	86	3,6	Technologická připravenost	34	4,9
Infrastruktura	39	4,7	Velikost trhu	41	4,5
Makroekonomické prostředí	55	5,0	Inovační a sofistikované faktory	36	4,1
Zdraví a primární vzdělávání	60	5,8	Obchodní sofistikovanost	38	4,4
Zvyšování výkonnosti	37	4,5	Inovace	37	3,7

Zdroj: Světové ekonomické fórum (WEF), vlastní zpracování

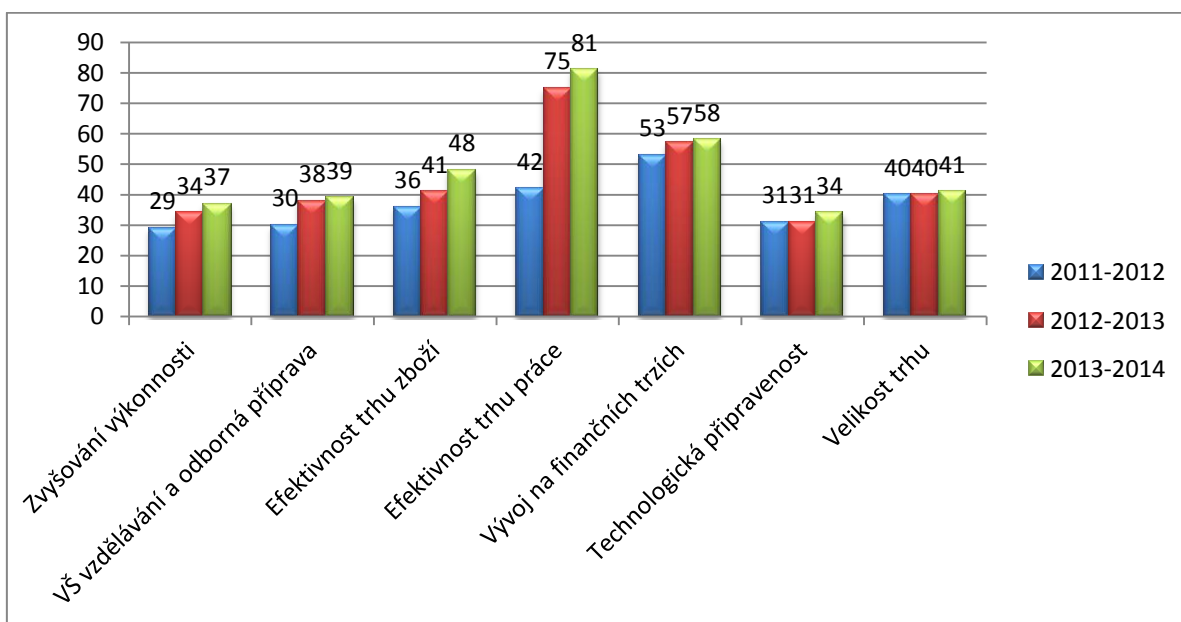
¹¹⁰ The Global Competitiveness Report 2013-2014. In: *Reports* [online]. Ženeva: Světové ekonomické fórum, 2013 [cit. 2014-04-21].

Dostupné z: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>

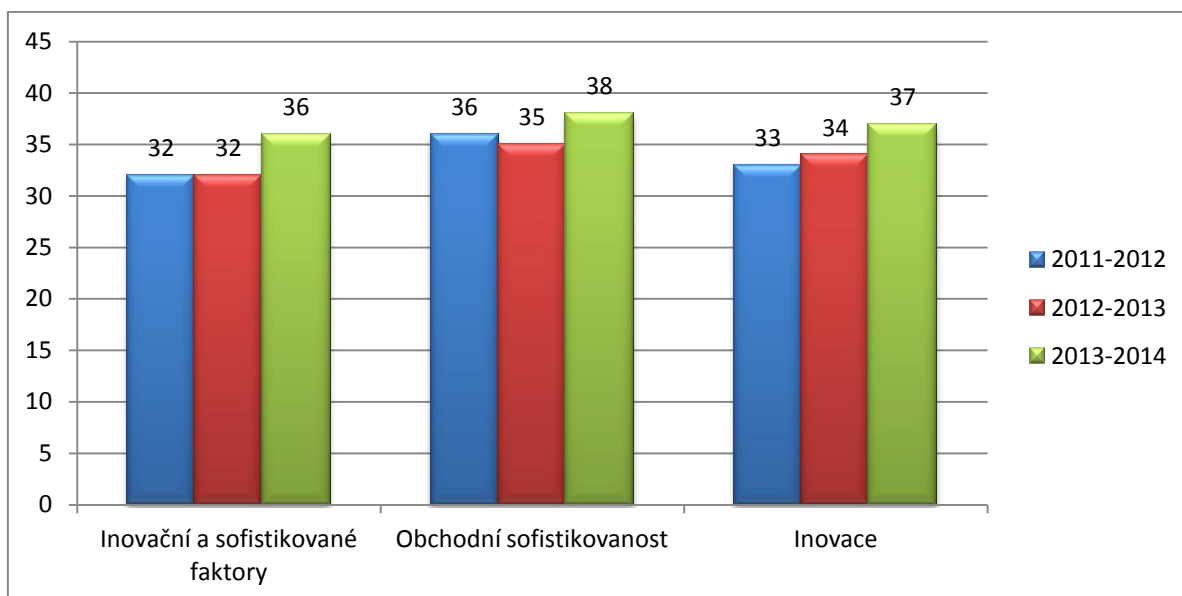
Obr. 2 - Pořadí ČR v celkovém hodnocení WEF a podkategoriích Základních požadavků v letech 2011-2013

Zdroj: Světové ekonomické fórum (WEF), vlastní zpracování.

Obr. 3 - Pořadí ČR v kategorii Zvyšování výkonnosti a jednotlivých podoblastech v letech 2011-2013

Zdroj: Světové ekonomické fórum (WEF), vlastní zpracování.

Obr. 4 - Pořadí ČR v Inovačních a sofistikovaných faktorech a dílčích indikátorech v letech 2011-2013

Zdroj: Světové ekonomické fórum (WEF), vlastní zpracování.

Jako hlavní problémy české ekonomiky a podnikatelského prostředí shledává Světové ekonomické fórum korupci (17,2 %), neefektivní vládní byrokracii (12,6 %), výši daňového zatížení (11,3 %), omezující pracovněprávní předpisy (10,5 %) a daňové předpisy obecně (10,1 %). Dalšími zmíněnými oblastmi jsou například politická nestabilita, zločinnost a krádeže, nedostatečná inovační schopnost či přístup k financím.

Index konkurenceschopnosti Světového ekonomického fóra je dle názoru autora ze všech vydávaných hodnocení podnikatelského prostředí nejvíce vypovídající. Na rozdíl od Doing Business zahrnuje také důležité makroekonomické ukazatele, kvalitu pracovní síly, úroveň kriminality či hodnocení politického prostředí. Důkazem zmíněného názoru je i to, že jako hlavní problém českého podnikatelského prostředí byla identifikována na základě všech výsledků korupce, která skutečně je hlavní brzdou rozvoje podnikatelského prostředí v České republice.

Ekonomické zhodnocení a vlastní návrh řešení

V této části budou shrnuty důležité informace, které vyplynuly z jednotlivých kapitol a jejich návaznost na podnikatelské prostředí. Závěr obsahuje vlastní návrhy autora na zlepšení kvality podnikatelského prostředí.

První kapitola vysvětlila důležité pojmy, potřebné k pochopení celé práce a veškerých souvislostí. Zároveň definovala, co vše utváří podnikatelské prostředí a kdo se na tomto procesu podílí. Opomenuty nezůstaly regionální disparity, u kterých autor okrajově vysvětluje jejich podstatu, příčiny a vliv na podnikatelské prostředí.

Druhá kapitola přiblížila proces historického utváření podnikatelského prostředí v České republice od první světové války až po současnost. Pozornost byla zaměřena především na transformaci ekonomiky z centrálně plánované na tržní, jelikož tato změna zásadně ovlivnila rozvoj podnikání v ČR. Z obsahu vyplývá, že i současný stav podnikatelského prostředí přechovává některé zvyky předchozí doby, nicméně jejich vliv a četnost s postupem času slábne. Asi nejvýraznějším přežitkem je vysoká administrativní náročnost, která značně oslabuje podnikatelské prostředí.

Třetí kapitola podrobně představila právní normy podnikání dle Nového občanského zákoníku a Zákona o obchodních korporacích. Nová právní úprava přinesla mnoho změn, jejichž výsledkem má být zejména snadnější orientace podnikatelů v zákonech a obecně větší přehlednost. Změnou, která by měla pozitivně ovlivnit podnikatelské prostředí, je snížení výše základního kapitálu u společnosti s ručením omezeným. Cílem tohoto kroku bylo urychlit rozvoj podnikání umožněním realizace podnikatelských záměrů, pro které dříve jejich autoři neměli dostatečné finanční prostředky. Zmíněny byly také moderní trendy v podnikání, konkrétně franchising a offshore podnikání. Zatímco prvně jmenovaný přispívá kvalitě podnikatelského prostředí zejména přílivem světově známých značek prostřednictvím prodeje licencí, druhý v pořadí naopak způsobuje přesun sídel českých společností do zahraničí a oslabuje tak rozvoj podnikání i příjmy do státního rozpočtu.

Čtvrtá kapitola patřila mezi nejobsáhlejší a přibližovala druhy podpor podnikání v České republice. Pozornost byla nejdříve věnována nepřímé podpoře v podobě služeb, poskytovaných jednotlivými agenturami a následně přímé podpoře se zaměřením na programovací období 2014-2020 či jiné druhy finanční podpory podnikatelských aktivit. Hlavní a pro tuto práci nejdůležitější byla závěrečná část v podobě zhodnocení programovacího období 2007-2013. Ta ukázala, že čerpání prostředků z evropských zdrojů se v ČR stává velice populární a je tak třeba podnikatelům ještě intenzivněji zprostředkovávat informace o jednotlivých výzvách v rámci vyhlášených operačních programů. Důkazem je plnění většiny stanovených indikátorů v rámci čtyř určených strategických cílů, z nichž některé byly dokonce značně překročeny.

Pátá kapitola zkoumala kvalitu podnikatelského prostředí osvědčenou PESTEL analýzou, která v rámci jednotlivých oblastí nastínila vývoj nejdůležitějších ukazatelů. Za nejvíce problematické oblasti lze označit zejména korupci a stupeň jejího vnímání, úroveň svobody podnikání (právní úprava, náročná administrativa), zvyšující se věkový průměr české populace či zhoršující se stav životního prostředí. Naopak pozitivní vliv na podnikatelské prostředí má například vysoká úroveň vzdělanosti obyvatel nebo rostoucí velikost výdajů na výzkum a vývoj. Výsledky zjištěné PESTEL analýzou na úrovni ČR byly následně podpořeny rozбором indexů zaměřených na hodnocení konkurenceschopnosti podnikatelského prostředí, vydávaných mezinárodními institucemi Světovou bankou a Světovým ekonomickým fórem. Pořadí ČR v mezinárodním měřítku je v současné době značně neuspokojivé. Žebříček sestavovaný Světovou bankou ho řadí až na 75. místo (meziroční pokles o 7 míst) ze 189 hodnocených zemí a v rámci OECD na poslední, 31. místo. Světové ekonomické fórum mu přisuzuje mírně lepší hodnocení, nicméně 46. místo ze 148 zemí a skutečnost meziročního poklesu o 7 míst ukazují na zhoršující se konkurenceschopnost POP České republiky. Hlavními spatřovanými problémy jsou zejména korupce, vysoká administrativní zátěž podnikatelů, politická nestabilita či špatný daňový systém.

Korupce je globálně rozšířený problém, který se v určitém rozsahu vyskytuje ve všech státech Evropské unie. Proto Evropská komise vydává každé dva roky Zprávu o boji proti korupci, která se snaží vystihnout vývoj korupce v rámci EU, analyzovat úspěšnost

použitých nástrojů na její potlačení či identifikovat hlavní problematické oblasti. Cílem EU je přimět všechny členské státy k využívání osvědčených nástrojů v boji proti tomuto nežádoucímu trendu. V rámci České republiky je klíčovým dokumentem Strategie vlády v boji s korupcí, jejíž aktuální znění je platné pro období 2013-2014. Obsah je rozdělen na analytickou část, která se zabývá statistickým zkoumáním korupce a část strategickou, která vytyčuje základní směry protikorupční politiky.

Druhým často zmiňovaným problémem je příliš vysoká administrativní zátěž českých podnikatelů. Řešením v minulosti bylo například zavedení systému Czech POINT, který umožňuje veškerou potřebnou komunikaci se státní správou prostřednictvím jediného kontaktního místa. Tento projekt je postupně rozšiřován a doplňován o další služby. Přesto ale mezinárodní hodnocení administrativy ČR zmiňuje zejména příliš velké množství postupů a dokumentů, potřebných k jednotlivým úkonům a jejich nákladnost.

Autor práce na základě všech poznatků zjištěných v rámci celé práce identifikuje následující klíčové oblasti a postupy, které by mohly vést ke zlepšení mezinárodní konkurenceschopnosti podnikatelského prostředí v České republice:

1) Omezování korupce:

- zvýšení transparentnosti všech procesů ve veřejné správě,
- přísnější postihy v případě prokázání korupčního jednání,
- zvýšení efektivnosti při odhalování korupce,
- vytvoření uceleného a fungujícího systému boje proti korupci.

2) Snižování administrativní zátěže:

- spolupráce s podnikateli při identifikaci nejvíce zatěžujících faktorů,
- snižování nákladů spojených s administrativními úkony,
- rozšíření možností a služeb projektu Czech POINT.

3) Výzkum a vývoj:

- rozvoj spolupráce mezi výzkumnými institucemi, vývojovými středisky a podnikatelskou sférou,
- přesun části finančních prostředků z podpory výzkumných institucí na podporu komerční realizace výsledků výzkumu a vývoje.

Závěr

Kvalita podnikatelského prostředí je tématem, kterému musí být věnována dostatečná pozornost. Určuje atraktivitu země pro perspektivní zahraniční investory, kteří v ní mohou vytvořit nemalé množství pracovních příležitostí a být zdrojem technologického pokroku, jelikož disponují výraznějšími finančními prostředky na výzkum a vývoj. Úroveň POP ovlivňuje také aktivitu podnikatelů daného státu a tím i rozvoj podnikatelské sféry. Výše uvedené procesy pak společně ovlivňují celkovou životní úroveň obyvatel díky nižší nezaměstnanosti, vyšší kvalitě poskytovaných služeb a produktů či rostoucí úrovni mezd. Rozvoj podnikání je i do budoucna potřeba dostatečně podněcovat prostřednictvím přímých i nepřímých podpor. Jejich hlavním zdrojem by i nadále měly být strukturální fondy Evropské unie, doplněné prostředky státního rozpočtu a nižších územních samosprávných celků. Zejména důležité je neklást podnikatelům zbytečné překážky v podobě neefektivních a příliš zatěžujících administrativních postupů, vysokých nákladů spojených se zahájením podnikání či příliš náročné právní úpravy podnikání. Pro zvýšení důvěryhodnosti českého POP je třeba snížit stupeň vnímání korupce, vytvořit více transparentní fungování veřejné správy a zvýšit postihy za korupční jednání.

Cílem práce bylo vytvoření uceleného přehledu o aktuální kvalitě podnikatelského prostředí na národní a mezinárodní úrovni včetně zmínění historických souvislostí. Tento cíl byl splněn v rámci pěti na sebe tematicky navazujících kapitol. Historické souvislosti přiblížila druhá kapitola a vytvořila tak představu o vývoji českého podnikatelského prostředí. Národní úrovni se zabývaly především čtvrtá a pátá kapitola, které obsahovaly podporu podnikání a PESTEL analýzu podnikatelského prostředí ČR. Cíl mezinárodního zhodnocení byl splněn rozborem dvou vybraných indexů mezinárodních agentur v poslední, páté kapitole. Přínosem diplomové práce je zejména samotné vytvoření uceleného pohledu na kvalitu podnikatelského prostředí České republiky při zohlednění všech důležitých faktorů a využití statistických dat nejvýznamnějších národních i mezinárodních institucí. Autor si při zpracovávání do značné míry prohloubil znalosti v této problematice a využil vlastního názoru na některé uvedené oblasti.

Seznam použité literatury

Citace – monografie

BARTÁK, Jan. *Vzdělávání ve firmě*. 1. vyd. Praha: Alfa Publishing, 2007, 162 s. Management studium. ISBN 978-80-86851-68-6.

CUETO NOGUERAS, Carlos de a Ladislav HÁJEK. *Politics and economics in the Czech transition*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2000, 147 s. ISBN 80-704-1232-1.

Černá, Iveta.: *Formy a nástroje podpory podnikání v ČR a jejich komparace s Velkou Británií*. Doktorská disertační práce. Praha: Katedra mezinárodního obchodu VŠE v Praze, 2008.

DOBEŠOVÁ, Dana. *The transformation of the Czech economy*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2003, 192 s. ISBN 80-210-3292-8

DVOŘÁČEK, Jiří a Ladislav TYLL. *Outsourcing a offshoring podnikatelských činností*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2010, xii, 183 s. ISBN 978-80-7400-010-2.

DVOŘÁČEK, Jiří. *Podnik a jeho okolí: jak přežít v konkurenčním prostředí*. Vyd. 1. V Praze: C. H. Beck, 2012, xvii, 173 s. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-224-3.

FAWN, Rick. *The Czech Republic: a nation of velvet*. Amsterdam, The Netherlands: Harwood Academic, c2000, xvi, 174 s. ISBN 90-582-3044-9.

HOLMAN, Robert. *Transformace české ekonomiky: v komparaci s dalšími zeměmi střední Evropy*. 1. vyd. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000, 106 s. ISBN 80-902-7956-2.

JÁČ, Ivan. *Jedinečnost obce v regionu*. 1. vyd. Praha: Professional publishing, 2010, 203 s. ISBN 978-807-4310-386.

JUREČKA, Václav. *Makroekonomie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2013, 342 s. Expert (Grada). ISBN 978-802-4743-868.

KLAUS, Václav. *Dopočítávání do jedné*. Vyd. 1. Praha: Management Press, 1995, 183 s., [8] s. portrétů. ISBN 80-856-0311-X.

KLAUS, Václav. *Země, kde se již dva roky nevládne*. Vyd. 1. Praha: CEP, 1999, 62 s. ISBN 80-902-6890-0.

KOTLER, Philip. *Moderní marketing: 4. evropské vydání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 1041 s. ISBN 978-80-247-1545-2.

KOTOUČKOVÁ, A. *Ekonomická transformace ČR*. Sborník z konference: Česká ekonomika na přelomu tisíciletí (edited by Slaný, A.). Brno: MU, 2001. ISBN 80-210-2533-6.

Liška, V. *Privatizace zemí střední Evropy a ČR*. In *Perspektivy bankovníctví po roce 2000 ve světě a v České republice: sborník z mezinárodního semináře*. Karviná: Slezská univerzita. ISBN 80-858-7912-3.

MACHKOVÁ, Hana. *Mezinárodní marketing*. 2., rozš. a přeprac. vyd. Praha: Grada, 2006, 205 s. ISBN 80-247-1678-X.

MALACH, Antonín. *Jak podnikat po vstupu do EU: právo a podnikání, podnikatelské řízení, podpora podnikání v ČR a EU, podnikatelské a podpůrné instituce, podnikání a veřejná správa*. 1. vyd. Praha: Grada, 2005, 524 s. ISBN 80-247-0906-6.

Občanský zákoník: Zákon o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) ; Zákon o mezinárodním právu soukromém : 2014 : úplná znění. Olomouc: ANAG, 2013-, sv. Právo (ANAG). ISBN 978-80-7263-855-0.

PETŘÍČEK, Václav. *Vývoj podnikatelského prostředí v České republice.* Vyd. 1. Praha: Corona, 2006, 136 s. ISBN 80-903-3636-1.

SYNEK, Miloslav a Eva KISLINGEROVÁ. *Podniková ekonomika.* 5., přeprac. a dopl. vyd. Praha: C.H. Beck, 2010, xxv, 445 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-336-3.

TANZI, V. Finanční trhy a veřejné finance v procesu transformace. Transition to market, IMF, 1993. In BULÍŘ, A., JONÁŠ, J. *Ekonomie reformy.* Praha: Management Press, 1995. ISBN 80-85603-84-5.

TRÍSKA, Dušan. *Kupónová privatizace: sborník textů.* Praha: CEP Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002, 151 s. Sborník textů, č.13/2002. ISBN 80-865-4702-7.

UNDP: *Human development report 1992.* New York, Oxford: Oxford University Press, 1992. ISBN 0-19-507773-3.

VEBER, Jaromír a Jitka SRPOVÁ. *Podnikání malé a střední firmy.* 3. aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2012, 332 s. Expert (Grada). ISBN 978-80-247-4520-6.

ZAMAZALOVÁ, Marcela. *Marketing.* 2., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010, xxiv, 499 s. Beckovy ekonomické učebnice. ISBN 978-80-7400-115-4.

ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989-2004.* Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, ix, 304 s. ISBN 80-717-9922-X.

Živnostenský zákon: k 1.7.2008 a další předpisy regulující podnikání. Ostrava: Sagit, 2008, s. 7. ISBN 978-80-7208-681-8.

Citace – elektronické zdroje

CLUTEX – Klastř technických textilií. In: *Jak na projekt* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt/Uspesne-projekty/Priklady-dobre-praxe/CLUTEX-%E2%80%93-Klastř-technických-textilií>

CZECHINVEST. *Investiční pobídky* [online]. Praha: CzechInvest, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné v PDF z: <http://www.czechinvest.org/data/files/brozura-pobidek-3297-cz.pdf>

CZECHINVEST. *Návrh nového produktového portfolia Agentury CzechInvest Nový CzechInvest* [online]. Praha: CzechInvest, 2012 [cit. 2014-04-21]. Dostupné v PDF z: <http://www.czechinvest.org/data/files/novy-czechinvest-3048-cz.pdf>

ČMZRB. *Výroční zpráva 2012* [online]. Praha: Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s., 2013 [online]. Dostupné v PDF z: <http://www.cmzrb.cz/o-bance/vyrocní-zpravy>

ČTK. Burger Kingu se vyplatil přechod na franšizy. Zisk se díky tomu zdesetinásobil. In: *IHNED.cz* [online]. Praha: Economia, a.s., 2013 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-61092760-burger-kingu-se-vyplatil-prechod-na-fransizy-zisk-se-diky-tomu-zdesetinasobil>

ČTK. Nezaměstnanost zůstala na 8,6 %, trh práce se pomalu zlepšuje. *FinančníNoviny.cz* [online]. Praha: ČTK, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravy/nezamestnanost-zustala-na-8-6-trh-prace-se-pomaluzlepsuje/1052905>

Efektivní stát. Index ekonomické svobody 2014. *eStat.cz* [online]. Praha: Efektivní stát, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné v PDF z: <http://www.estat.cz/data/Index-ekonomick%C3%A9-svobody-2014.pdf>

EGAP. EGAP pojistil malým a středním podnikům export za 600 milionů. *BusinessInfo.cz* [online]. Praha: CzechTrade, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/egap-pojistil-malym-a-strednim-podnikum-export-za-600-milionu-47413.html>

European trade union institute. Facts & Figures about European Company (SE). Worker-participation.eu [online]. Brusel: European trade union institute, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/Facts-Figures>

Evropský srovnávací program. In: *Statistiky* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/evropsky_srovnavaci_program

Index CPI 2013. In: *Publikace, analýzy, indexy* [online]. Praha: Transparency International, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.transparency.cz/index-cpi-2013/>

Ministerstvo financí ČR. *Zákon o podpoře malého a středního podnikání* [online]. Praha, 2002, s. 2 [cit. 2014-01-03]. Dostupné v PDF z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&nr=47~2F2002&rpp=15#seznam>

Ministerstvo pro místní rozvoj. Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013. *Strukturální fondy* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007, s. 36 [cit. 2014-04-06]. Dostupné v PDF z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/getmedia/c81992d9-a5a7-4382-a859-a7ec13e9d654/Narodni-strategicky-referencni-ramec-CJ-cervenec>

MPO. *Koncepce podpory malých a středních podnikatelů na období let 2014-2020* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2012 [cit. 2014-04-21]. Dostupné v PDF z: <http://www.mpo.cz/dokument119071.html>

MPO. *Zpráva o plnění Plánu snižování administrativní zátěže podnikatelů do 31. 12. 2012* [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné v PDF z: <http://www.mpo.cz/dokument142872.html>

Národní orgán pro koordinaci. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007-2013 (Prosinec 2013)* [online]. Praha: Národní orgán pro koordinaci, 2014 [cit. 2014-04-21], s. 1-7. Dostupné v PDF z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Informace-o-cerpani/Mesicni-monitorovaci-zprava>

OECD. *Education at a Glance 2013 – Česká republika* [online]. Paříž, OECD, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné v pdf z: <http://www.oecd.org/edu/educationataglance2013-countrynotesandkeyfacttables.htm>

Poslání a strategie. In: *O CzechTrade* [online]. Praha: CzechTrade, 2009-2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/predstaveni/poslani-a-strategie/>

Produkty nabízené ČMZRB. In: *Produkty a služby* [online]. Praha: Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s., 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.cmzrb.cz/produkty-a-sluzby>

Profil EGAP. In: *O společnosti* [online]. Praha: EGAP, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php>

ProQuest Central. *Ease of doing business and distance to frontier* [online]. Washington, 2013 [cit. 2014-04-28]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1151094709?accountid=17116>

Příprava programů pro programové období 2014-2020. In: *FONDY EU* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Kohezni-politika-EU/Operacni-programy>

Seznam projektů prezentovaných jako příklady dobré praxe. In: *Jak na projekt* [online]. Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Jak-na-projekt/Uspesne-projekty/Priklady-dobre-praxe/CLUTEX-%E2%80%93-Klaster-technickych-textilii>

Služby CzechTrade. In: *Naše služby* [online]. Praha: CzechTrade, 2009-2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/sluzby-2014/>

Srovnávací tabulka ratingového ohodnocení vybraných zemí. In: *O ČNB* [online]. Praha: Česká národní banka, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/rating/

The Global Competitiveness Report 2013-2014. In: *Reports* [online]. Ženeva: Světové ekonomické fórum, 2013 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://www.weforum.org/reports/global-competitiveness-report-2013-2014>

Typy ochrany duševního vlastnictví v ČR. In: *Průmyslová práva* [online]. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné z: <http://upv.cz/cs.html>

ÚŘAD VLÁDY ČR. Snižování administrativní zátěže podnikatelů akční plán. *Reforma ústřední státní správy* [online]. Praha: Úřad vlády ČR, 2005, s. 2 [cit. 2014-03-12]. Dostupné v PDF z: <http://www.mvcr.cz/soubor/akcni-plan-pdf.aspx>

World Bank. *Ease of Doing Business in Czech Republic 2014* [online]. Washington, DC: World Bank, 2014 [cit. 2014-04-21]. Dostupné v PDF z: http://www.doingbusiness.org/data/exploreeconomies/czech-republic/~/_media/giawb/doing%20business/documents/profiles/country/CZE.pdf

Bibliografie

KINCL, Michael. *Investiční pobídky jako forma veřejné podpory*. Praha: Linde, 2003, 79 s. ISBN 80-861-3148-3.

KINCL, Michael. *Praktický průvodce veřejnou podporou: vymezení pojmu a otázky související*. Vyd. 1. Praha: BOVA Polygon, 2012, 98 s. ISBN 978-807-2731-688.

LASÁK, Jan. *Zákon o obchodních korporacích, obchodní zákoník: srovnávací texty*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, xiii, 357 s. ISBN 978-80-7357-346-1.

Operational programme Enterprise and innovation 2007-2013: summary and supported activities survey. Prague: Ministry of Industry and Trade of the Czech Republic, 2007, 104 s. ISBN 978-80-254-2335-6.

RYDVALOVÁ, Petra, Magdalena ZBRÁNKOVÁ a Miroslav ŽIŽKA. *Regionální disparity a jejich řešení: metodika přípravy projektů se žádostí o podporu podnikání*. Vyd. 1. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009, 112 s. ISBN 978-808-7184-080.

Situační zpráva ke Strategii udržitelného rozvoje ČR. 1. vyd. Editor Jan Kovanda, Tomáš Hák. Praha: Ministerstvo životního prostředí, 2009, 183 s. ISBN 978-80-7212-488-6.

VITURKA, Milan. *Kvalita podnikatelského prostředí, regionální konkurenceschopnost a strategie regionálního rozvoje České republiky.* 1. vyd. Praha: Grada, 2010, 227 s. ISBN 978-80-247-3638-9.